

जिल्हा परिषद अहमदनगर

नवोदय व पूर्व उच्च प्राथमिक शिष्यवृत्ती पूर्वतयारी परीक्षा

इयत्ता ४ थी

मार्गदर्शिका

पेपर क्र. २

तृतीय भाषा (इंग्रजी) व बुद्धिमत्ता चाचणी

प्रस्तावना

‘नवोदय व पूर्व उच्च प्राथमिक शिष्यवृत्ती पूर्वतयारी परीक्षा मार्गदर्शिका’ आपल्या हाती देताना मला मनस्वी आनंद होत आहे. आपल्याला माहीतच आहे, की दरवर्षी महाराष्ट्र राज्य परीक्षा परिषद, पुणे यांचेमार्फत पूर्व उच्च प्राथमिक (इ.5 वी) व पूर्व माध्यमिक (इ.8 वी) शिष्यवृत्ती परीक्षा व इ. 5 वी च्या विद्यार्थ्यांसाठी नवोदय विद्यालयामार्फत परीक्षा घेतली जाते.

या परीक्षांमध्ये यश मिळविण्यासाठी सातत्यपूर्ण अभ्यास व योग्य मार्गदर्शनाची आवश्यकता असते. तसेच या परीक्षांची तयारी अगोदरच्या काही इयत्तांपासून सुरु केल्यास यश मिळण्याची शाश्वती अधिक असते. त्यामुळे यावर्षी आपण इयत्ता 3 री पासूनच तयारी करण्याचे ठरविले आहे. ‘नवोदय व पूर्व उच्च प्राथमिक शिष्यवृत्ती पूर्वतयारी परीक्षा मार्गदर्शिका’ अहमदनगर जिल्ह्यातील तज्ज्ञ शिक्षकांच्या मार्गदर्शनाखाली तयार करण्यात आल्या आहेत. तसेच विद्यार्थ्यांना नवोदय व शिष्यवृत्ती परीक्षेच्या तयारीसाठी आणि स्वयंमूल्यमापनासाठी या पुस्तिकेच्या शेवटी दोन नमुना प्रश्नपत्रिका उत्तरसूचीसह देण्यात आल्या आहेत.

सदर मार्गदर्शक पुस्तिका जिल्हापरिषद शाळेतील इयत्ता 3 री व 4 थी च्या विद्यार्थ्यांची तयारी होण्यासाठी निश्चितच उपयोगी ठरतील. सदरच्या उपक्रमामुळे राज्य व जिल्हा गुणवत्ता यादीत जिल्हा परिषद शाळांतील विद्यार्थ्यांची संख्या वाढून निकालाची टक्केवारी वाढेल. नवोदय परीक्षांमध्ये सर्वसामान्य कुटुंबातील विद्यार्थ्यांची संख्या वाढेल. या मार्गदर्शिका विद्यार्थी, शिक्षक व पालक यांना दिशादर्शक ठरतील. विद्यार्थ्यांना परीक्षेत यश मिळण्याकरिता सदरील मार्गदर्शिका संदर्भपुस्तिका म्हणून उपयुक्त ठरतील तसेच विद्यार्थ्यांमध्ये स्पर्धा परीक्षांची ओळख व आवड निर्माण होऊन त्यांची मानसिक तयारी होण्यासाठी नक्कीच मदत करतील. विद्यार्थ्यांच्या वाचन व लेखन या मुलभूत क्षमतांचा विकास होऊन वास्तव जगात वावरताना व भावी आयुष्यात योग्य निर्णयक्षमता वृद्धिंगत होण्यासाठी मार्गदर्शिकेचा निश्चितच उपयोग होईल, ही अपेक्षा!

आशिष येरेकर (भा.प्र.से.)

मुख्य कार्यकारी अधिकारी
जिल्हा परिषद अहमदनगर

नवोदय व पूर्व उच्च प्राथमिक शिष्यवृत्ती पूर्वतयारी परीक्षा (इ. ४ थी) मार्गदर्शिका
विभाग I : SUBJECT : ENGLISH (Third Language)

Sr. No.	UNIT	SUBUNIT	Page No.
1.	Letters of alphabet	1.1. Associating the name of letter with its sound. 1.2. Formation of words using given alphabets.	01 02
2.	Vocabulary	2.1. Writing familiar/related words with the given clues/picture. 2.2. Corelating words with pictures (action words, describing words.) 2.3. Rhyming words 2.4 Writing opposite words 2.5 Writing word register 2.6 Finding small words from the bigger ones 2.7 Using / writing contracted forms 2.8 Dictionary skills 2.9 Part's of body 2.10 Names of birds and animals, their living places and their sounds 2.11 Comparisons 2.12 Homophones 2.13 Names of the colours, shapes of things/objects, vegetables, fruits and games	03 06 08 09 11 13 15 17 19 21 22 24 25
3.	Punctuation marks	3.1. Capitalization, comma, full stop, question mark, apostrophe, exclamation mark	28
4.	Numerical information	4.1. Days of the week and months of theyear 4.2. Cardinal numbers and ordinal numbers 4.3. Showing directions and subdirection, map reading 4.4. Telling the time	30 32 33 35
5.	Creative thinking	5.1. Advertisement, mottos and messages 5.2. Solving puzzles with the given clues 5.3 Solving riddles with the given clues.	37 42 44
6.	Stock expressions	6.1. Greetings, seeking permission making requests, correlation between instructions/expressions with the pictures	45
7.	Miscellaneous	7.1. Articles 7.2. Prepositions 7.3. Adjectives 7.4. Adverbs 7.5. Sentence formation (tenses) 7.6. Singular and plural	47 49 52 55 57 60
8.	Comprehension (prose)	8.1. Prose passages for comprehension	63
Answer Key : English (3rd Language)			66

नवोदय व पूर्व उच्च प्राथमिक शिष्यवृत्ती पूर्वतयारी परीक्षा (इ. 4 थी) मार्गदर्शिका
विभाग II : बुद्धिमत्ता चाचणी
अनुक्रमणिका

अ.क्र.	घटक	उपघटक	पृष्ठ क्र.
1.	आकलन	1.1 सूचनापालन 1.2 संख्यामालिका 1.3 इंग्रजी अक्षरमाला / वर्णमाला	70 74 78
2.	वर्गीकरण	2.1 शब्दसंग्रह 2.2 संख्या 2.3 आकृत्या	82 83 85
3.	क्रम ओळखणे	3.1 संख्यामालिका 3.2 आकृत्यांची मालिका 3.3 चिन्हांची मालिका 3.4 चुकीचे पद ओळखणे	89 91 95 97
4.	तर्कसंगती व अनुमान	4.1 भाषिक 4.1.1 भाषिक - तुलना 4.1.2 भाषिक - विश्लेषण किंवा घटना 4.1.3 भाषिक - वय 4.1.4 शब्दक्रम बदल (नावात बदल) 4.1.5 नातेसंबंध 4.2 अभाषिक - आकृत्या मोजणे	99 99 100 100 102 103 105
5.	प्रतिबिंब / प्रतिमा	5.1 आरशातील प्रतिमा (आकृत्या, अंक, अक्षरे) 5.2 जलप्रतिबिंब (आकृत्या, अंक, अक्षरे)	111 113
6.	समसंबंध	6.1 शब्दसंग्रह 6.2 आकृत्या 6.3 संख्या	115 117 120

अ.क्र.	घटक	उपघटक	पृष्ठ क्र.
7.	समानपद ओळखणे	7.1 आकृत्या	123
8.	कूटप्रश्न	8.1 रांगेतील स्थान 8.2 दिशा 8.3 दिनदर्शिका 8.4 कोडे / चौरस वर्तुळातील संख्या 8.5 वेन आकृती	125 127 129 132 135
9.	गटाशी जुळणारे पद	9.1 शब्द 9.2 आकृती 9.3 संख्या	138 139 142
10.	सांकेतिक भाषा	10.1 अंकांचा वापर 10.2 चिन्हांचा वापर	144 146
11.	भावनिक व सामाजिक बुद्धिमत्ता	11.1 भावनिक बुद्धिमत्ता 11.2 सामाजिक बुद्धिमत्ता	149 151
12.	आकृत्यांवरील प्रश्न	12.1 आकृतीचा वगळलेला भाग शोधणे 12.2 अपूर्ण आकृतीचा कापलेला भाग शोधणे 12.3 घड्या घालून कापलेल्या कागदाची आकृती शोधणे 12.4 तुकडे जोडून तयार होणारी आकृती शोधणे 12.5 आकृतीमध्ये दडलेली आकृती शोधणे	153 155 158 162 165
		बुद्धिमत्ता चाचणी : उत्तरसूची	169
		नमुना प्रश्नपत्रिका क्र. 1	176
		नमुना प्रश्नपत्रिका क्र. 1 : उत्तरपत्रिका	188
		नमुना प्रश्नपत्रिका क्र. 2	189
		नमुना प्रश्नपत्रिका क्र. 2 : उत्तरपत्रिका	201
		नमुना प्रश्नपत्रिका क्र. 1 : उत्तरसूची	202
		नमुना प्रश्नपत्रिका क्र. 2 : उत्तरसूची	203

विभाग I - ENGLISH

UNIT 1 LETTERS OF ALPHABET

1.1. Associating the Name of Letter with its Sound

(अक्षरे व ध्वनी यांची सांगड)

Sample question :

Q.1. Find the hidden letter in the given picture.

(दिलेल्या चित्रात दडलेले अक्षर शोधा.)

1. H   2. K   3. T   4. Q ● ○ ○ ○ ○

स्पष्टीकरण : चित्रात H हे अक्षर दडलेले आहे म्हणून पर्याय (1) हे उत्तर.

Q.2. What is the phonic sound of "D" ?

1. ड   2. ब   3. क   4. स   ● ○ ○ ○ ○

स्पष्टीकरण : Phonic sound of 'D' is 'ड' म्हणून पर्याय (1) हे उत्तर.

Practice Exercise - 1

1. Find out the capital letter hidden in the picture.

1. B   2. A   3. Y   4. C ○ ○ ○ ○ ○

2. Choose the missing letters from the given alternatives.

P ___ S ___ U V ___ Z

1. QRTWXY   2. RQWTYX   3. YXWTRQ   4. WTRQYX   ○ ○ ○ ○ ○

3. Which of the following words has different sound in the beginning ?

1. take   2. top   3. the   4. ten   ○ ○ ○ ○ ○

4. Choose the correct alphabetical order of letters from the given option.

s d m p q

1. d p m s q   2. m p d s q   3. p s q d m   4. d m p q s   ○ ○ ○ ○ ○

5. Choose the word that does not sound "ग" in the end.

1. ring   2. sing   3. pink   4. king   ○ ○ ○ ○ ○

1.2. Formation of Word using given letters of the Alphabet
(मुळाक्षरातील अक्षरे वापरून अर्थपूर्ण शब्द तयार करणे)

Practice Exercise - 2

- Choose the correct word.
1. airoplane   2. airopain   3. aeroplane   4. Eariplane   ○○○○
- Complete the name of the things we use to collect the waste :
d u s _ _ _ _
1. dustpan   2. dustpin   3. dustbin   4. duster   ○○○○
- Rearrange the given letter to form a meaningful word.
l o c r u o
1. coolur   2. croluo   3. colour   4. Loocu   ○○○○
- Find the correct word.
1. carpanter   2. carpainter   3. carpentr   4. carpenter   ○○○○
- Put a suitable letter in the place (*) to form two meaningful words :

*	E	R	B
A			
R			
D			

1. C   2. H   3. V   4. W   ○○○○
- Select the name of flower from the given option :
1. rose   2. table   3. ball   4. bat   ○○○○
- Arrange the numbers properly and make the meaningful word :

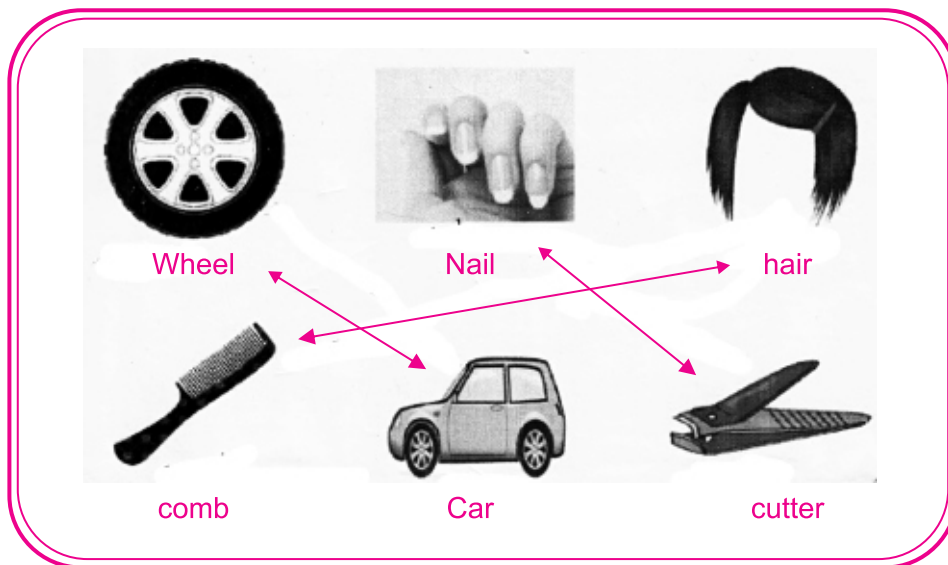
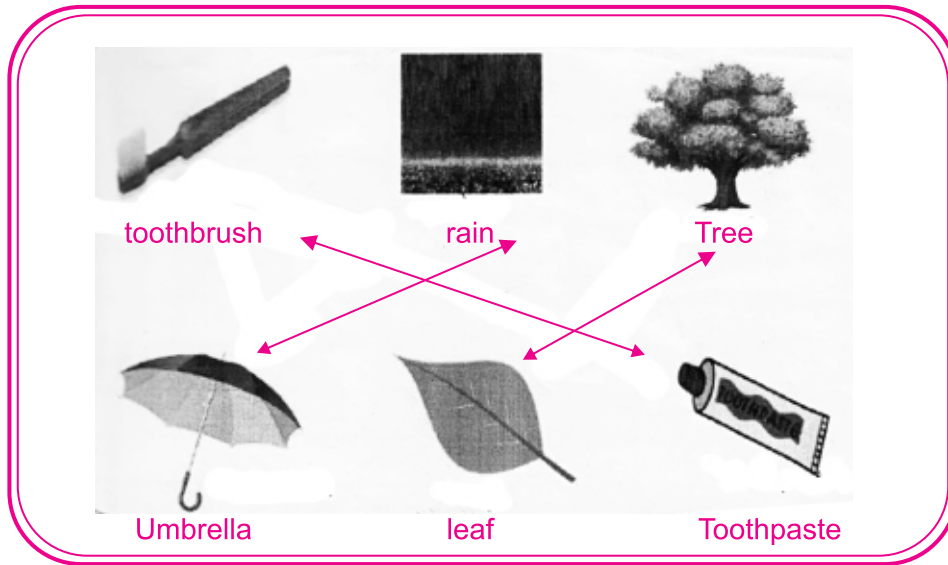
h	c	s	o	o	l
1	2	3	4	5	6

1. 321456   2. 234561
3. 456321   4. 452361   ○○○○

UNIT 2 Vocabulary

2.1. Writing Familiar / related words with the given clues / picture.
(दिलेल्या सूचनेनुसार संबंधीत शब्द लिहा.)

Familiar / related words with picture.

Familiar / related words or things that go together.

Cup - saucer	Matchbox - Match sticks	Paint - Brush
Table - Chair	Pencil - Notebook	Socks - Shoe
Bat - Ball	T-shirt - Jeans	Toothbrush - Toothpaste
Thread - Needle	Key - Lock	Question - Answer
Day - Night	Read - Write	True - False
Hen - Egg	Patient - Doctor	Student - Teacher
Husband - Wife	Mother - Father	Train - Track
Bus - Road	Umbrella - Rain	Flower - Vase
Hammer - Nail	Drum - Drum Sticks	

हे शब्द नेहमी सोबत व एकमेकांशी निगडीत असतात.

- यामध्ये सोबत एकत्र असणाऱ्या वस्तूंची नावे दिली जातात.
- चित्र बघून शब्द शोधावे लागतात.
- चित्राचे शब्द बरोबर आहे की नाही ते पण शोधावे लागतात.

Sample Question :

1. If cup - saucer then key _____ ?

(जर कपचा संबंध बशीशी आहे तर चावीचा संबंध.....)

1. Table   2. Bat   3. lock   4. Brush   ○○●○

2. Choose the correct word related to the given picture.

1. Tab   2. Kettle
3. Dustbin   4. Bucket   ○○○●

Practice Exercise - 3

1. If egg-hen then umbrella _____ ?

1. Pen   2. Table   3. Rain   4. Note book   ○○○○

2. Find the correct word for the given picture.

: PEN ::

:

1. look   2. Pencil   3. Book   4. took   ○○○

3. Choose the word that is related to "sky"
 1. star   2. tree   3. lion   4. sea   ○○○○

4. Choose the pair of words that do not go together.
 1. Bat and Ball   2. Cup and Saucer
 3. Question and Answer   4. Day and morning   ○○○○

5. Choose the words that is not related to "school"
 1. Book   2. Bag   3. Tiger   4. Blackboard   ○○○○

6. Choose the correct word related to the given picture :
 1. Bottle   2. Bucket
 3. Dustbin   4. Tub   ○○○○

7. Choose the correct alternative :
 Wild Animal
 ↓   ↓   ↓   ↓
 1. Cat   2. Dog   3. Tiger   4. Cow   ○○○○

8. Select the correct option :
 The girl has a _____ in the given picture.
 1. stomachache   2. headache
 3. Cough and Cold   4. Fever   ○○○○

9. Select the sport having wrong items to play with :
 1. Cricket   2. hockey   3. foot ball   4. badminton
 bat   ball   stick   ball   ball   stick   racket   cock   ○○○○

2.2. Correlating Words with Pictures (Action words and Describing Words) (क्रियापदाचे व विशेषणाचे चित्राशी परस्पर संबंध जोडणे.)

Action Verbs : Action verbs are words that express physical or mental action. (कृती क्रियापद असे शब्द आहेत जे शारीरिक किंवा मानसिक कृती व्यक्त करतात.)

Example : Walk, Run, Play, etc.

Action verbs with picture :

 walk (चालणे)	 run (धावणे)	 play (खेळणे)	 give
 sleep (झोपी जाणे)	 read (वाचन करणे)	 write (लिहणे)	 fly
 jumb (उडी मारणे)	 ride (चालवणे)	 talk (बोलणे)	 play
			 catch
			 dig
			 ride

- * या topic मध्ये चित्राशी संबंधीत Action words or correlated words असतात.
- * चित्र कशाशी संबंधीत व त्यांची कृती काय आहे ती ओळखायची असते.

Sample question :

Q.1. Choose Correct action word related to the picture.
(चित्राशी संबंधीत शब्द निवडा.)

1. laugh   2. cry   3. jump   4. sleep   ●○○○

स्पष्टीकरण : दिलेले चित्र हे हसणारे आहे. म्हणून "हसणे" करीता क्रियावाचक शब्द laugh आहे म्हणून पर्याय (1) हे उत्तर.

Q. 2. Select the correct action word for the given picture :

1. sleep   2. jump
3. run   4. write

○○○●

स्पष्टीकरण : या चित्रामध्ये लिहित असणारी मुलगी दाखवली आहे व लिखाण साठी इंग्रजी शब्द Write हा आहे. म्हणून पर्याय क्र. (4) हे उत्तर.

Practice Exercise - 4

1. Find the incorrect action word from the given list.

1. see   2. talk   3. bend   4. ball   ○○○○

2. Choose the correct action word related to the picture.

1. Ride   2. Walk
3. Sleep   4. Jump

○○○○

3. Select the incorrect action word from the given alternatives.

1. throw   2. describe   3. hut   4. paint   ○○○○

4. Identify the word with its given picture.

1. Tie   2. Pluck
3. Sing   4. Lock and key

○○○○

5. Find thing that we drink.

1.   2.   3.   4.   ○○○○

2.3. Rhyming Words (यमक जुळणारे शब्द)

Rhyming words are words that have the same ending sounds.

Sample question :

Q.1. Choose the correct word that rhyme with 'hero'.

('hero' या शब्दाशी यमक जुळणारा शब्द निवडा)

1. shoe   2. zero   3. look   4. pail

Q.2. Choose the rhyming words for the following from the given alternatives.

(दिलेल्या पर्यायातून पुढील शब्दांशी यमक जुळणारा शब्द निवडा.)

pot, cot, hot, ...

1. not   2. pet   3. but   4. shut

Practice Exercise - 5

1. Choose the correct rhyming word for 'some'

('some' या शब्दाशी यमक जुळणारा शब्द निवडा.)

1. same   2. come   3. came   4. dame

2. Select the correct rhyming word to fill in the empty box :

(रिकामी चौकट भरण्यासाठी योग्य यमक जुळणारे शब्द निवडा.)

hop	cop	mop	
-----	-----	-----	--

1. top   2. map   3. tap   4. cap

3. Find the word that does not rhyme with other words.

(पुढीलपैकी यमक न जुळणारा शब्द ओळखा.)

1. rest   2. nest   3. west   4. coat

4. Fill in the blank. (रिकामी जागा भरा.)

If Goosey : Poosey, then Ducky : _____

1. Chicken   2. Lucky   3. Locky   4. Licken

5. Choose the correct rhyming words for the following from the given option.

(पुढीलपैकी शब्दांकरिता दिलेल्या पर्यायातून योग्य यमक जुळणारे शब्द निवडा.)

1. ground   2. clear   3. nest
1. around, fear, rest   2. around, fast, rest
3. around, fear, roll   4. and, fear, rest

2.4. Writing Opposite Words (विरुद्धार्थी शब्द लिहिणे)

The letters added before certain words to form new words are called prefixes.

e.g. in - , im - , ir - , up - , it, mis - , dis - etc.

The words formed by adding there prefixes are always opposites of the original words.

Sample question :

Q.1. Choose the correct opposite word for 'short' :
('short' या शब्दाच्या विरुद्ध अर्थाचा शब्द निवडा.)

1. hot   2. tall   3. clean   4. dry   ○●○○

स्पष्टीकरण : 'short' शब्दाचा अर्थ आखूड, ठेंगणा असा आहे. त्याच्या विरुद्ध अर्थाचा शब्द 'उंच' आहे. उंच या करिता tall हा शब्द आहे. म्हणून पर्याय (2) हे उत्तर

Q.2. Choose the correct picture for happy x sad :
(happy x sad या जोडीसाठी योग्य चित्र निवडा.)

1.   2.
I feel sleepy   I am scared   I am tired   I feel proud
3.   4.   ○○○●○
I am happy   I am sad   I am angry   I feel shy

स्पष्टीकरण : प्रश्नात विचारल्यानुसार पर्याय (3) मधील चित्रात happy x sad चे उदाहरण दाखवले आहे, म्हणून पर्याय (3) हे उत्तर.

Practice Exercise - 6

Q. 1. Do as directed. (दिलेल्या सूचनांनुसार करा.)

1. Select the correct pair of opposite words : (पुढीलपैकी विरुद्ध अर्थाची जोडी निवडा.)

1. big x small   2. big x large   3. white x bright   4. soft x smooth   ○○○○

2. Choose the correct picture for 'hot x cold' :
('hot x cold' यासाठी योग्य चित्र निवडा.)

1.   2. 3. 4. ○○○○

Q. 2. Choose the correct opposite words for the words given in the boxes :
(प्रत्येक चौकटीत दिलेल्या इंग्रजी शब्दाचा विरुद्धार्थी शब्द निवडा.)

1. **equal**
1. same   2. unequal   3. clever   4. low   ○○○○
2. **small**
1. big   2. tiny   3. little   4. more   ○○○○
3. **false**
1. wrong   2. cut   3. uncorrect   4. true   ○○○○
4. **raw**
1. mango   2. sweet   3. ripe   4. sour   ○○○○
5. **open**
1. last   2. death   3. safe   4. closed   ○○○○

Q. 3. Choose the correct opposite word for the underlined words in each sentence.
(पुढील प्रत्येक वाक्यातील अधोरेखित शब्दासाठी विरुद्ध अर्थाचा योग्य शब्द निवडा)

1. Can I put my head inside the tent ?
1. in   2. outside   3. inner   4. circle   ○○○○
2. Then we will rest at night.
1. day   2. evening   3. morning   4. afternoon   ○○○○
3. I want to warm my neck.
1. heat   2. hot   3. cool   4. ice   ○○○○
4. My chest and my belly and my back are freezing.
1. front   2. last   3. first   4. one   ○○○○
5. He was fat.
1. healthy   2. smart   3. thing   4. thin   ○○○○

2.5. Writing Word Register (शब्दांची यादी लिहिणे)

A word register comprises of words that are connected to a particular thing.

- e.g. 1) House : kitchen, bedroom, living room, toilet, bathroom.
2) Classromm : chalk, duster, bench, desk, blackboard.

Sample question :

Q.1. Pick out the word that does not belong to the word register of :
(पुढील शब्दांच्या यादीमध्ये कोणता शब्द बसत नाही ?)

Cupboard

1. shirt   2. saree   3. food   4. dupatta   ○○●○

Q.2. Select the correct word to complete the following list of words that begins with the last alphabet of previous word :
(प्रत्येक शब्दाच्या शेवटच्या अक्षराने सुरु होणाऱ्या शब्दांची यादी पूर्ण करण्यासाठी पुढीलपैकी शब्द निवडा.)

Page - elephant - tiger - _____

1. egg   2. turtle   3. road   4. parrot   ○○●○

स्पष्टीकरण : पहिल्या 'page' शब्दाच्या शेवटच्या 'e' अक्षराने 'elephant' हा शब्द झाला. 'elephant' मधील 't' या शेवटच्या अक्षराने 'tiger' हा शब्द झाला आहे तर 'tiger' या शब्दाच्या 'r' ने तयार झालेल्या पर्यायातील शब्द 'road' आहे. म्हणून (3) हे उत्तर.

Practice Exercise - 7

1. Select the word that does not belong with the word register :
(दिलेल्या शब्दांच्या यादीशी संबंधित नसलेले शब्द निवडा)

Lesson, paragraph, sentence, home, words

1. words   2. home   3. sentence   4. lesson   ○○○○

2. Which of the given words ends with the letter 'r' ?
(पुढीलपैकी कोणत्या शब्दाचा शेवट 'r' या अक्षराने होतो ?)

1. carrot   2. fast   3. under   4. patch   ○○○○

3. Which of the given word is not a food item ?
(पुढीलपैकी कोणता शब्द अन्नपदार्थ दर्शविणारा नाही ?)

1. boxes   2. biscuit   3. sugar   4. milk   ○○○○

4. Select the word that does not related with the 'body' -
('body' या शब्दाशी संबंधित नसलेला शब्द निवडा.)

1. Ear   2. Flowers   3. Belly   4. Brain   ○○○○

5. Choose the picture that is related to 'computer' :
(संगणकाशी संबंधित वस्तूचे चित्र निवडा.)

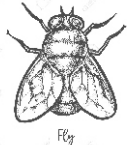
1.   2.   3.   4.   ○○○○

6. See the pictures and choose the correct option :
(चित्र पहा आणि योग्य पर्याय निवडा)

1. Kabaddi   2. Kho-Kho   3. Cricket   4. Karate   ○○○○

7. Select the odd picture : (गटात न बसणारे चित्र ओळखा.)

1.   2.   3.   4.   ○○○○

8. Choose the incorrect pair from the given pairs :
(दिलेल्या जोड्यांमधून अयोग्य जोडी निवडा.)

1. desk-bench   2. table-chair   3. pen-duster   4. chalk-duster   ○○○○

2.6. Finding Small Words From The Bigger Ones

(मोठ्या शब्दातून लहान शोधून काढणे)

Sample question :

Q.1. Select the word which cannot be formed by using the letters of the word 'stream' ?
(पुढीलपैकी कोणता शब्द 'stream' या शब्दातून तयार होऊ शकत नाही ?)

1. team   2. sane   3. tear   4. mare   ○●○○○

स्पष्टीकरण : 'stream' या शब्दामध्ये 'team', 'tear', 'mare' हे शब्द तयार होतात. 'sane' हा शब्द तयार होत नाही म्हणून पर्याय (2) हे उत्तर.

Q.2. How many small meaningful words can be formed from the word 'pine' ?
('pine' या शब्दापासून किती लहान अर्थपूर्ण शब्द तयार होऊ शकतील ?)

1. one   2. three   3. five   4. four   ○○○●

स्पष्टीकरण : 'pine' या शब्दापासून pin, in, pen, pie असे 4 शब्द तयार होतात. म्हणून पर्याय (4) हे उत्तर.

Q.3. Which meaningful words can be formed using the word 'chicken' ?
('chicken' या शब्दातून कोणता शब्द तयार करता येईल ?)

1. chill   2. kick   3. chin   4. kite   ○○●○○

स्पष्टीकरण : दिलेल्या पर्यायांपैकी chill, kick, kite हे शब्द 'chicken', या शब्दापासून तयार होत नाहीत. म्हणून, पर्याय (3) हे उत्तर.

Q.4. Which pronoun is hidden in the following word 'MAYA' ? Choose the correct option :
(पुढे दिलेल्या शब्दात कोणते सर्वनाम दडलेले आहे तो योग्य पर्याय निवडा.)

1. me   2. yaa   3. my   4. none   ○○●○○

Practice Exercise - 8

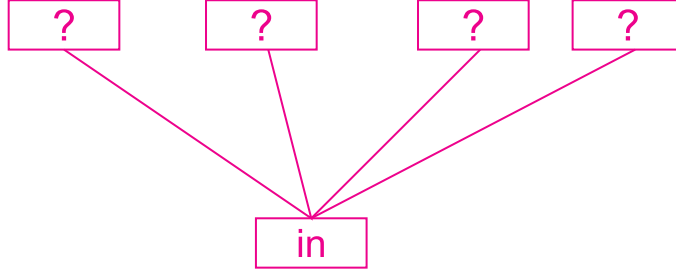
1. Which word cannot be formed from the word 'climbed' :
(दिलेल्या पर्यायांपैकी 'climbed' या शब्दापासून कोणता शब्द तयार होऊ शकत नाही.)

1. bed   2. limb   3. dim   4. blind   ○○○○

2. How many three letter words can be formed from the word 'stem' :
('stem' या शब्दापासून तुम्ही तीन अक्षरी किती शब्द तयार करू शकता ?)

1. three   2. four   3. two   4. six   ○○○○

3. Select the correct group of letters to form words to replace the question marks :
(प्रश्नचिन्हाची जागा घेण्याकरीता अक्षरांचा योग्य गट निवडा)

1. s, p, d, l   2. b, s, t, p   3. d, v, t, p   4. r, s, p, l   ○○○○
4. How many shorter words can be formed from the given word 'reach' ?
('reach' या शब्दापासून तुम्ही किती शब्द तयार करू शकाल ?)
1. nine   2. five   3. six   4. seven   ○○○○
5. Choose the correct letters to make meaningful words :
(अर्थपूर्ण शब्द तयार करण्याकरिता योग्य अक्षरे निवडा.)
- ___ ll,   ___ t,   ___ nt   ___ nd   ○○○○
1. nu   2. ba   3. se   4. li
6. How many 3 letters words can you form from the word lion ?
('lion' या शब्दापासून तुम्ही किती तीन अक्षरी शब्द तयार करू शकाल ?)
1. one   2. three   3. four   4. five   ○○○○
7. Which of the small words from 'speak' is not meaningful ?
('speak' या शब्दातील कोणता लहान शब्द अर्थपूर्ण नाही ?)
1. pea   2. pa   3. peak   4. keep   ○○○○
8. Choose a preposition from the word 'soon' :
('soon' या शब्दातून एक निवडा)
1. on   2. up   3. so   4. none of these   ○○○○
9. How many 3 letters words can you form from the word 'band' ?
('band' या शब्दापासून तुम्ही किती तीन अक्षरी शब्द तयार करू शकाल ?)
1. two   2. three   3. four   4. five   ○○○○

2.7. Using / Writing Contracted Forms

(संक्षिप्त रूपे वापरणे / लिहिणे)

Contracted form :

A contracted form is a grammatical term. It refers to short words made by putting two words together and omitting some letters which are replaced by an apostrophe. (')

A contraction is word made by shortening and combining two words.

Words like,

I'm = (I + am)

don't = (do + not)

Can't = (can + not) etc.

People use contractions in both speaking and writing.

Sample Questions :

Q.1. Choose the correct contracted form of the given word :
(दिलेल्या शब्दांचे योग्य संक्षिप्त रूप निवडा)

1. have not

1. hav'ent

2. have'nt

3. haven't

4. havenot

2. does not

1. doesn't

2. doesnt

3. does'nt

4. doe'snt

Q.2. Choose the correct expanded form of the given word.
(दिलेल्या शब्दाचे पूर्ण रूप निवडा.)

Can't

1. caould not

2. can not

3. not can

4. not could

Q.3. Which is the proper contracted form for the words in the box ?
(box मधील शब्दाचे योग्य संक्षिप्त रूप कोणते ?)

I am a boy

1. I'll

2. I'm

3. I've

4. I'd

स्पष्टीकरण : I am चे संक्षिप्त रूप करतांना 'am' शब्दांचा संक्षेप होतो. त्यातील I नंतर अपॉस्ट्रफी दिले की त्याचे योग्य संक्षिप्त (I'm) रूप होते. म्हणून पर्याय (2) हे उत्तर.

Practice Exercise - 9

1. Which of the following is the incorrect use of apostrophe ?

1. he's

2. I'm

3. wo'nt

4. don't

2. Choose the correct contracted form of 'have not' :
 1. have'nt   2. ha'vent   3. haven't   4. havent'   ○○○○
3. Which of the following is the wrong pair ?
 1. I have - I've   2. Cannot - Can't
 3. are not - are'nt   4. he is - he's   ○○○○
4. Choose the correct contracted form for the underlined word :
 I will not come with you.
 1. won't   2. willn't   3. wo'nt   4. wont'   ○○○○
5. Choose the correct contracted form of 'I have' :
 1. I'have   2. Iv'e   3. I've   4. ha've   ○○○○
6. Which correct contracted form will you choose to fill in the blanks ?
 He _____ there.
 1. i'snt   2. isn't   3. is'nt   4. isnt'   ○○○○
7. Which of the given contracted forms is correct ?
 1. doesn't   2. can no't   3. do'nt   4. isnt'   ○○○○
8. Match the correct pairs and choose the answer :

A	B
1) They will	(a) she's
2) have not	(b) they'l
3) she is	(c) haven't

 1. (1 - b), (2 - c), (3 - a)   2. (1 - a), (2 - b), (3 - c)
 4. (1 - b), (2 - a), (3 - c)   4. (1 - c), (2 - a), (3 - b)

2.8. Dictionary Skill

Dictionary : People use a dictionary to find out what words mean, how to spell them, and how to say them. The words are given in ABC order. (शब्दकोशाचा उपयोग विविध शब्दांचे अर्थ, spellings आणि उच्चार शोधण्याकरिता केला जातो. शब्दकोशामध्ये वर्णमालेच्या क्रमानुसार शब्द दिलेले असतात.)

Sample Questions :

Q. 1. Choose the correct spelling for given picture ?
(दिलेल्या चित्राकरीता योग्य spelling निवडा.)

1. Eel   2. Fish   3. Ant   4. Bee   ○●○○○

स्पष्टीकरण : दिलेले चित्र हे माशाचे आहे. माशाला इंग्रजीत Fish म्हणतात. म्हणून (2) हा पर्याय अचूक आहे.

Q. 2. Which word will be alphabetically third in the dictionary ?

(शब्दकोशातील क्रमानुसार पुढीलपैकी कोणता शब्द तिसरा येईल ?)

1. Bare   2. Ball   3. Bag   4. Baby   ○●○○○

स्पष्टीकरण : शब्दकोशातील क्रमानुसार Baby, Bag, Ball व bare अशा क्रमाने शब्द येतील. त्यातील तिसरा शब्द Ball हा आहे. म्हणून, पर्याय (2) हे उत्तर आहे.

Q. 3. Which word will be alphabetically first in the dictionary ?

(शब्दकोशातील क्रमानुसार पुढीलपैकी कोणता शब्द पहिला येईल ?)

1. Bat   2. Ant   3. Rat   4. Cat   ○●○○○

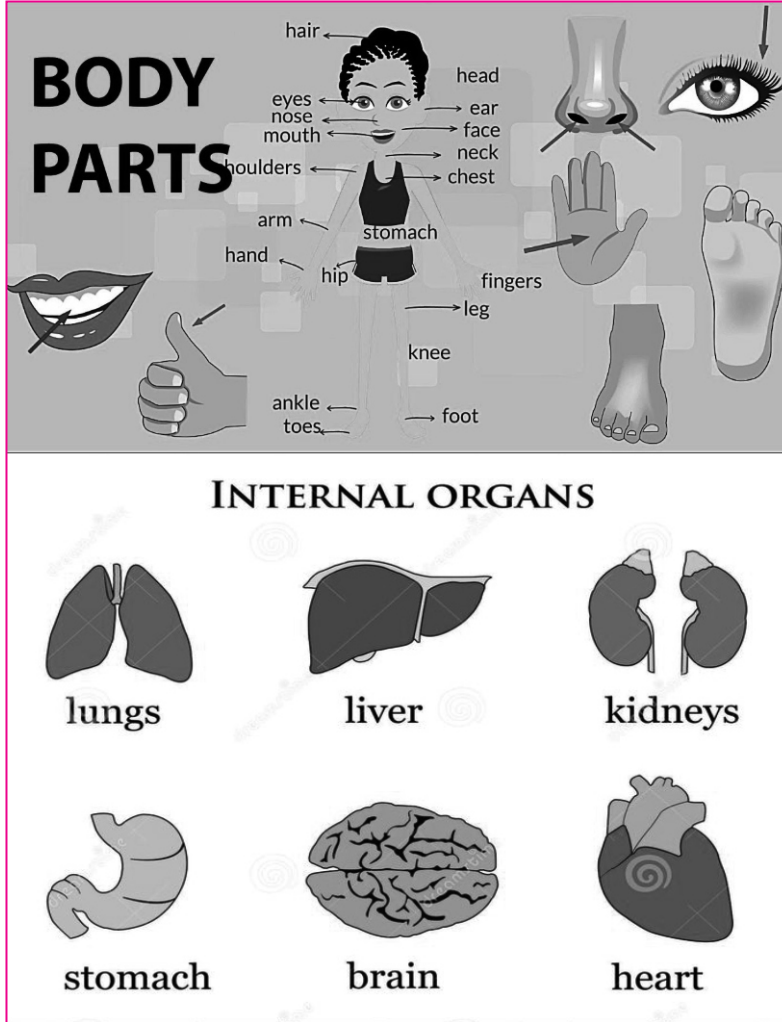
स्पष्टीकरण : शब्दकोशातील क्रमानुसार Ant, Bat, Cat व Rat अशा क्रमाने शब्द येतील. त्यातील पहिला शब्द 'Ant' हा आहे. म्हणून पर्याय (2) हे उत्तर आहे.

Practice Exercise - 10

1. Where will you look up the words with 'p' in the dictionary ?
(शब्दकोशातील 'p' या अक्षराचे शब्द तुम्हाला कोठे सापडतील ?)
1. after 'o'   2. before 'o'   3. after 'q'   4. after 'r'   ○○○○
2. If we put the following days of the week in alphabetical order ?
(पुढील वारांच्या नावांना इंग्रजी वर्णमालेच्या क्रमानुसार मांडतांना कोणता क्रम योग्य असेल ?)
1. Monday, Tuesday, Sunday, Wednesday
2. Wednesday, Sunday, Tuesday, Monday
3. Monday, Sunday, Tuesday, Wednesday
4. Sunday, Monday, Tuesday, Wednesday   ○○○○
3. Which word comes next after the word 'My' in the dictionary ?
(शब्दकोशात 'My' या शब्दानंतर पुढीलपैकी कोणता शब्द येईल ?)
1. Mine   2. Net   3. Jug   4. Kite   ○○○○
4. Choose the correct alphabetical order of words.
(इंग्रजी वर्णमालेच्या क्रमानुसार असलेले शब्द निवडा.)
1. Ball, Bat, Bank, Bus   2. Ball, Bank, Bat, Bus
3. Bus, Bat, Bank, Ball   4. Bank, Bus, Bat, Ball   ○○○○
5. Which word will come after 'work' in the dictionary ?
(शब्दकोशात 'work' या शब्दानंतर कोणता शब्द येईल ?)
1. very   2. year   3. us   4. word   ○○○○
6. Choose the correct spelling for the given picture ?
(चित्राकरीता योग्य spelling निवडा.)
1. Stay   2. Star   3. Sun   4. Moon   ○○○○
7. Rearrange the first letter of each of the following pictures in alphabetical order :
(पुढील चित्रांची इंग्रजी नावांची पहिली अक्षरे वर्णमालेच्या क्रमानुसार लावा.)
-
1. L, N, H, E   2. E, H, L, N   3. E, N, L, H   4. L, H, N, E   ○○○○

2.9. Parts of Body (शरीराचे अवयव)

External Parts of Body :

1) Hair	6) Leg	11) Neck
2) Eye	7) Arm	12) Shoulder
3) Nose	8) Face	13) Elbow
4) Mouth	9) Finger	14) Knee
5) Chest	10) Hand	15) Toe etc.

Sample Questions :

Q. 1. Which is the most important part of our body ?
(आपल्या शरीराचा सर्वात महत्त्वाचा अवयव कोणता ?)

1. eye   2. hand   3. brain   4. nose

स्पष्टीकरण : आपल्या शरीरातील सर्व अवयवावर नियंत्रण ठेवणारा अवयव brain असतो. म्हणून तो सर्वात महत्त्वाचा अवयव आहे. म्हणून पर्याय (3) हे उत्तर.

Q. 2. If breath : nose, then voice : _____

(‘श्वास’ नाकाशी संबंधीत आहे, तर ‘आवाजाशी’ संबंधीत काय आहे?)

1. neck   2. throat   3. cheeks   4. chin   ○●○○○

स्पष्टीकरण : आवाजाशी संबंधीत ‘घसा’ असतो, घशाला इंग्रजी शब्द throat हा आहे म्हणून पर्याय (2) हे उत्तर

Practice Exercise - 11

1. Food is digested in this part of our body.

1. heart   2. lungs   3. stomach   4. waist   ○○○○

2. Choose the correct option for given picture.

1. brain   2. liver
3. lungs   4. heart   ○○○○

3. Name the body part that carries blood in entire body :

1. Lungs   2. Brain   3. Heart   4. Stomach   ○○○○

4. Which body part is used to watch television ?

1. ears   2. mouth   3. eyes   4. leg   ○○○○

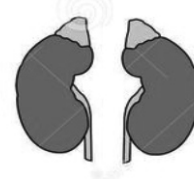
5. Choose the correct option :

If arm : elbow, then leg : _____ ?

1. Foot   2. Ankle   3. Knee   4. Toe   ○○○○

6. Find out the name of given picture.

1. Kidneys   2. Lungs
3. Brain   4. Liver   ○○○○

7. Find odd man out.

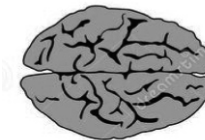
1. Liver   2. Brain   3. Kidneys   4. Leg   ○○○○

8. Select correct word of the internal organ ?

- 1) Mouth   2. Eye   3. Liver   4. Nose   ○○○○

9. Choose the correct option for the given picture.

1. Liver   2. Lungs
3. Brain   4. Stomach   ○○○○

2.10. Names of Birds and Animal, their living places and sounds

Sample Questions :

Q. 1. If ducks quack, then frogs _____
(बदकाचा आवाज quack तर बेडकाचा आवाज .....)

1. howl   2. roar   3. croak   4. hiss   ○○○●○

स्पष्टीकरण : howl लांडग्याचा, roar वाघाचा, hiss सापांचा आवाज आणि croak हा बेडकाचा आवाज आहे. म्हणून (3) हे उत्तर

Q. 2. Which is the living place of a mouse ?
(उंदराचे राहण्याचे ठिकाण कोणते ?)

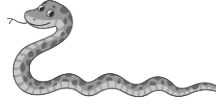
1. cave   2. tree   3. fold   4. hole   ○○○●○

स्पष्टीकरण : cave वाघ/सिंह, Tree माकडे, fold मेंढ्या/बकरी राहतात आणि उंदीर hole (बिळ) मध्ये राहतात म्हणून पर्याय (4) हे उत्तर.

Practice Exercise - 12

1. What sound does the animal in the picture make ?

1. grunt   2. hiss
3. chirp   4. cry

○○○○○

2. What sound does a hen make ?

1. Croak   2. cackle / churk   3. coo   4. quack

○○○○○

3. .... is the living place of a tiger.

1. Nest   2. Fold   3. Den   4. Cote

○○○○○

4. What sound does the animal in the picture make ?

1. quack   2. roar
3. trumpet   4. buzz

○○○○○

5. If Pig lives in a sty then a lion lives in a .....

1. sty   2. kennel   3. shed   4. cave

○○○○○

6. Which pair of words is incorrect ?

1. Dog - Buzz   2. Bee - Buzz
3. Hen - Cluck   4. Mouse - squeak

○○○○○

2.11. Comparison (तुलना)

एखाद्या व्यक्तीच्या, प्राण्याच्या किंवा वस्तूच्या गुणवैशिष्ट्याची दुसऱ्या गोष्टीतील सारखेपणा / साम्य याबाबत सांगणे म्हणजे Comparison (तुलना) करणे होय.

उदा. : as green as grass - हिरवेगार गवत

Sample Questions :

Q. 1. Choose the words of comparison.

(योग्य तुलना दर्शविणारा शब्द निवडा.)

1. as pink as grass

2. as dull as ass

3. as stupid as computer

4. as yellow as apple

स्पष्टीकरण : वरील पर्यायांपैकी grass (गवत) हे गुलाबी नसते, computer (संगणक) हे stupid (मूर्ख) नसते, apple (सफरचंद) हे yellow (पिवळ्या रंगाचे) नसते, पण ass (गाढव) dull (आळशी) असते. म्हणून पर्याय (2) हे उत्तर.

Q. 2. as huge as _____

1. snail

2. mouse

3. shark

4. butterfly

स्पष्टीकरण : दिलेल्या पर्यायातील शार्क हा इतरांपेक्षा मोठा (huge/big) असतो. म्हणून पर्याय (3) हे उत्तर.

Practice Exercise - 13

Instructions for Q. 1 to Q. 3

Q. 1. Select the proper word to complete the comparison :

(तुलना पूर्ण करणारा योग्य शब्द निवडा)

1. as soft as _____

1. silk

2. rock

3. stone

4. sand

2. as greedy as _____

1. computer

2. t.v.

3. wolf

4. mobile

3. as small as _____

1. snail

2. elephant

3. giraffe

4. tiger

4. Select the proper word and fill in the blanks.

(योग्य शब्द निवडून मोकळ्या जागी भरा.)

As red as _____

1. oil

2. water

3. milk

4. blood

5. Complete the idioms with correct words of comparison :

(योग्य शब्द निवडून मोकळ्या जागी भरा.)

○ ○ ○ ○

as _____ as _____

1. light - pillar   2. heavy - feather
3. light - stone   4. hard - stone

6. Choose the correct words of comparison for the given picture :

○ ○ ○ ○

(दिलेल्या चित्राकरिता योग्य तुलना दर्शविणारा शब्द निवडा.)

as _____ as _____

1. red - milk   2. white - milk
3. green - milk   4. black - milk

7. Choose the correct words of comparison.

○ ○ ○ ○

(तुलना दर्शविणारा योग्य शब्द निवडा)

As quick as _____

1. elephant   2. snail   3. bear   4. cheetah

8. Identify the wrong pair of comparison :

○ ○ ○ ○

(तुलना दर्शविणारी चुकीची जोडी निवडा)

1. as sweet as chilli.   2. as red as apple
3. as black as coal   3. as beautiful as moon.

9. Look at the picture and choose the correct words of comparison :

(चित्र पाहा व पर्यायातील तुलना दर्शविणारा योग्य शब्द निवडा.)

○ ○ ○ ○

1. As brave as _____

1. tiger   2. lion
3. leopard   4. cheetah

2.12. Homophones

Homophones are the words that sound the same but spelling and meanings are different. (होमोफोन्स म्हणजे दुसऱ्या शब्दासारखा उच्चार असलेला परंतु स्पेलिंग व अर्थ वेगळे असलेला इंग्रजी शब्द.)

Sample Questions :

Instruction for Q.1 to Q.3.

Select the correct homophones to complete the sentences :

(पुढील वाक्य पूर्ण करण्याकरीता योग्य homophones निवडा.)

Q. 1. The ships are out at _____

1. see   2. sea   3. sii   4. sei

स्पष्टीकरण : दिलेल्या वाक्याप्रमाणे 'sea' हा शब्द योग्य आहे. म्हणून पर्याय (2) हे उत्तर आहे.

Q. 2. We have _____ milk left in the fridge.

1. know   2. now   3. no   4. kno

स्पष्टीकरण : दिलेल्या वाक्याप्रमाणे 'no' हा शब्द योग्य आहे. म्हणून पर्याय (3) हे उत्तर आहे.

Q. 3. I have _____ fingers and one thumb.

1. four   2. for   3. fore   4. foor

स्पष्टीकरण : दिलेल्या वाक्याप्रमाणे 'four' हा शब्द योग्य आहे. म्हणून पर्याय (1) हे उत्तर आहे.

Practice Exercise - 14

Q.1. Complete the following sentences using the correct homophones in the blanks.

(पुढील वाक्यात योग्य homophones वापरून वाक्य पूर्ण करा.)

1. The _____ is up in the sky.

1. son   2. sun   3. sone   4. sen

2. We _____ our first basketball game.

1. won   2. one   3. wone   4. ven

3. We are going to chop some _____

1. would   2. wool   3. wood   4. wude

4. _____ is very huge animal.

1. wale   2. well   3. wail   4. whale

5. The rose _____ scents lovely.

1. flore   2. flower   3. flour   4. floor

Q.2. Choose the correct homophones for the given words :

(पुढे दिलेल्या शब्दांकरीता योग्य homophones निवडा.)

1. SELL

1. sall   2. call   3. cell   4. none of these   ○○○○

2. BY

1. be   2. bee   3. buy   4. none of these   ○○○○

3. OF

1. fore   2. off   3. for   4. fort   ○○○○

4. SO

1. saw   2. sow   3. sew   4. none of these   ○○○○

5. ANT

1. and   2. none of these   3. an   4. aunt   ○○○○

Q.3. Choose the wrong pair of homophones from these options :

(दिलेल्या पर्यायातून चुकीच्या homophone ची जोडी निवडा.)

1. plane - plain   2. maid - made   3. sail - sale   4. said - maid   ○○○○

Q.4. Choose the correct pair of homophones from these options :

(दिलेल्या पर्यायातून योग्य homophone ची जोडी निवडा.)

1. rode - rade   2. rade - road   3. road - red   4. road - rode   ○○○○

Q.5. Identify the odd one out from the given homophones :

(दिलेल्या homophones मधून गटात न जुळणारा शब्द ओळखा.)

1. by   2. bye   3. bey   4. buy   ○○○○

2.13. Name of Colours, Things, Shapes, Vegetables, Fruits, Games

Name of Colours :

Name	Colour it	Example
1. Red	<input type="text"/>	
2. Yellow	<input type="text"/>	
3. Blue	<input type="text"/>	
4. White	<input type="text"/>	

5. Purple

6. Pink

7. Brown

8. Black

9. Green

10. Orange

Sample Questions :

Q. 1. Which of given words is the name of a colour?
(पुढीलपैकी रंगाचे नाव असलेला शब्द कोणता?)

1. Blue

2. Apple

3. Circle

4. Lemon

स्पष्टीकरण : Apple, Circle, lemon हे रंगाचे नावे नाहीत व Blue हे रंगाचे नाव आहे म्हणून पर्याय (1) हे उत्तर.

Q. 2. Which of the given shapes is Triangle?
(पुढीलपैकी त्रिकोणाचा आकार कोणता?)

स्पष्टीकरण : हा आकार त्रिकोणाचा आहे. म्हणून पर्याय क्र. 2 हे उत्तर.

Q. 3. Find the matching game? (गटाशी जुळणारा खेळ ओळखा.)

Kho - Kho , Kabaddi , Hockey

1. Cricket

2. Running

3. Badminton

4. Boxing

Practice Exercise - 15

1. Find the odd man out.

1. Cabbage

2. Cherry

3. Brinjal

4. Spinach

2. What is the shape of given picture?

1. Circle   2. Square
3. Rectangle   4. Triangle

○ ○ ○ ○

3. Which of the given fruits is sour in taste ?

1. Sweet lime   2. Apple   3. Lemon   4. Banana

○ ○ ○ ○

4. Select the game related to the picture.

1. Cricket   2. tipcat
3. Tennis   4. Hockey

○ ○ ○ ○

5. Find the odd man out.

1. red   2. blue   3. white   4. mango

○ ○ ○ ○

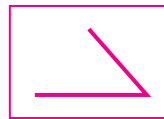
6. Which of the following is not a vegetable ?

1. brinjal   2. tomato   3. rose   4. lady finger

○ ○ ○ ○

7. Which line will you use to complete the Triangle?

1. ———   2. \
3. /   4. |

○ ○ ○ ○

8. Write the correct spelling of the fruit.

1. Garapes   2. Grapse
3. Grapes   4. Gapers

○ ○ ○ ○

9. Select the correct word of the picture.

1. Apple   2. Mango
3. Pineapple   3. Cherry

○ ○ ○ ○

10. The colour of banana is _____

1. Black   2. Yellow   3. Purple   4. Pink

○ ○ ○ ○

11. What shape is the cap of a clown ?

1. Circle   2. Square
3. Oval   4. Cone

○ ○ ○ ○

UNIT 3 PUNCTUATION MARKS

3.1 Capitalization, Fullstop, Comma, Question Mark, Apostrophe, Exclamation mark

Capitalization :

1. The first word of a sentence should be started with capital letters.
2. The first letter of names, days, months and holidays should be capital.
3. The first letter should be capital of names of people and places, titles of people.
4. The first word in a quote should be begin with capital letter.

Comma (,) :

1. The 'comma' is used between three or more words of the same part of speech, when only the last two are connected by 'and.'

- eg. -
1. I bought a pen, a pencil and a book.
  2. Mohan, vinod and Rakesh are my friends.

Fullstop (.) :

1. The 'Fullstop' is generally used to mark the close of a complete sentence.

eg. - Nisha is a good girl.

2. The 'Fullstop' is also used after abbreviations.

eg. -

1. Mr. A.K. Jain = Mister Ashok Kumar Jain
2. Dec. = December
3. P.M. = Prime Minister
4. B.A. = Bachelor of Arts

The Question Mark (?) :

The 'Question Mark' is used at the end of an interregative sentence.

- 1) Is this your book ?
- 2) What is your name ?

The Apostrophe (') :

Apostrophe is used to indicate possession.

- 1) Raju's pencil, Meena's doll.

Its is also used in contacted forms.

for example : don't, isn't, won't etc.

The Exclamation mark (!) :

Exclamation mark is used to indicate intense feelings.

- 1) Oh! What a great idea !
- 2) What a beautiful garden !

UNIT 4 NUMERICAL INFORMATION

4.1. Days of the week and Months of the year.

Days of the week (आठवड्यातील वार)

There are seven days in a week :

1. Sunday
2. Monday
3. Tuesday
4. Wednesday
5. Thursday
6. Friday
7. Saturday

Months of the Year : (वर्षातील महिने)

There are twelve months in a year.

Sr. No.	Months Name	Day in the Month
1.	January	31
2.	February	28 or 29
3.	March	31
4.	April	30
5.	May	31
6.	June	30
7.	July	31
8.	August	31
9.	September	30
10.	October	31
11.	November	30
12.	December	31

Months having 31 days - January, March, May, July, August, October and December

Months having 30 days - April, June, September and November

February has 28 or 29 days. It has 29 days after every four year. The year in which february contains 29 days that year is known as Leap Year.

eg : 2020 is the Leap Year, in this year February has 29 days. The next Leap Year will be on 2024.

Sample Questions :

Q.1. Choose the correct spelling of the given month.

1. Octubar   2. Octbar   3. Octomber   4. October

Q.2. How many months of the year have 31 days ?

1. 6   2. 8   3. 7   4. 4

Practice Exercise - 17

1. Choose appropriate letter to complete the following spelling.

J__ne

1. a   2. l   3. u   4. y   ○○○○

2. Which of the following month has incorrect spelling ?

1. January   2. Feburary   3. March   4. May   ○○○○

3. In a calendar year, September is _____ month.

1. eight   2. Seventh   3. Ninth   4. Tenth   ○○○○

4. 15 August is our _____ day.

1. Republic   2. Independance   3. Mother's   4. Teacher's   ○○○○

5. In a leap year, February has _____ days.

1. 28   2. 29   3. 30   4. 31   ○○○○

6. Identify the name of a day from the letter given in this star.

1. Sunday   2. Monday

3. Tuesday   4. Friday

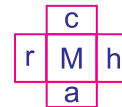

○○○○

7. Find the name of a month from the letter given in the picture.

1. July   2. March

3. August   4. April

○○○○

8. Which is the third day in a week if Monday is the first day ?

1. Sunday   2. Wednesday   3. Tuesday   4. Thursday   ○○○○

9. How many days makes three weeks ?

1. 90   2. 30   3. 24   4. 21   ○○○○

10. Rajan is 3 years old. Rajani is 32 months old. Find the difference of age between them in months.

1. 5 Months   2. 4 Months   3. 2 Months   4. 6 Months   ○○○○

4.2. Cardinal and Ordinal Numbers

(क्रमवाचक व संख्यावाचक संख्या)

A Cardinal Number is a number that says how many of something there are such as one, two, three, four, five. An ordinal number is a number that tells the position of something in a list, such as 1st, 2nd, 3rd, 4th, 5th etc.

Sample Questions :

Q.1. Choose the ordinal number from the given options.

1. Four   2. Nineteen   3. Eighth   4. Fifty-one

Eighth is ordinal number (क्रमवाचक संख्या) other are Cardinal numbers (संख्यावाचक संख्या)

Q.2. Which of the given cardinal numbers is incorrect?

1. ninty   2. nine   3. sixty   4. forty

Practice Exercise - 18

1. Which of the following option is an ordinal number ?

1. Thirteen   2. Five   3. Third   4. Eleven

2. September is the ..... month of the year.

1. Tenth   2. Eleventh   3. Eighth   4. Ninth

3. Which of the given number is incorrect ?

1. Eight   2. Nine   3. Nineteen   4. Four

4. Which is the Cardinal number for 'twenty sixth' ?

1. 21   2. 26   3. 36   4. 62

5. Which ordinal number comes after third ?

1. Second   2. first   3. Fourth   4. Sixth

6. Which day falls between wednesday and friday?

1. Monday   2. Thursday   3. Sunday   4. Saturday

7. 3 = Third, 11 = ?

1. Thirteenth   2. Eleven   3. Eighteenth   4. Eleventh

8. Which day comes before Sunday ?

1. Monday   2. Tuesday   3. Saturday   4. Friday

9. Which ordinal number comes after 'tenth' ?

1. Twelfth   2. Ten first   3. Eleventh   4. Thirteenth

4.3. Showing Directions and Subdirections

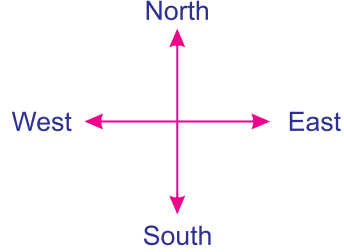
Map Reading

मुख्य दिशा (Directions)	उप दिशा (Subdirections)
1. East - पूर्व दिशा	1. North East - ईशान्य दिशा
2. West - पश्चिम दिशा	2. South East - आग्नेय दिशा
3. North - उत्तर दिशा	3. North West - वायव्य दिशा
4. South - दक्षिण दिशा	4. South West - नैऋत्य दिशा

up ↑ down ↓

right → left ←

नकाशामध्ये वरच्या बाजूला दिलेला बाण उत्तर दिशा दर्शवितो. तर त्याच्या विरुद्ध दिशा ही दक्षिण नकाशाची उजवी बाजू पूर्व तर डावी बाजू पश्चिम दिशा दर्शविते.

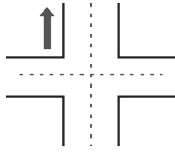
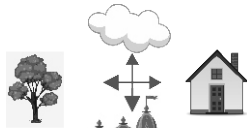

Sample Questions :

- Q.1. Which direction does the arrow indicate ?
1. right   2. up   3. left   4. backward   ○ ○ ● ○
- Q.2. The sun sets in the _____ direction.
1. East   2. West   3. South   4. North   ○ ● ○ ○
- Q.3. Which direction does the given arrow indicate ?
1. Upward   2. Downward   3. Left   4. Right   ● ○ ○ ○

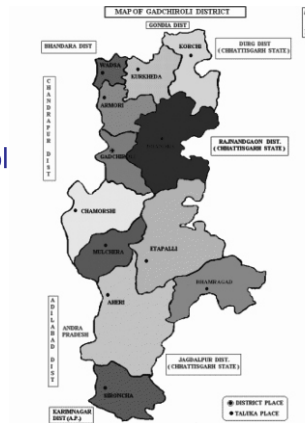

Practice Exercise - 19

- A tree grows in _____ direction.
  - Down
  - Right
  - Left
  - Upward
- Mumbai is in the _____ direction in the map of Maharashtra.
  - West
  - East
  - North
  - South
- To which direction of the table is the boy standing ?
  - Left
  - right
  - above
  - up
- To which direction is the road in the picture going?
  - Left
  - right
  - up
  - down
- Choose the correct direction of the temple.
  - East
  - South
  - West
  - North

Observe the map of Gadchiroli given above and answer the questions.

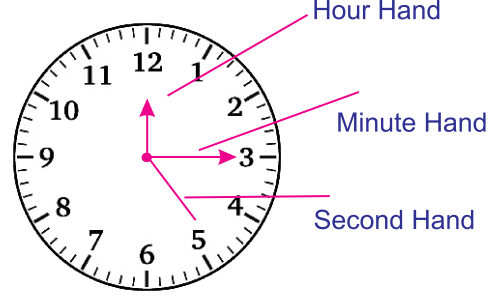
- Chandrapur is to the _____ of Gadchiroli.
  - East
  - North
  - West
  - South
- Chhattisgarh is to the _____ of Gadchiroli.
  - East
  - West
  - South
  - North
- Bhandara is to the _____ of Gadchiroli.
  - East
  - West
  - South
  - North
- There are total _____ talukas in Gadchiroli district.
  - 8
  - 12
  - 13
  - 11

4.4. Telling Time (वेळ सांगणे)

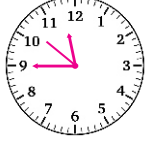
A clock has three hands (घड्याळाला तीन काटे असतात.)

1. Hour Hand (तास काटा)
2. Minute Hand (मिनीट काटा)
3. Second Hand (सेकंद काटा)

1 Hour = 60 Minute
1 Min. = 60 Seconds
1 Hour = 3600 Seconds

Clock Reading :

11 : 45

Quarter to 12

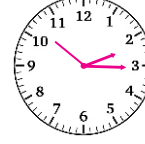
12 : 00

12 o'clock

3 : 30

Half past 3

2 : 15

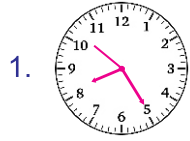
Quarter past 2

15 Minutes = Quarter Past
30 Minutes. = Half past
45 minutes = Quarter 10

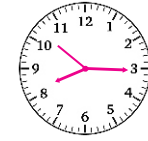
Sample Questions :

Q.1. Which clock shows the time 'Quarter past 8' ?

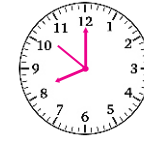
(कोणते घड्याळ आठ वाजून पंधरा मिनिटे वेळ दर्शविते?)

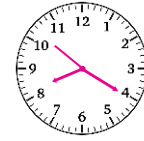
2.

3.

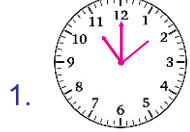

4.

Quarter past 8 म्हणजे 8 वाजून पंधरा मिनिटे (2) नंबरच्या घड्याळामध्ये दर्शविले आहे.

Q.2. Which clock shows the time 11 : 00 ? (कोणत्या घड्याळात 11:00 वाजलेले आहेत ?)

2.

3.

4.

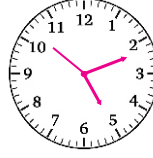
Hour hand (तास काटा) 11 वर व मिनिट काटा 12 वर असेल तर 11.00 वाजले असे म्हणता येईल. (1) पर्यायातील घड्याळ 11.00 दर्शविते म्हणून (1) हे पर्याय बरोबर आहे.

Practice Exercise - 20

1. What time does the clock show?

(दिलेले घड्याळ कोणती वेळ दर्शविते?)

1. 5:10   2. 10:5
3. 2:5   4. 2:25

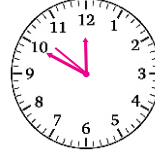

○ ○ ○ ○

2. What time it will be after 10 minutes ?

(10 मिनिटानंतर घड्याळात किती वाजतील?)

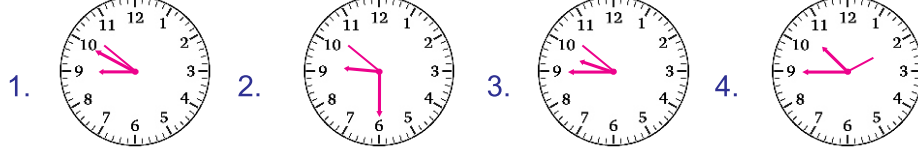
1. 12 : 00   2. 10 : 00
3. 9 : 00   4. 11 : 00

○ ○ ○ ○

3. Which clock shows the time 15 to 10?

(कोणते घड्याळ 10 वाजायला 15 मिनिटे बाकी ही वेळ दर्शविते?)

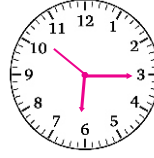

○ ○ ○ ○

4. What time does the clock show ?

(दिलेले घड्याळ कोणती वेळ दर्शविते?)

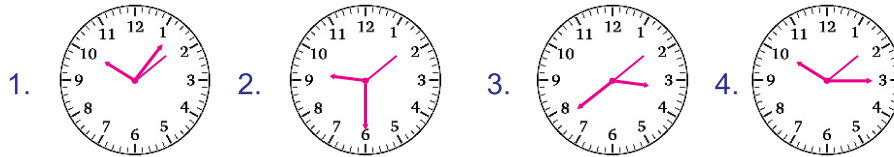
1. 3:30   2. 6:15
3. 5:20   4. 6:10

○ ○ ○ ○

5. Which clock shows the time 'quarter past 10'?

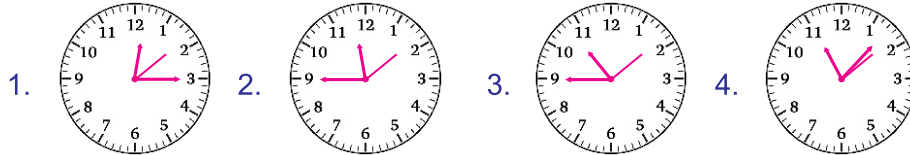
(कोणते घड्याळ दहा वाजून पंधरा मिनिटे वेळ दर्शविते?)

○ ○ ○ ○

6. Which clock shows 15 to 12 o'clock?

(कोणते घड्याळ 12 ला 15 मिनिटे कमी ही वेळ दर्शविते?)

○ ○ ○ ○

UNIT 5 CREATIVE THINKING

5.1. Advertisement, Mottos, Messages (जाहिरात, ब्रीदवाक्य आणि संदेश)

Advertisement and Messages : Through advertisement and message certain plans, project are published, highlighted and then realized.

Advertisements in a way popularise the project / products for the consuming public and make them aware of their constant trust in such products.

(विपणनाच्या संदेशाचे छापील, दृक अथवा श्राव्य स्वरूपात एखादे उत्पादन अथवा तत्सम काही कल्पना, सेवा यांचे प्रगटन करणे याला जाहीरात करणे म्हणतात.)

जाहीरात म्हणजे जाहीर करणे.

जाहीरात देण्यासाठी छापील, दृक, श्राव्य अशा जनमाध्यमांचा वापर होतो. लक्ष वेधून घेण्याचे कार्य म्हणजे 'जाहीरात' करणे होय. वस्तू व सेवांची मागणी निर्माण करणारी कला म्हणजे 'जाहीरात' होय.

Sample Questions :

Grand Bumper Sale !!!

School Shoes

Offer - Buy 1 Get 2 Free

Offer Price 999/-

Offer of only 5 days

Yash Foot Wear, Main Road, Gadchiroli

Q.1. 1 and 2 are related to advertisements choose the correct option after seeing the text.

1) The concerned offers is .....

1. Buy 1 Get 3 Free

2. Buy 1 Get 4 Free

3. Buy 1 Get 2 Free

4. Buy one and 1 free

○ ○ ● ○

स्पष्टीकरण : The advertisement indicates - Buy 1 Get 2 Free. so option no. (3) is correct answer.

Q.2. The bumper sale offers price.

1. 1009 Rs.   2. 1900 Rs.   3. 1999 Rs.   4. 999 Rs.

Explanation : The advertisement mentions the price Rs. 999, so option no. (4) is correct answer.

Messages :

The exchange of information in writing, in speech or by signals.

A Message is a communication or statement conveyed from one person or group to another.

There are different type of messages :

Example -

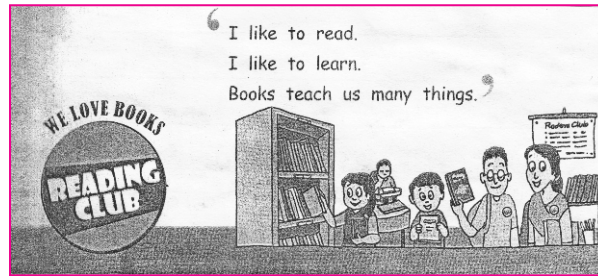
- 1) Gaurav and his team won the match. Their friends were very happy. So his friend made a big card for Gaurav and his team.

They gave message like this

4.

Motto : We love Books

Practice Exercise - 21

Q. 1 to 2 are related to advertisement chose the options :

Mega Sale !!!

Buy 10 note books & get 50% discount

One line notebook - 2

Two line notebook - 3

Three line notebook - 3

Maths notebook - 2

10 notebooks

1. How many notebooks are in this package ?

1. 2

2. 2

3. 4

4. 10

○ ○ ○ ○

2. How many discount offers ?

1. 40%

2. 50%

3. 30%

4. 60%

○ ○ ○ ○

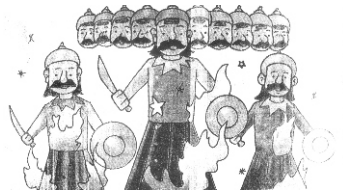
Q.3. Observe the picture carefully and select the proper message :

1. Happy Dussehra

2. Happy Diwali

3. Happy Birthday

4. Happy Christmas

○ ○ ○ ○

Q.4. Which message from the given option will you send on your friend's exam ?

1. All the best

2. Congratulation

3. Thank you

3. Happy Birthday

○ ○ ○ ○

Q.5. Read carefully and answer accordingly to the advertisement as per the given instruction.

Required
English Teacher
for
Gemas School
Qualification - B.S. / B.Sc + B.Ed.
Forward your application by an Email.
Apply before 15 November 2020

Principal
GEMAS School, Gadchiroli
www.gemas.in
Email - gemas@gmail.com

1. Who advertises the post ?
1. Secretary   2. President   3. collector   4. principal   ○○○○
2. What post are advertised ?
1. Mathematics Teacher   2. Sports Teacher
3. Science Teacher   4. English Teacher   ○○○○
3. How to send the application ?
1. by postal   2. by hand   3. by courier   4. by an email   ○○○○
- Q.6. choose the thing from the given alternatives which is related to the message?
Be use in selling and spending
1. clothes   2. money   3. work   4. food   ○○○○
- Q.7. Read and complete the given motto regarding tree plantation programme.
Each one, ... one
1. Sleep   2. plant   3. jump   4. drink   ○○○○
- Q.8. Observe the picture carefully and select the proper motto.
1. Helth is wealth   2. Protect all plants
3. Protect all animal   4. We love books   ○○○○

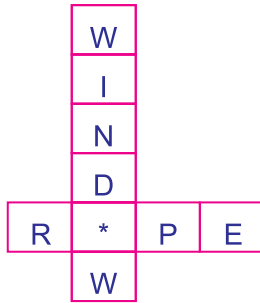

5.2. Solving Puzzles with given clues

Puzzles : Puzzles means a game or toy that makes you think a lot.

(भरपूर विचार करायला लावणारा एक खेळ किंवा खेळणे म्हणजे कोडे)

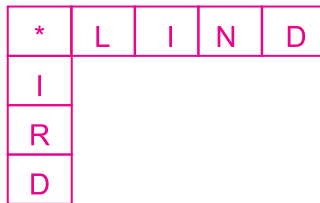
Example :

Ans : A suitable letter in place of the * is

Sample Questions :

1.

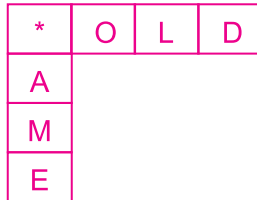

Across : Unable to see

Down : Flying animal

Ans : A suitable letter in place of the * is

2.

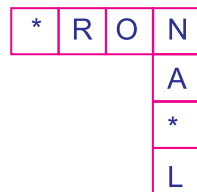
Across : Precious Metal

Down : Something you play

Ans : A suitable letter in place of the * is

Practice Exercise - 22

1. To make two meaningful words, write the correct letter of the alphabet in place of *

1. C

2. I

3. A

4. T

○ ○ ○ ○

2. Join the letter of the alphabet with the picture to form a meaningful word.

(पुढील अक्षर व चित्र जोडून एक अर्थपूर्ण शब्द बनवा.)

1. Cloth

2. Cock

3. Clock

4. Comb

○ ○ ○ ○

3. Choose the right word to complete the puzzle.

leaf is to Tree as petal is to _____

1. Garland   2. Flower   3. Seed   4. Plant

○ ○ ○ ○

4. Select the correct word to complete the puzzle

Wool is to sheep as

Milk is to _____

1. Cow   2. Crow   3. Plant   4. Ox

○ ○ ○ ○

5. Solve the following puzzle

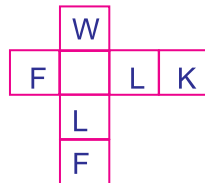

S P O S

1. D   2. T   3. A   4. O

○ ○ ○ ○

6. Solve the following puzzle.

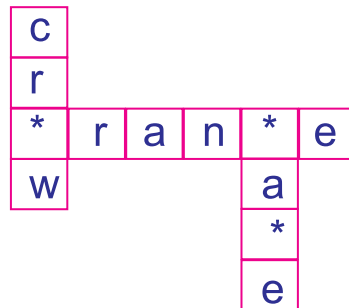

1. E   2. S
3. A   4. O

○ ○ ○ ○

7. Complete the grid by choosing proper set of letters.

(योग्य अक्षरांचा पर्याय निवडून शब्दकोडे सोडवा.)

1. o, g, m
2. m, g, o
3. g, o, m
4. m, o, g

○ ○ ○ ○

8. Complete the grid by choosing proper word.

Fish ----- swim

bird ----- _____

1. Talk   2. Fly   3. Walk   4. Sing

○ ○ ○ ○

5.3 Solving Riddles with the given clues

Sample Question :

Q.1. Solve the riddle. (कूटप्रश्न सोडवा)

It has three blades. They go round and round. It gives cool air. What is it ?
(त्याला तीन पाती असतात. ती गोल-गोल फिरतात. तो थंड हवा देतो. तो कोण आहे?)

1. a lamp   2. a fan   3. a refrigerator   4. an oven   ○●○○○

स्पष्टीकरण : fan ला तीन पाती असतात आणि तो थंड हवा देतो व गोल-गोल फिरतो म्हणून fan हे कोड्याचे योग्य उत्तर आहे. म्हणून पर्याय (2) हे उत्तर.

Q.2. I won the race with Rabbit. I can live on land as well as in water. Who am I?

(मी सशाबरोबर शर्यत जिंकलो. मी पाण्यात व जमिनीवर राहतो. मी कोण आहे ?)

1. tortoise   2. snake   3. deer   4. snail   ○●○○○

Practice Exercise - 23

1. I have a face but no eyes. I have two hands, I wipe my face all the day. What am I?

1. sun   2. handle   3. clock   4. tongue   ○○○○

2. It flies in the sky but it is not a bird, people enjoy playing with it. What is that?

1. cloud   2. air   3. aeroplane   4. kite   ○○○○

3. I like bones. My children are puppies. I guard your house at night. Who am I?

1. watchman   2. dog   3. cat   4. gorkha   ○○○○

4. I flow down the mountain. I flow to make people happy. I flow to meet the sea. Who am I ?

1. stream   2. water fall   3. river   4. rain   ○○○○

5. I use a plough. I grow crops. Who am I ?

1. former   2. founder   3. framer   4. farmer   ○○○○

6. It has three blades. They go round and round. It gives cool air. What is it?

1. fan   2. lamp   3. refrigerator   4. air cooler   ○○○○

UNIT 6 STOCK EXPRESSION

6.1. Greetings, Seeking, Permission, Making requests, Correlation between instructions/expressions with the pictures.

(अभिवादाने, परवानगी मागणे, विनंती करणे, सूचना आणि वाक्यप्रयोग यांचे चित्रांशी परस्पर संबंध जोडणे.)

Sample Questions :

Q.1. When will you say 'Good night' ? (तुम्ही गुड नाईट केव्हा म्हणाल ?)

1. When you make a friend in the noon.
2. When you go to bed.
3. When you wake up from the bed.
4. When you meet a friend at lunch.

○●○○○

स्पष्टीकरण : रात्री जेव्हा आपण झोपायला जातो तेव्हा Good night म्हणतो. म्हणून पर्याय (2) हे उत्तर आहे.

Q.2. How will you request your classmate to lend you a sharpener?

(तुम्हाला तुमच्या वर्गमित्राकडून शार्पनर पाहिजे असेल, तर तुम्ही त्याला कशी विनंती कराल ?)

1. Give your Sharpener
2. Can you give me your Sharpener please?
3. I want your sharpener
4. Have you a sharpener ?

○●○○○

स्पष्टीकरण : आपण एखादी वस्तू मागण्याकरीता नम्रपणे विनंती करणे आवश्यक असते. अशावेळी आपण बहुधा please या शब्दाचा वापर करतो. विनंती करण्याकरीता can you, will you अशा शब्दांनी सुरुवात केली जाते. म्हणून पर्याय (2) हे उत्तर आहे.

Practice Exercise - 24

Q.1. Which of the following is a request?

(पुढीलपैकी विनंतीदर्शक वाक्य कोणते आहे ?)

1. Draw a circle
2. I need your help.
3. Will you please tell me again?
4. Do you need help?

○○○○○

Q.2. When do you use the instruction 'Hurry up'?

('hurry up' हा वाक्यप्रयोग तुम्ही केव्हा वापरता ?)

1. When you are late to school.
2. When you are walking fast.
3. When you are taking your lunch
4. When you are in a hurry.

○○○○○

Q.3. How will you greet your friend him/her at eight O'clock in the night?
(तुमच्या मित्राला तुम्ही रात्री आठ वाजता भेटलात, तर तुम्ही त्याला कसे अभिवादन कराल?)

1. Good morning !   2. Good night !
3. Good afternoon!   4. Good evening!   ○○○○

Q.4. What will you say if someone thanks you?
(एखाद्याने तुमचे आभार मानले, तर तुम्ही काय म्हणाल?)

1. Sorry!   2. Thank you very much!
3. You are welcome!   4. Don't worry   ○○○○

Q.5. What will you say if you have made a mistake?
(तुमच्याकडून काही चूक झाली तर तुम्ही काय म्हणाल?)

1. It's ok   2. It's all right!
3. I'm sorry   4. Don't worry   ○○○○

Q.6. Which of the given sentence is correct seeking permission?
(परवानगी मागण्याकरीता कोणते वाक्य बरोबर आहे?)

1. I want to go to the toilet.   2. Toilet please!
3. I am going to the toilet   4. May i go to the toilet, please?   ○○○○

Q.7. Select the correct option for seeking permission?
(परवानगी विचारण्याकरीता योग्य पर्याय निवडा.)

1. I am going for a picnic.   2. Can I go for a picnic?
3. I am not going for a picnic.   4. I went for a picnic.   ○○○○

Q.8. What will you say if someone says 'sorry' to you?
(एखाद्याने तुम्हाला 'sorry' म्हटले तर तुम्ही काय म्हणाल?)

1. I'm sorry   2. Thank you!   3. It's ok   4. Don't worry   ○○○○

Q.9. Look at the picture & choose the correct expression of the child's face.

(चित्र पहा व दिलेल्या पर्यायातून मुलाच्या चेहऱ्यावरचे भाव निवडा.)

1. Happy   2. angry   3. sad   4. scared   ○○○○

7.1. Article**How to use Articles?****'A'**

- 'A' is used in front of singular countable noun (a person, animal or thing) which are not specific.
- We don't use it before uncountable or plural nouns.
- If a noun starts with a consonant sound (b, c, d, g, h, j, k, etc) "a" comes before the noun.
E.g. : a dog, a chicken, a boy, a girl, a teacher etc.

'AN'

- "AN" is used in front of singular countable noun which are not specific.
- If the noun starts with a vowel sound (a, e, i, o, u), "an" comes before the noun.
Eg. : an umbrella, an owl, an hour, an enemy etc.

'THE'

- We use "THE" in front of all nouns (it does not matter whether the nouns are singular, plural countable or uncountable) to describe someone or something specific or unique.
Eg. : The moon, the world, the sun, the rain, the west etc.

Sample Questions :

Choose the correct articles to complete the sentence?

(वाक्यपूर्ण करण्यासाठी योग्य उपपद निवडा)

- a. .... apple a day keeps the doctor away.
1. a   2. the   3. an   4. no article   ○ ○ ● ○
- b. .... mount Everest is in the Himalayas.
1. a   2. an   3. the   4. no article   ○ ○ ● ○
- c. Would you like ..... orange ?
1. a   2. an   3. the   4. no article   ○ ● ○ ○
- d. Do you know how to use ..... computer ?
1. the   2. an   3. a   4. no article   ● ○ ○ ○

Practice Exercise - 25

Instruction for Q.1. to Q.3

Complete the following sentences using appropriate articles.
(योग्य उपपद वापरून वाक्य पूर्ण करा.)

1. .... man is mortal.
1. a   2. an   3. the   4. no article   ○○○○
2. I am ..... university student.
1. a   2. an   3. the   4. no article   ○○○○
3. She goes to the temple in ..... morning.
1. a   2. an   3. the   4. no article   ○○○○
4. Where will you put the article in the given sentence?
(पुढील वाक्यात तुम्ही उपपद कोठे लिहाल?)
Kiran is best student in the class.
1. before best   2. before student   3. after best   4. no article   ○○○○
5. Which article can be used in the given sentence?
(पुढील वाक्यात कोणते उपपद वापरता येईल?)
..... camel is the ship of the desert?
1. a   2. an   3. the   4. no article   ○○○○
6. Read the sentence where will you use the article?
(वाक्य वाचा. या वाक्यात तुम्ही उपपद कोठे वापराल?)
This book has won booker prize.
1. after booker   2. before booker   3. no article   4. before prize   ○○○○
7. Which article will be used before the word 'honest' in the given sentence?
(दिलेल्या वाक्यात 'honest' पूर्वी तुम्ही कोणते उपपद वापराल?)
Harishchandra was ..... honest king.
1. a   2. an   3. the   4. no article   ○○○○
8. What will be the correct article in the given sentence?
(पुढील वाक्यातील योग्य उपपद कोणते असेल?)
I am fond of ..... classical music.
1. a   2. an   3. the   4. no article   ○○○○
9. I met ..... boy in the store.
1. a   2. an   3. the   4. no article   ○○○○
10. Gold is ..... precious metal.
1. a   2. an   3. the   4. no article   ○○○○

7.2. Preposition (शब्दयोगी अव्यये)

At

Between

In

Behind

Under

On

Near

In front of

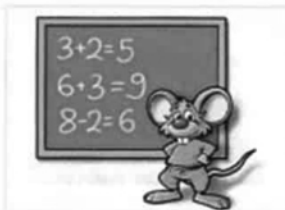
Next to

At home

At school

At work

At the theatre

At the cinema

At the zoo

Preposition are words placed before nouns or pronouns.

Exercise

Look at the picture and decide the correct answer.

(चित्र पाहा आणि अचूक उत्तरे ठरवा.)

1. The clock is ..... the wall.
2. The ball is ..... the table.
3. The cat is ..... the armchair.
4. The table is ..... the armchair.
5. The carpet is ..... the floor.
6. The lamp is ..... the table
7. The flowers are ..... the vase.
8. The table is ..... the chair and the armchair.

Sample Question :

1. Look at the picture and say which is correct.

(पुढील चित्र पाहा व कोणते वाक्य बरोबर आहे हे सांगा.)

1. The apple is over the box.
2. The apple is in the box.
3. The apple is between the boxes.
4. The apple is behind the box.

2. Complete the sentence using the correct preposition :

a. Sunday comes ..... Monday.

1. after
2. before
3. near
4. far

b. Monday comes ..... Sunday.

1. after
2. before
3. near
4. far

Practice Exercise - 26

Instructions for Q.1 to Q.3

Complete the sentence using the correct preposition.

(योग्य शब्दयोगी अव्यय वापरून वाक्य पूर्ण करा.)

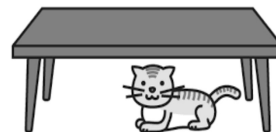
1. The ball is ..... the box

1. on
2. in
3. up
4. under

2. The cat is ..... the table.

1. on
2. in
3. up
4. under

3. The cat is ..... the box.

- 1. on   2. in
- 3. up   4. behind

○○○○

Instruction for Q. 4 to Q. 6

Fill in the blanks with correct preposition.

(योग्य शब्दयोगी अव्यये वापरून मोकळी जागा भरा.)

4. The monkey is ..... the tree.

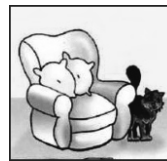
- 1. on   2. in
- 3. under   4. near

○○○○

5. The cat is ..... the chair.

- 1. on   2. in
- 3. under   4. near

○○○○

6. The mouse is ..... the books.

- 1. in   2. between
- 3. under   4. near

○○○○

Look at the pictures and decide the correct answer :

7. The bee is ..... the flower.

- 1. in   2. above
- 3. to   4. on

○○○○

8. The areoplane is flying ..... the clouds.

- 1. on   2. to
- 3. far   4. over

○○○○

9. The dog is hiding ..... the curtain.

- 1. in front of   2. from
- 3. behind   4. to

○○○○

10. She is running away ..... the bull.

- 1. from   2. far
- 3. hear   4. to

○○○○

7.3. Adjectives (विशेषण)

An **adjective** is a word that describes a noun.

funny clown
(person)

hot desert
(place)

broken egg
(thing)

Circle the **adjectives** that describe the pictures below.

busy mom

red apple

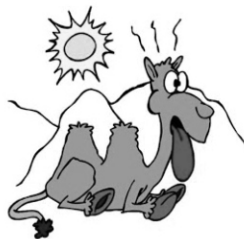
shiny penny

fun park

smelly garbage

thirsty camel

quiet library

old man

pretty princess

quiet church

sleepy dragon

sad boy

Exercise

Complete the following sentences by choosing the correct describing word.

(योग्य विशेषण वापरून वाक्य पूर्ण करा.)

1. The peacock is ..... (beautiful / ugly)
2. A balloon is ..... (heavy / light)
3. The lemon is ..... (sour / sweet)
4. An ass is ..... (clever / foolish)
5. The lion is ..... (strong / weak)

Sample Question :

1. Choose the adjective in the sentence :

(वाक्यातील विशेषण निवडा.)

That was a long story.

1. was   2. story   3. long   4. none of the above

2. Choose the correct adjective and complete the sentence.

(पुढील वाक्यात योग्य विशेषण निवडून वाक्य पूर्ण करा.)

Misha is a ..... girl.

1. hard   2. wise   2. near   4. man

Practice Exercise - 27

1. Choose the correct adjective for the pictures :

(चित्रासाठी योग्य विशेषण निवडा.)

1. empty   2. falling
3. free   4. full

2. Choose the adjective in the sentence :

(वाक्यातील विशेषण निवडा.)

She was a good dancer.

1. good   2. was
3. dancer   3. she

3. Choose the correct adjective and complete the sentence.

(पुढील वाक्यात योग्य विशेषण निवडून वाक्य पूर्ण करा.)

My pencil is the ..... one at the table.

1. blind   2. old   3. sharp   4. loud

4. Choose the correct pair of words :
(योग्य जोडी निवडा.)

1. small - whale

2. short - giraffe

3. big - snail

4. beautiful - flower

○ ○ ○ ○

5. Choose the incorrect pair :
(चुकीची जोडी निवडा.)

1. a kind king

2. a rich man

3. a good person

4. a thin elephant

○ ○ ○ ○

6. Identify the adjective.
(पुढीलपैकी विशेषण ओळखा.)

1. sharply

2. sharp

3. sharpness

4. sharpened

○ ○ ○ ○

7. Choose the correct adjective.
(योग्य विशेषण वापरा.)

1. nerve

2. huger

3. blunt

4. pointy

○ ○ ○ ○

8. Which of the following pairs is correct.
(पुढीलपैकी कोणती जोडी चुकीची आहे.)

1. quiet sound

2. orange apple

3. smelly garbage

4. cold desert

○ ○ ○ ○

9. Fill in the blank with proper adjective.
(योग्य विशेषण वापरून मोकळी जागा भरा.)

My sister is two years ..... than me.

1. young

2. so young

3. younger

4. yongest.

○ ○ ○ ○

7.4. Adverbs (क्रियाविशेषण)

Adverbs are words that modify a verb, an adjective, adverbs express a relation of place, time, manner or degree.

The following are some examples of adverbs :

-ly adverbs	Where adverbs	When adverbs	Extent adverbs
quickly	here	now	very
slowly	there	first	too
truthfully	everywhere	last	almost
beautifully	somewhere	early	also
abruptly	in	yesterday	only
endlessly	inside	tomorrow	enough
lightly	outside	later	so
slowly	out	regularly	quite
delicately	underground	often	almost
sloppily	upstairs	never	rather
neatly	under	always	instead
expertly	around	soon	beyond

Sample Question :

1. Choose the correct option to complete the sentence :

(पुढील वाक्याकरीता योग्य पर्याय निवडा.)

The puppy chased the ball.....

1. playfully   2. luckily   3. sweetly   4. loudly   ●○○○

2. Choose the adverb from the given sentence.

(पुढील वाक्यातील क्रियाविशेषण दिलेल्या पर्यायातून निवडा.)

The wind blew softly through the trees.

1. carefully   2. softly   3. pearly   4. angrily   ○●○○

Practice Exercise - 28

Instruction for Q. 1. to Q.3.

Choose the correct adverb for the word.

1. final

1. Finally   2. finalist   2. finalet   4. finalful   ○○○○

2. Dear
1. Dearest   2. Dearly   3. Dearing   4. Dearer   ○○○○

3. Proud
1. Prouding   2. Proudest   3. Proudly   4. Proudful   ○○○○

Instruction for Q.4 to Q. 6.

Complete the sentence choosing the correct adverb.

(पुढील वाक्य पर्यायातील योग्य क्रियाविशेषण निवडून पूर्ण करा.)

4. It is raining _____
1. sweetly   2. never   3. angrily   4. heavily   ○○○○

5. She _____ swallowed a coin.
1. accidentally   2. happily   3. sweetly   4. always   ○○○○

6. I _____ read newspaper.
1. closely   2. occasionally   3. Boldly   4. Fully   ○○○○

Instruction for Q. 7. to Q. 10.

Choose the adverb from the given sentence.

(पुढील वाक्यातील क्रियाविशेषण दिलेल्या पर्यायातून निवडा.)

7. The stars shined brightly in the sky.
1. stars   2. shined   3. brightly   4. sky   ○○○○

8. We carefully picked up the broken glass.
1. glass   2. broken   3. picked   4. carefully   ○○○○

9. He bravely climbed down from the tree.
1. bravely   2. down   3. climed   4. tree   ○○○○

10. He politely asked for the piece of cake.
1. asked   2. politely   3. cake   4. piece   ○○○○

7.5. Sentence Formation (Tenses)

Introductory Part :

Study the following sentences :

Today (is, am)	Yesterday (was, were)
1. I am happy.	1. I was happy.
2. She is happy.	2. She was happy.
3. He is happy.	3. He was happy.
4. You are happy.	4. You were happy.
5. They are happy.	5. They were happy.
6. We are happy.	6. We were happy.
7. Mohan is happy.	7. Mohan was happy.
8. The girls are happy.	8. The girls were happy.

Exercise

Rewrite the following sentences, using 'was or were' :

1. He is a doctor. He was a doctor.
2. He is your brother. _____
3. Those are our books. _____
4. That is his shirt. _____
5. I am a teacher. _____
6. They are good boys. _____
7. Those are old purses. _____
8. I am a poor man. _____
9. Misha is his sister. _____
10. That is my table. _____

is	
am	
are	+ V1, - ing)
was	
were	

Study the following sentences :

1. The children are playing. (play + ing)
2. She is writing a letter. (write + ing)
3. Mohan was sitting on a bench. (sit + ing)

The - ing Table

A)	Cook	+	ing	=	cooking
	go	+	ing	=	going
	hear	+	ing	=	hearing
	play	+	ing	=	playing
	sing	+	ing	=	singing

INTRODUCTION OF TENSES

वाक्यातील कृती किंवा घटना कोणत्या वेळी घडली हे समजण्याकरिता क्रियापदांच्या योग्य रूपांचा उपयोग करणे महत्त्वाचे असते. वाक्यातील क्रियापदांच्या रूपावरून त्या वाक्यातील काळ (TENSE) समजू शकते.

TENSE चे तीन मुख्य प्रकार आहेत.

1. Present Tense (वर्तमानकाळ)
2. Past Tense (भूतकाळ)
3. Future Tense (भविष्यकाळ)

Present Tense (वर्तमानकाळ)	Past Tense (भूतकाळ)	Future Tense (भविष्यकाळ)
I write letter. (मी पत्र लिहिते.)	I wrote letter. (मी पत्र लिहिले.)	I shall write letter. (मी पत्र लिहिन.)
I play cricket. (मी क्रिकेट खेळते)	I played cricket. (मी क्रिकेट खेळलो.)	I will play cricket. (मी क्रिकेट खेळीन.)

Practice Exercise - 29

1. Look at the picture and choose the correct sentence.
(चित्र पहा आणि बरोबर असलेले वाक्य निवडा.)

1. The children are flying kites.
2. The child are flying are kites.
3. The child is flying a kite.
4. The children is flying cricket.

2. Choose the correct form of the verb and fill the blanks.

(क्रियापदाचे योग्य रूप निवडून पुढील वाक्यातील मोकळी जागा भरा.)

Two boys were _____

1. swim   2. simming   3. swims   4. none if these.   ○○○○

3. Choose the correct form of the verb and fill the blanks :

(क्रियापदाचे योग्य रूप निवडून पुढील वाक्यातील मोकळी जागा भरा.)

The servant is _____ the room.

1. cleans   2. clean   3. cleaning   4. one of these   ○○○○

4. Which of the following is a correct sentence :

(पुढील वाक्यांपैकी कोणते वाक्य बरोबर आहे.)

1. She is draw a picture.   2. She are draw a picture.
3. She are drawing a picture.   4. She was drawing a picture.   ○○○○

5. Fill in the blanks with the '-ing' form of the verbs :

(दिलेल्या क्रियापदाला '-ing' प्रत्यय लावून मोकळ्या जागा भरा.)

1. Those boys were _____ (play)

1. playing   2. skipping   3. coming   4. rising   ○○○○

2. These girls are _____ (skip)

1. playing   2. skipping   3. coming   3. rising   ○○○○

3. The teacher is _____ (come)

1. playing   2. skipping   3. coming   4. rising   ○○○○

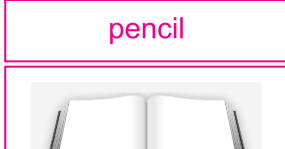
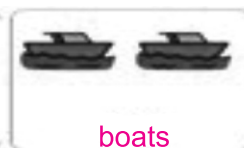
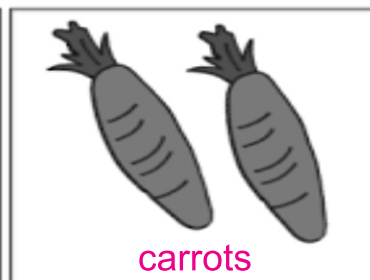
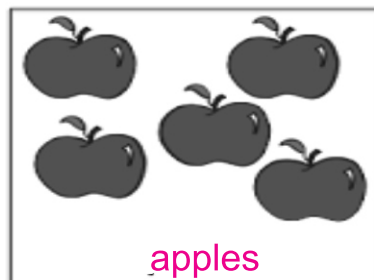
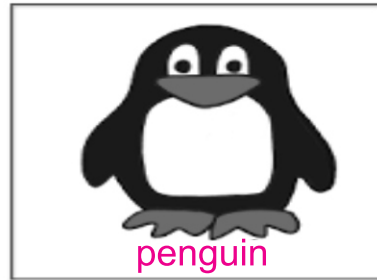
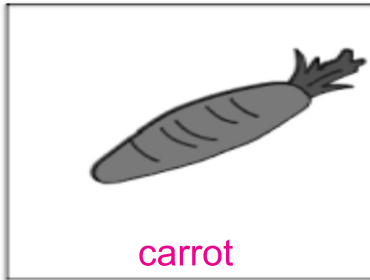
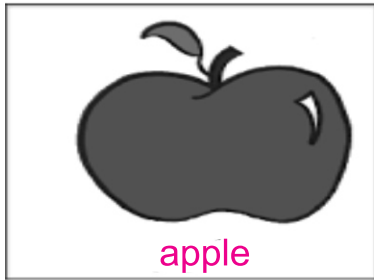
4. Birds were _____ (sing)

1. playing   2. skipping   3. coming   4. singing   ○○○○

5. The sun was _____ (rise)

1. Playing   2. skipping   3. coming   4. rising   ○○○○

7.6. SINGULAR AND PLURAL

Sample Questions :

Q.1. Choose the correct plural of the word 'foot' :

('foot' या नामाचे योग्य अनेकवचन निवडा.)

1. fooks 2. feet 3. feets 4. all

○●○○○

2. Choose the incorrect pair of singular - plural :

(पुढीलपैकी चुकीची एकवचन व अनेकवचन असलेली जोडी निवडा.)

1. hand - hands 2. table - tables
3. key - keys 4. toy - toies

○○○●

Practice Exercise - 30

1. Look at the picture and decide which word you will write for it :

(चित्र पहा आणि त्यासाठी तुम्ही कोणते शब्द निवडाल ते ठरवा.)

1. boy 2. boys 3. girls 4. girl

○○○○○

2. Which of the following pair of singular and plural is incorrect.

(पुढीलपैकी एकवचन व अनेकवचन यांची कोणती जोडी चुकीची आहे.)

1. boy - boys 2. fox - foxes
3. man - mans 4. fan - fans

○○○○○

3. Choose the correct word for the picture :

(चित्रासाठी योग्य शब्द निवडा.)

1. baby 2. babys 3. children 4. childs

○○○○○

4. Read the sentence and choose the correct option.

(वाक्य वाचा आणि योग्य पर्याय निवडा.)

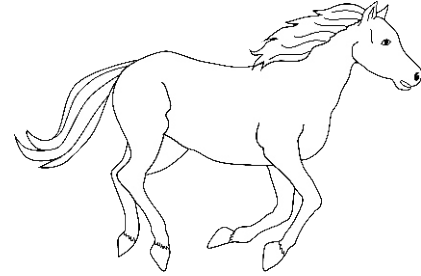

"The _____ was very angry."

1. queen 2. man 3. king 4. girl

○○○○○

5. Select the singular word.
(एकवचनी असलेला शब्द निवडा.)
1. teeth   2. feet   3. wall   4. boys   ○○○○
6. Find the correct pair of singular - plural words :
(एकवचनी व अनेकवचनी शब्दांची योग्य जोडी शोधून काढा.)
1. story-store   2. story-stores
3. story-stories   4. storie-store   ○○○○
7. Find the correct plural form of the word 'baby.'
('baby' या शब्दाचे योग्य अनेकवचन शोधून काढा.)
1. baby   2. babies   2. babis   4. babys   ○○○○
8. Which of the given noun is not plural.
(पुढील नामापैकी कोणते अनेकवचन नाही.)
1. books   2. hand   3. pens   4. walls   ○○○○
9. Write the correct plural form of 'mouse'
('mouse' या शब्दाचे योग्य अनेकवचन शब्द लिहा.)
1. mouse   2. mouse   3. mice   4. mices   ○○○○
10. Look at the picture and choose the correct sentence.
(चित्र पहा व योग्य वाक्य निवडा.)
1. The horses is very useful animal.
2. The horse is very useful animal.
3. The horses is very useful animals.
4. The horses are very useful animal.   ○○○○

UNIT 8 COMPREHENSION

8.1. Comprehension (Prose)

How to solve this topic ?

Read the passage carefully and quickly.

Read the first question.

Look for key words in the question to help find answer.

Go back to the passage for the answer.

Select the correct answer from the four choices.

Shade (darken) the circle having the number of your answer choice.

Do the same for the other three question.

Sample Question :

The doctor is a very useful person. He is very important person in society. Some doctor give us medicines only and also do operation. They are called surgen. Our poor country needs more and good doctors.

- Who is very important person in society ?
1. farmer   2. engineer   3. doctor   4. mechanical   ○ ○ ● ○
- Some doctors do operation called _____
1. surgen   2. master   3. doctor   4. sir   ● ○ ○ ○
- Doctor is very important person in _____
1. village   2. society   3. city   4. school   ○ ● ○ ○

Practice Exercise - 31

Read the passage and give the answer following question.

Passage 1 :

The dog is man's best friend. It is called a domestic animal. Dogs are of many kinds and colours. Some have long hair, some with beautiful tails. They eat almost whatever they are given. Generally dogs live for about 12 years.

- Who is man's best friend ?
1. cat   2. camel   3. tiger   4. dog   ○ ○ ○ ○
- What did dog call ?
1. moti   2. wild animal
3. domestic animal   4. puppy   ○ ○ ○ ○
- How many years do dog live generally ?
1. 10 years   2. 12 years   3. 11 years   4. 14 years   ○ ○ ○ ○

Passage 2 :

Mahatma Gandhi was born on October 2, 1869 at Porbandar. His father was a Divan at Rajkot. He was not brilliant student. He was shot dead on January 30, 1948.

1. When was Mahatma Gandhi born on ?
1. October 4, 1860   2. October 2, 1869
3. October 2, 1860   4. January 30, 1948   ○○○○
2. Where was Gandhi born ?
1. At Porbandar   2. At Rajkot   3. At Nagpur   4. At Mumbai   ○○○○
3. What was Mahatma Gandhi's father ?
1. Doctor   2. Farmer   3. Mechanic   4. Divan   ○○○○

Passage 3 :

The name of our class teacher is Shriman Joshi. I think his age is about 30 years. He is good person and also a good teacher. His manner is very pleasing. His method of teaching is very charming.

1. What's name of class teacher?
1. Shriman Joshi   2. Shriram Joshi   3. Joshi sir   4. Shriman Tyagi   ○○○○
2. How old the class teacher age ?
1. 35 years   2. 25 years   4. 30 years   4. 40 years   ○○○○
3. His method of teaching is _____
1. pleasing   2. cheerful   3. charming   4. good   ○○○○

Passage 4 :

Of all the animal the camel is very strange in shape. It is quite a big animal. The camel has a long, curving neck four long and thin leg. His eyes and ears are small. The camel lives on grass as well as in desert.

1. Who is very strange in shape of all animal ?
1. dog   2. camel   3. cat   4. tiger   ○○○○
2. The camel has _____
1. long neck   2. four long and thin legs
3. wild animal   4. 1 and 2 are right   ○○○○

3. Camels eyes and ears are _____
1. small   2. big   3. thick   4. thin   ○○○○

Passage 5 :

Dear Sai,

I am going to Gadchiroli. There's 'upma' for you in the kitchen, There are bananas, too look after little Sonu. Don't forget to give for milk stay at home till you father comes. I shall return late night.

Your's
Mummy

1. Who has written the message ?
1. father   2. mother   3. son   4. Gadchiroli   ○○○○
2. Choose the correct food items mentioned in the message :
1. banana, milk, upama   2. banans, laddoos, upma
3. milk, poha, cake   4. milk, banana, cake   ○○○○
3. Which instruction in the message is related to the father.
1. Look after your sister.
2. Rohit can have upma
3. Rohit should stay home till he comes.
4. He will come late at night.   ○○○○

विभाग I : SUBJECT ENGLISH : ANSWER KEY

UNIT 1 : LETTERS OF THE ALPHABET

1.1. Associating the name of a letter with its sound

Practise Exercise - 1

1. ○○○●○ 2. ●○○○○ 3. ○○●○○ 4. ○○○●○ 5. ○○●○○

1.2. Formation of word using given letters of the alphabet

Practise Exercise - 2

1. ○○○●○ 2. ○○●○○ 3. ○○●○○ 4. ○○○●○ 5. ○●○○○
6. ●○○○○ 7. ●○○○○

UNIT 2 : VOCABULARY

2.1. Writing familiar / related words with the given clues / pictures

Practise Exercise - 3

1. ○○○●○ 2. ○○○●○ 3. ●○○○○ 4. ○○○○● 5. ○○○●○
6. ●○○○○ 7. ○○○●○ 8. ○●○○○ 9. ○○○●○

2.2. Correlating words with pictures (action words and describing WORDS)

Practise Exercise - 4

1. ○○○●○ 2. ●○○○○ 3. ○○○●○ 4. ○○○○● 5. ○○○○●

2.3. Rhyming words

Practise Exercise - 5

1. ○●○○○ 2. ●○○○○ 3. ○○○○● 4. ○●○○○ 5. ●○○○○

2.4. Writing opposite words

Practise Exercise - 6

- Q.1. 1. ●○○○○ 2. ●○○○○
Q.2. 1. ○●○○○ 2. ●○○○○ 3. ○○○●○ 4. ○○●○○ 5. ○○○●○
Q.3. 1. ○●○○○ 2. ●○○○○ 3. ○○●○○ 4. ●○○○○ 5. ○○○●○

2.5. Writing word register

Practise Exercise - 7

1. ○●○○○ 2. ○○○●○ 3. ●○○○○ 4. ○●○○○
5. ●○○○○ 6. ○○○●○ 7. ○○○●○ 8. ○○○●○

2.6. Finding small words from the bigger ones

Practise Exercise - 8

1. ○○○●○ 2. ○○○●○ 3. ○●○○○ 4. ○○○○● 5. ○●○○○
6. ●○○○○ 7. ○●○○○ 8. ●○○○○ 9. ○○○●○

2.7. Using / writing contracted form

Practise Exercise - 9

1. ○○○●○ 2. ○○○●○ 3. ○○○●○ 4. ●○○○○
5. ○○○●○ 6. ○●○○○ 7. ●○○○○ 8. ●○○○○

2.8. Dictionary skills

Practise Exercise - 10

1. ●○○○○ 2. ○○○●○ 3. ○●○○○ 4. ○●○○○

5. ○ ● ○ ○ ○   6. ○ ● ○ ○ ○   7. ○ ● ○ ○ ○

2.9. Parts of body

Practise Exercise - 11

1. ○ ○ ● ○ ○   2. ○ ○ ○ ● ○   3. ○ ○ ● ○ ○   4. ○ ○ ● ○ ○   5. ○ ○ ● ○ ○
 6. ● ○ ○ ○ ○   7. ○ ○ ○ ● ○   8. ○ ○ ● ○ ○   9. ○ ○ ● ○ ○

2.10. Names of animals and birds, their shelters and sounds

Practise Exercise - 12

1. ○ ● ○ ○ ○   2. ○ ● ○ ○ ○   3. ○ ○ ● ○ ○   4. ○ ○ ● ○ ○   5. ○ ○ ○ ● ○
 6. ● ○ ○ ○ ○

2.11. Comparison

Practise Exercise - 13

1. ● ○ ○ ○ ○   2. ○ ○ ● ○ ○   3. ● ○ ○ ○ ○   4. ○ ○ ○ ● ○   5. ○ ○ ○ ● ○
 6. ○ ● ○ ○ ○   7. ○ ○ ○ ● ○   8. ● ○ ○ ○ ○   9. ○ ● ○ ○ ○

2.12. Homophones and games

Practise Exercise - 14

- Q.1. 1. ○ ● ○ ○ ○   2. ● ○ ○ ○ ○   3. ○ ○ ● ○ ○   4. ○ ○ ○ ● ○   5. ○ ● ○ ○ ○
 Q.2. 1. ○ ○ ● ○ ○   2. ○ ○ ● ○ ○   3. ○ ● ○ ○ ○   4. ○ ● ○ ○ ○   5. ○ ● ○ ○ ○
 Q.3. ○ ○ ○ ● ○   Q.4. ○ ○ ○ ● ○   Q.5. ○ ○ ● ○ ○

2.13. Name of colours, things, shapes, vegetables, fruits

Practise Exercise - 15

1. ○ ● ○ ○ ○   2. ○ ● ○ ○ ○   3. ○ ○ ● ○ ○   4. ○ ○ ○ ● ○   5. ○ ○ ○ ● ○
 6. ○ ○ ● ○ ○   7. ○ ○ ● ○ ○   8. ○ ○ ● ○ ○   9. ○ ○ ● ○ ○   10. ○ ● ○ ○ ○
 11. ○ ○ ○ ● ○

UNIT 3 : PUNCTUATION MARKS

3.1. Capitalization, full stop, comma, questionmarks, Apostrophe, Exclamation Mark

Practise Exercise - 16

1. ○ ● ○ ○ ○   2. ○ ○ ○ ● ○   3. ○ ○ ● ○ ○   4. ○ ○ ○ ● ○   5. ● ○ ○ ○ ○
 6. ○ ○ ● ○ ○   7. ● ○ ○ ○ ○

UNIT 4 : NUMERICAL INFORMATION

4.1. Seven days of the week and months of the year

Practise Exercise - 17

1. ○ ○ ● ○ ○   2. ○ ● ○ ○ ○   3. ○ ○ ● ○ ○   4. ○ ● ○ ○ ○   5. ○ ● ○ ○ ○
 6. ○ ○ ○ ● ○   7. ○ ● ○ ○ ○   8. ○ ● ○ ○ ○   9. ○ ○ ○ ● ○   10. ○ ● ○ ○ ○

4.2. Cardinal and ordinal numbers

Practise Exercise - 18

1. ○ ○ ● ○ ○   2. ○ ○ ○ ● ○   3. ○ ○ ● ○ ○   4. ○ ● ○ ○ ○   5. ○ ○ ● ○ ○
 6. ○ ● ○ ○ ○   7. ○ ○ ○ ● ○   8. ○ ○ ● ○ ○   9. ○ ○ ● ○ ○

4.3. Showing the direction and sub directions

Practise Exercise - 19

1. ○○○● 2. ●○○○ 3. ○●○○ 4. ○○●○ 5. ○●○○
6. ○○●○ 7. ●○○○ 8. ○○○● 9. ○●○○

4.4. Telling time / clock reading

Practise Exercise - 20

1. ●○○○ 2. ●○○○ 3. ○○●○ 4. ○●○○ 5. ○○○●
6. ○●○○

UNIT 5 : CREATIVE THINKING

5.1. Advertisement, mottos, message

Practise Exercise - 21

- Q.1. ○○○● Q.2. ○●○○ Q.3. ●○○○ Q.4. ●○○○
Q.5. 1. ○○○● 2. ○○○● 3. ○○○●
Q.6. ○●○○ Q.7. ○●○○ Q.8. ○●○○

5.2. Solving puzzles with given clues

Practise Exercise - 22

1. ○●○○ 2. ○○●○ 3. ○●○○ 4. ●○○○
5. ○●○○ 6. ○○○● 7. ●○○○ 8. ○●○○

5.3. Solving riddles with given clues

Practise Exercise - 23

- Q.1. 1. ○○●○ 2. ○○○● 3. ○●○○ 4. ○●○○
5. ○○○● 6. ●○○○

UNIT 6 : STOCK EXPRESSIONS

6.1. Greetings, seeking permissions, making requests correlation between instructions / expression with the picture

Practise Exercise - 24

- Q.1. 1. ○○●○ 2. ●○○○ 3. ○○○● 4. ○○●○
5. ○○●○ 6. ○○○● 7. ○●○○ 8. ○○●○ £. ○○●○

UNIT 7 : MISCELLANEOUS

7.1. Article

Practise Exercise - 25

1. ●○○○ 2. ○●○○ 3. ○○●○ 4. ●○○○ 5. ○○●○
6. ○●○○ 7. ○●○○ 8. ○○●○ 9. ●○○○ 10. ●○○○

7.2. Prepositions

Practise Exercise - 26

1. ●○○○○ 2. ○○○● 3. ○○○● 4. ○○●○○ 5. ○○○●
6. ○●○○○ 7. ○○○● 8. ○○○● 9. ○○●○○ 10. ●○○○○

7.3. Adjectives

Practise Exercise - 27

1. ○○○● 2. ●○○○○ 3. ○○●○○ 4. ○○○● 5. ○○○●
6. ○●○○○ 7. ○○●○○ 8. ○○●○○ 9. ○○●○○

7.4. Adverbs

Practise Exercise - 28

1. ●○○○○ 2. ○●○○○ 3. ○○●○○ 4. ○○○● 5. ●○○○○
6. ○●○○○ 7. ○○●○○ 8. ○○○● 9. ●○○○○ 10. ○●○○○

7.5. Sentence formation

Practise Exercise - 29

- Q.1. ●○○○○ Q.2. ○●○○○ Q.3. ○○●○○ Q.4. ○○○●
1. ●○○○○ 2. ○●○○○ 3. ○○●○○ 4. ○○○● 5. ○○○●

7.6. Singular and plural

Practise Exercise - 30

1. ○●○○○ 2. ○○●○○ 3. ○○●○○ 4. ○○○● 5. ○○●○○
6. ○○●○○ 7. ○●○○○ 8. ○●○○○ 9. ○○●○○ 10. ○●○○○

UNIT 8 : COMPREHENSION (PROSE)

8.1. Prose passages for comprehension

Practise Exercise - 31

- Passage 1) 1. ○○○● 2. ○○●○○ 3. ○●○○○
Passage 2) 1. ○●○○○ 2. ●○○○○ 3. ○○○●
Passage 3) 1. ●○○○○ 2. ○○●○○ 3. ○○●○○
Passage 4) 1. ○●○○○ 2. ○○○● 3. ●○○○○
Passage 5) 1. ○●○○○ 2. ●○○○○ 3. ○○●○○

विभाग II : विषय : बुद्धिमत्ता चाचणी

1. आकलन

1.1 सूचनापालन :

उपयुक्त टिपा : विद्यार्थ्यांनी पुढील बाबींचा अभ्यास व सराव करावा.

1. मराठी वर्णमालेतील स्वर, व्यंजने, जोडाक्षरे, जोडशब्द, पर्यायी शब्द, प्रत्ययघटीत शब्द व उपसर्गयुक्त शब्द.
  - वर्णमालेतील जोडाक्षरे – क्ष, झ
  - कृ, वृ, पृ, ह ही अक्षरे जोडाक्षरे नाहीत. उदा. कृपा, वृत्ती, पृथा, हृदय
  - र्म, र्व, र्थ ही रफारयुक्त जोडाक्षरे आहेत. उदा. कर्म, सर्व, पार्थ
  - क्र, त्र, प्र ही अक्षरे जोडाक्षरे आहेत. उदा. क्रम, पत्र, प्रजा
  - त्या, म्ह, च्या, झ्या अशी दोन अक्षरे जोडून बनणारी इतर सर्व जोडाक्षरे आहेत.
  - परंतु अनुस्वारासारखा उच्चार असलेले अनुनासिक जोडलेले अक्षर जोडाक्षर नसते. जसे, वाडमय यात 'डम' हे जोडाक्षर नाही.
  - दोन अर्थपूर्ण शब्द एकत्र येऊन एकच शब्द बनतो तेव्हा त्याला जोडशब्द म्हणतात. उदा. सूर्योदय, चहापाणी, नवरात्र इत्यादी.
2. मराठी व्याकरणातील नाम, सर्वनाम, विशेषण, क्रियापद, काळ.
3. समानार्थी / विरुद्धार्थी शब्द.
4. म्हणी व वाकप्रचार.
5. दिलेल्या अक्षरसमुहापासून वा शब्दापासून अर्थपूर्ण शब्द तयार करणे.
6. शब्दात / वाक्यात विशिष्ट अक्षर किती वेळा येते ते मोजणे.
7. शब्दातील / वाक्यातील एखाद्या अक्षराचे स्थान ठरविणे. यामध्ये 'डावीकडून / डावीकडे' म्हणजे आपल्या डावीकडून/डावीकडे, तसेच 'उजवीकडून / उजवीकडे' म्हणजे आपल्या उजवीकडून / उजवीकडे.

नमुना प्रश्न

1. 'डझनभर' या शब्दातील अक्षरांपासून किती दोन अक्षरी अर्थपूर्ण शब्द तयार होतात ?

1) सात

2) दहा

3) नऊ

4) आठ

स्पष्टीकरण : 'डझनभर' या शब्दातील अक्षरांपासून बनणारे दोन अक्षरी अर्थपूर्ण शब्द पुढीलप्रमाणे –
डर, झड, नड, नभ, नर, भर, रन, रड एकूण आठ शब्द म्हणून पर्याय (4) हे उत्तर.

2. 'थिएटर' या शब्दासाठी पुढीलपैकी कोणता पर्यायी मराठी शब्द वापरतात ?

- 1) नाटक   2) नाट्यगृह   3) नाट्यमंच   4) नाटकशाळा   ○●○○

स्पष्टीकरण : 'थिएटर' या शब्दासाठी पर्यायी मराठी शब्द 'नाट्यगृह' म्हणून पर्याय (2) हे उत्तर.

3. 'दे, न, व, सं, ह, श ही अक्षरे जुळवून अर्थपूर्ण शब्द तयार करा व तयार झालेल्या अर्थपूर्ण शब्दातील दुसऱ्या व पाचव्या अक्षरांपासून तयार होणाऱ्या शब्दाचा पुढीलपैकी समानार्थी शब्द कोणता ?

- 1) नवीन   2) राष्ट्र   3) काया   4) ईश्वर   ○○●○

स्पष्टीकरण : अर्थपूर्ण शब्द : 'संदेशवहन'

यांतील दुसरे अक्षर 'दे' व पाचवे अक्षर 'ह' या अक्षरांपासून 'देह' हा अर्थपूर्ण शब्द बनतो. 'देह' चा समानार्थी शब्द 'काया' म्हणून पर्याय (3) हे उत्तर.

4. 'कमळ, तगर, प्रहार, खारट, पसार' या प्रत्येक शब्दातील मध्यभागी येणारे अक्षर घेऊन त्यापासून अर्थपूर्ण शब्द तयार करा. त्या अर्थपूर्ण शब्दातील मध्यभागी येणारे अक्षर कोणते ते लिहा ?

- 1) हा   2) सा   3) ग   4) र   ○●○○

स्पष्टीकरण : शब्दांच्या मध्यभागी येणारी अक्षरे अनुक्रमे म, ग, हा, र, सा या अक्षरांपासून बनणारा अर्थपूर्ण शब्द 'महासागर' यांच्या मध्यभागी 'सा' हे अक्षर येते. म्हणून पर्याय (2) हे उत्तर.

5. 'सर्वधर्मसमभाव' या शब्दामध्ये एकूण किती अक्षरे आहेत ?

- 1) दहा   2) नऊ   3) आठ   4) सात   ○○●○

स्पष्टीकरण : र्व , र्म यांसारखी एकच अक्षरे असतात. या शब्दात एकूण आठ अक्षरे आहेत. म्हणून पर्याय क्र. 3 हे उत्तर

6. र्व,प,न,ता,स या अक्षरांपासून तयार होणाऱ्या अर्थपूर्ण शब्दातील मधले अक्षर कोणते ?

- 1) र्व   2) प   3) न   4) ता   ○○○●

स्पष्टीकरण : 'पर्वतासन' हा अर्थपूर्ण शब्द तयार होतो. त्यातील मधले अक्षर 'ता' आहे म्हणून पर्याय क्र. 4 हे उत्तर.

7. 'भारतरत्न' या शब्दामध्ये एकूण किती वर्ण आहेत ?

- 1) दहा   2) सहा   3) सात   4) नऊ   ●○○○

स्पष्टीकरण : 'भारतरत्न' या शब्दाची फोड भ + आ + र + अ + त + अ + र + त + न + अ अशी केली जाते. म्हणून या शब्दात दहा वर्ण आहेत. स्वर व व्यंजने यांचा वर्णामध्ये समावेश होतो. म्हणून पर्याय 1 हे उत्तर

सरावसंच - 1

1. 'पृथ्वी, चंद्र व सूर्य हे सुर्यमालेतील घटक आहेत.' या वाक्यांत एकूण किती जोडाक्षरे आहेत ?
1) पाच   2) सहा   3) चार   4) सात   ○○○○
2. 'उद्या सांस्कृतिक कार्यक्रम होणार आहे.' या वाक्यात जोडाक्षरयुक्त शब्द किती आहेत ?
1) चार   2) दोन   3) पाच   4) तीन   ○○○○
3. 'अक्षरधाम' या शब्दातील मधल्या अक्षरापासून डावीकडील दुसरे अक्षर कोणते ?
1) अ   2) क्ष   3) धा   4) म   ○○○○
4. 'प्रभाते मनी राम चिंतीत जावा : ' या श्लोकात दोन अक्षरी किती शब्द आहेत ?
1) तीन   2) दोन   3) चार   4) एक   ○○○○

प्र. 5 व 6 साठी अक्षरमाला - M A C D M C A M D C C M A D C A A M

5. वरील अक्षरमालेत M हे अक्षर किती वेळा आले आहे ?
1) सहा   2) पाच   3) तीन   4) चार   ○○○○
6. A च्या शेजारी C हे अक्षर किती वेळा आले आहे ?
1) चार   2) सहा   3) दोन   4) तीन   ○○○○
7. 'रामेश्वरम' या शब्दात एकूण किती अक्षरे आहेत ?
1) पाच   2) सहा   3) सात   4) चार   ○○○○
8. 'व्यक्तीसापेक्षता' या शब्दात उजवीकडून चौथे अक्षर कोणते ?
1) सा   2) क्ती   3) पे   4) क्ष   ○○○○
9. र , क , त , व या अक्षरांपासून तयार होणाऱ्या अर्थपूर्ण शब्दातील चौथे अक्षर कोणते ?
1) र   2) व   3) क   4) त   ○○○○
10. 'जय जवान, जय किसान' या घोषणेमध्ये 'ज' हे अक्षर 'य' या अक्षरापेक्षा किती वेळा जास्त आले आहे ?
1) दोन   2) तीन   3) चार   4) एक   ○○○○

11. 'काळा कावळा आकाशात उडाला.' या वाक्यात आकारांत अक्षरे किती आहेत ?
 1) नऊ 2) आठ 3) दहा 4) अकरा ○○○○
12. 'कसर' या शब्दातील अक्षरांपासून दोन अक्षरी अर्थपूर्ण किती शब्द तयार होतील ?
 1) पाच 2) तीन 3) चार 4) दोन ○○○○
13. 'सरदार' या शब्दातील अक्षरे उलट क्रमाने लिहिल्यास उजवीकडून तिसरे अक्षर कोणते ?
 1) र 2) दा 3) स 4) यापैकी नाही ○○○○
14. प्रार्थना, वृद्ध, साक्षर या शब्दांमध्ये एकूण किती जोडाक्षरे आली आहेत ?
 1) पाच 2) तीन 3) चार 4) सहा ○○○○
15. 'नागोबा आयत्या बिळात' या शब्दांपासून तयार होणाऱ्या अर्थपूर्ण म्हणीतील मधले अक्षर कोणते ?
 1) य 2) गो 3) बि 4) ळा ○○○○
16. 'पाने पळसाला तीनच' या शब्दांपासून तयार होणाऱ्या अर्थपूर्ण म्हणीतील सहावे अक्षर कोणते ?
 1) ती 2) ळ 3) च 4) ने ○○○○
17. ल न प न प ल प न ल प न प ल न या अक्षरमालेत 'प' पूर्वी लगत 'न' व नंतर लगेच 'ल' किती वेळा आले आहे ?
 1) तीन 2) एक 3) दोन 4) चार ○○○○
18. कर्ण हा अतिशय उदार होता. या वाक्यातील अधोरेखित शब्दाचा समानार्थी शब्द कोणता ?
 1) मान 2) कान 3) दान 4) पाच ○○○○
19. 'पुरस्कारप्राप्त' या शब्दात एकूण किती व्यंजने आहेत ?
 1) आठ 2) बारा 3) नऊ 4) दहा ○○○○
20. 'चांगली माणसे देवाला आवडतात.' या वाक्यात कोणते विशेषण आले आहे ?
 1) माणसे 2) चांगली 3) देवाला 4) आवडतात ○○○○

1.2 संख्यामालिका

उपयुक्त टिपा : विद्यार्थ्यांना पुढील बाबी माहित असाव्यात.

- 1) रोमन संख्या, अपूर्णांक, त्रिकोणी संख्या, कोनांची मापे, घड्याळातील वेळा.
- 2) सम/विषम संख्या, मूळ संख्या, वर्ग संख्या, सहमूळ संख्या
- 3) 1 ते 20 संख्यांचे पाढे.
- 4) एक अंकी संख्यांचा गुणाकार.
- 5) संख्यांमधील लहान-मोठेपणा.
- 6) वर्ग संख्या
- 7) घन संख्या

नमुना प्रश्न

खालील संख्यामालिकेचे निरीक्षण करून प्रश्नांची उत्तरे शोधा.

संख्यामालिका : 4 , 2 , 2 , 3 , 5 , 4 , 6 , 8 , 9 , 4 , 7 , 7

1. वरील संख्या मालिकेत विषम अंक किती वेळा आले आहे ? ○●○○
- 1) सहा   2) पाच   3) सात   4) आठ

स्पष्टीकरण : वरील संख्यामालिकेत 3 , 5 व 9 हे विषम अंक प्रत्येकी एकदा व 7 हा विषम अंक दोन वेळा असे एकूण पाच वेळा विषम अंक आले आहेत म्हणून पर्याय क्र. 2 हे उत्तर.

2. वरील संख्यामालिकेत सम अंकांनंतर सम अंक किती वेळा आले आहेत ? ○○○●
- 1) पाच   2) तीन   3) सहा   4) चार

स्पष्टीकरण : 4 नंतर 2 , 2 नंतर 2 , 4 नंतर 6 व 6 नंतर 8 असे सम अंकांनंतर सम अंक एकूण चार वेळा आले आहेत. म्हणून पर्याय क्र. 4 हे उत्तर

3. 2 , 3 , 4 , 5 , 6 , 7 , 8 , 9 , 10 , 11 , 12 , 13 , 14 , 15 या संख्यामालिकेत किती मूळ संख्या आल्या आहेत ? ○●○○
- 1) 4   2) 6   3) 5   4) 7

स्पष्टीकरण : वरील संख्यामालिकेत 2 , 3 , 5 , 7 , 11 , 13 या 6 मूळ संख्या आल्या आहेत. म्हणून पर्याय क्र. 2 हे उत्तर.

सरावसंच - 2

प्र. 1 ते 4 साठी संख्यामालिका :

5 , 2 , 3 , 4 , 9 , 3 , 5 , 2 , 3 , 6 , 9 , 9 , 1 , 1 , 8 , 5 , 6 , 3

- वरील संख्यामालिकेत सम अंकानंतर विषम अंक किती वेळा आले आहे ?
1) सहा   2) सात   3) पाच   4) चार
- संख्यामालिकेतील सम अंकांची बेरीज किती ?
1) 32   2) 28   3) 40   4) 23
- संख्यामालिकेत डावीकडून पाचवा व उजवीकडून सातवा अंक यांची बेरीज किती ?
1) 18   2) 16   3) 17   4) 12
- संख्यामालिकेत सर्वात जास्त वेळा आलेला अंक कोणता ?
1) 8   2) 9   3) 3   4) 2

प्र. 5 ते 8 साठी संख्यामालिका :

80 , 43 , 74 , 85 , 45 , 62 , 96 , 87 , 98 , 95

- वरील संख्यामालिकेत विषम संख्या किती आहेत ?
1) पाच   2) चार   3) सहा   4) सात
- संख्येतील अंकांची बेरीज किती वेळा मुळसंख्या आली आहे ?
1) तीन   2) पाच   3) चार   4) सहा
- संख्यामालिकेतील किती संख्यांना 5 ने निःशेष भाग जातो ?
1) चार   2) तीन   3) पाच   4) सहा
- संख्यामालिकेत दशकस्थानी 4 हा अंक असणाऱ्या संख्या किती आहेत ?
1) एक   2) चार   3) दोन   4) सहा

प्र. 9 ते 12 साठी संख्यामालिका :

4 , 5 , 6 , 7 , 4 , 5 , 6 , 7 , 1 , 2 , 6 , 7 , 6 , 4 , 0

9. वरील संख्यामालिकेत सर्वात जास्त वेळा आलेला अंक कोणता ? ○○○○
 1) सहा   2) सात   3) चार   4) पर्याय 1 व 2 बरोबर
10. संख्यामालिकेत फक्त एकदा आलेला अंक कोणता ? ○○○○
 1) 4   2) 0   3) 5   4) 7
11. संख्यामालिकेत तीन वेळा आलेले अंक कोणते ? ○○○○
 1) 6 व 4   2) 7 व 6   3) 4 व 7   4) 1 व 2
12. संख्यामालिकेत एकूण किती सम संख्या आहेत ? ○○○○
 1) 6   2) 1   3) 8   4) 14

प्र. 13 व 14 साठी संख्यामालिका :

5, 6, 9, 11, 2, 7, 2, 5, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 7

13. वरील संख्यामालिकेत सम अंकांच्या उजवीकडे व डावीकडे लगत विषम अंक किती वेळा आला आहे ? ○○○○
 1) सात   2) सहा   3) पाच   4) आठ
14. वरील संख्यामालिकेत 'लगतच्या दोन अंकांची बेरीज केल्यास उत्तर मुळ संख्या येते ;' असे किती वेळा झाले आहे ? ○○○○
 1) दहा   2) आठ   3) नऊ   4) बारा

प्र. 15 व 16 साठी संख्यामालिका :

31, 53, 79, 93, 69, 63, 73, 11, 13, 33

15. वरील संख्यामालिकेत एकूण किती मुळ संख्या आहेत ? ○○○○
 1) सहा   2) आठ   3) सात   4) पाच
16. वरील संख्यामालिकेत संख्यांच्या अंकांच्या स्थानाची अदलाबदल केल्यास मिळणाऱ्या मुळ संख्यांची बेरीज किती ? ○○○○
 1) 158   2) 185   3) 189   4) 176

प्र. 17 व 18 साठी संख्यामालिका :

7, 5, 8, 5, 8, 7, 5, 4, 5, 4, 7, 7, 5, 3, 4, 7, 7, 5, 4

17. वरील संख्यामालिकेत लगतच्या दोन अंकांमधील 3 हा फरक किती वेळा आला आहे ?
1) सहा   2) पाच   3) सात   4) आठ   ○○○○
18. वरील संख्यामालिकेत 5 च्या पूर्वी लगत 7 आहे, पण नंतर लगेच 4 नाही असे किती वेळा झाले आहे ?
1) तीन   2) पाच   3) दोन   4) चार   ○○○○

प्र. 19 व 20 साठी संख्यामालिका :

9 , 8 , 7 , 6 , 5 , 4 , 3 , 2 , 1 , 1 , 2 , 3 , 4 , 5

19. वरील संख्यामालिकेत सम व विषम अंकांच्या बेरजेतील फरक किती ?   ○○○○
1) 6   2) 4   3) 5   4) 8
20. वरील संख्यामालिकेत लगतच्या दोन संख्यांचा गुणाकार 6 च्या पटील किती वेळा आला आहे ?
1) सात   2) सहा   3) आठ   4) नऊ   ○○○○

1.3 इंग्रजी अक्षरमाला/वर्णमाला

उपयुक्त टिपा : 1) अक्षरमालेच्या विरुद्ध टोकाकडून असलेला अक्षराचा क्रमांक म्हणजे, अक्षराचा क्रमांक 26 मधून वजा करून येणारा क्रमांक.

उदा. E चा क्रमांक 5 (म्हणजे डावीकडून)

म्हणून E चा उजवीकडून क्रमांक $26 - 5 = 21$

- 2) प्रश्नामध्ये 'अक्षरापासून' असा उल्लेख असल्यास, मोजताना त्या अक्षराचा क्रमांक 1 धरावा. म्हणजेच ते अक्षर धरून मोजावे.
- 3) 'अक्षराच्या डावीकडे/उजवीकडे' असा उल्लेख असल्यास, संबंधित बाजूला त्या अक्षराच्या पुढील / मागील त्या अक्षराचा क्रमांक 1 धरावा.
- 4) 'दोन अक्षरांच्या दरम्यान' म्हणजेच ती दोन अक्षरे वगळून त्यांच्या मध्ये असणारी सर्व अक्षरे.
- 5) 'एका अक्षरापासून दुसऱ्या अक्षरापर्यंत' म्हणजे ती दोन अक्षरे धरून मधली सर्व अक्षरे.

नमुना प्रश्न

अक्षरमाला : ABCDE FGHIJ KLMNO PQRST UVWXY

1. वरील अक्षरमालेत K हे अक्षर पहिले धरल्यास, 11 वे अक्षर कोणते ?

- 1) U   2) V   3) W   4) X   ●○○○○

स्पष्टीकरण : ABCDE FGHIJ KLMNO PQRST UVWXY

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

K हे अक्षर पहिले धरल्यास L हे दुसरे अक्षर, M हे तिसरे अक्षर.... याप्रमाणे U हे 11 वे अक्षर असेल, म्हणून पर्याय (1) हे उत्तर.

2) अक्षरमालेत P च्या जवळ असलेले पण R च्या जवळ नसलेले अक्षर डाव्या बाजूकडून कितव्या क्रमांकाचे आहे ?

- 1) 14   2) 16   3) 11   4) 15   ○○○●

स्पष्टीकरण : ABCDE FGHIJ K LMNO PQRST UVWXY

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15

P च्या जवळ O आणि Q ही अक्षरे आहे. O हे अक्षर R च्या जवळ नाही. O हे अक्षर डाव्या बाजूकडून 15 व्या क्रमांकावर आहे. म्हणून पर्याय (4) हे उत्तर.

- 3) अक्षरमालेत डावीकडून सतरावे अक्षर कोणते ?
- 1) I   2) R   3) Q   4) J

स्पष्टीकरण : डावीकडून म्हणजे A पासून सुरवात केल्यास सतरावे अक्षर Q हे येते. म्हणून पर्याय क्र. 3 हे उत्तर.

- 4) अक्षरमालेतील मधल्या अक्षराच्या डावीकडील चौथे अक्षर कोणते ?
- 1) Q   2) R   3) J   4) I

स्पष्टीकरण : अक्षरमालेतील मधले अक्षर M हे आहे. M च्या डावीकडील चौथे अक्षर I हे आहे. म्हणून पर्याय क्र. 4 हे उत्तर.

- 5) अक्षरमालेत डावीकडून सतराव्या अक्षराच्या डावीकडील चौथे अक्षर कोणते ?
- 1) N   2) M   3) P   4) H

स्पष्टीकरण : डावीकडून म्हणजे A पासून सतरावे अक्षर Q हे येते व Q च्या डावीकडील चौथे अक्षर M आहे. म्हणून पर्याय 2 हे उत्तर.

सरावसंच - 3

अक्षरमाला : A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y

1. अक्षरमालेतील उजवीकडून आठवे अक्षर कोणते ?
- 1) Q   2) H   3) R   4) J
2. अक्षरमालेतील मधले अक्षर कोणते ?
- 1) H   2) M   3) W   4) N
3. अक्षरमालेतील मधल्या अक्षराच्या उजवीकडील दहावे अक्षर कोणते ?
- 1) V   2) T   3) U   4) W
4. अक्षरमालेतील चौथे अक्षर हे उजवीकडून कितवे आहे ?
- 1) 22 वे   2) 21 वे   3) 17 वे   4) 14 वे
5. अक्षरमालेतील डावीकडून सातवे व उजवीकडून दहावे या अक्षरांच्या दरम्यान किती अक्षरे आहेत ?
- 1) दहा   2) आठ   3) सात   4) पाच
6. अक्षरमालेतील उजवीकडून पंधराव्या अक्षराच्या उजवीकडील पाचवे अक्षर कोणते ?
- 1) O   2) R   3) P   4) F

7. अक्षरमालेतील उजवीकडून सातवे अक्षर व मधले अक्षर यांच्या दरम्यान किती अक्षरे आहेत ?
 1) 7   2) 6   3) 5   4) 10   ○○○○
8. अक्षरमालेतील F या अक्षरापासून उजवीकडील पाचवे अक्षर कोणते ?
 1) K   2) L   3) N   4) J   ○○○○
9. अक्षरमालेतील H व N यांच्या दरम्यान जेवढी अक्षरे आहे, तेवढीच अक्षरे कोणत्या अक्षरांच्या दरम्यान आहेत ?
 1) P व V   2) K व O   3) P व U   4) G व D   ○○○○
10. GOD या अक्षरांचे अनुक्रमांक खालीलपैकी कोणते ?
 1) 7 , 15 , 3   2) 9 , 15 , 4   3) 7 , 15 , 4   4) 10 , 12 , 8   ○○○○
11. 13 , 1 , 14 या अनुक्रमांकावरील अक्षरांपासून तयार होणार इंग्रजी शब्द कोणता ?
 1) MAD   2) MAN   3) NET   4) NOR   ○○○○
12. अक्षरमालेतील सातव्या अक्षरापासून उजवीकडील सोळावे अक्षर हे उजवीकडून कितवे आहे ?
 1) सतरावे   2) चौथे   3) दहावे   4) पाचवे   ○○○○
13. अक्षरमालेतील पहिल्या व तिसऱ्या गटाची आणि दुसऱ्या व पाचव्या गटाची अदलाबदल केल्यास डावीकडून दहावे अक्षर कोणते ?
 1) Y   2) J   3) O   4) E   ○○○○
14. अक्षरमालेतील अक्षरांच्या अनुक्रमांकाचा गुणाकार केल्यास खालीलपैकी कोणत्या पर्यायाची किंमत 24 येईल ?
 1) BXJ   2) YXA   3) FXD   4) GXH   ○○○○
15. क्रमाने येणारे अक्षर ओळखा.
 B , G , L , Q , ?
 1) U   2) W   3) Y   4) V   ○○○○
16. H या अक्षराच्या उजवीकडील आठवे अक्षर हे डावीकडून कितवे आहे ?
 1) 10 वे   2) 18 वे   3) 15 वे   4) 16 वे   ○○○○
17. R या अक्षराच्या डावीकडील सातवे अक्षर कोणते ?
 1) L   2) K   3) F   4) Y   ○○○○
18. K च्या शेजारी आहे, पण N ला शेजारी नाही, असे अक्षर कोणते ?
 1) J   2) P   3) M   4) R   ○○○○

19. वरील अक्षरमाला उलट क्रमाने लिहिल्यास उजवीकडून सतरावे अक्षर कोणते ? ○○○○
1) I   2) Q   3) K   4) M
20. G आणि S यांच्या मधोमध असणारे अक्षर हे U पासून कितवे ? ○○○○
1) 7 वे   2) 9 वे   3) 6 वे   4) 8 वे

2. वर्गीकरण

2.1 शब्दसंग्रह

ओळख : या घटकातील प्रश्नांमध्ये चार शब्द दिलेले असतात. शब्दांच्या अनुषंगाने त्यांचे स्वभाव, गुण लक्षात घेतल्यास यातील तीन शब्दांमध्ये साम्य दिसून येते व त्यांचा एक गट बनतो. चौथा शब्द या गटातील शब्दांपेक्षा वेगळा गुण दर्शवितो. विद्यार्थ्यांनी आपल्या सामान्य ज्ञानाचा उपयोग करून गटात न बसणारा शब्द शोधायचा असतो.

उपयुक्त टिप : भाषा, सामान्य विज्ञान, इतिहास, नागरिकशास्त्र व भूगोल या विषयांचे पाठ विद्यार्थ्यांनी काळजीपूर्वक वाचावेत. अवांतर वाचनही करावे.

नमुना प्रश्न

प्र. 1 ते 3 साठी सूचना : गटात न बसणारे पद पर्यायातून निवडा.

1. 1) फूल 2) पुष्प 3) सुमन 4) गगन ○○○●

स्पष्टीकरण : फूल, पुष्प, सुमन हे समानार्थी शब्द आहेत. 'गगन' म्हणजे आकाश म्हणून पर्याय क्र. 4 हे उत्तर.

2. 1) हत्ती 2) कुत्रा 3) वाघ 4) लांडगा ○●○○

स्पष्टीकरण : हत्ती, वाघ, लांडगा हे जंगली प्राणी आहेत. 'कुत्रा' हा पाळीव प्राणी आहेत. म्हणून पर्याय क्र. 2 हे उत्तर.

3. 1) किल्लेदार 2) पहारेदार 3) कारखानीस 4) सबनीस ○●○○

स्पष्टीकरण : शिवरायांच्या काळात किल्ल्याचे देखभाल करण्याचे काम किल्लेदार, कारखानीस व सबनीस करत. परंतु पहारेदार हा फक्त पहारा देत असत म्हणून पर्याय क्र. 2 हे उत्तर.

सरावसंच - 4

गटात न बसणारे पद पर्यायातून निवडा.

1. 1) उदक 2) नभ 3) जल 4) पाणी ○○○○

2. 1) पृथ्वी 2) मंगळ 3) शुक्र 4) सूर्य ○○○○

3. 1) जुलै 2) जून 3) एप्रिल 4) नोव्हेंबर ○○○○

4. 1) बेडूक 2) मगर 3) साप 4) मासा ○○○○

5. 1) तक्ता 2) इंजेक्शन 3) फळ 4) दप्तर ○○○○

6. 1) कळप 2) संघ 3) तवा 4) थवा ○○○○

7. 1) चिमणी 2) बैल 3) मासा 4) दगड ○○○○

8.	1) गोठा	2) तबेला	3) खुराडे	4) निवारा	○○○○○
9.	1) सातारा	2) सांगली	3) सोलापूर	4) महाराष्ट्र	○○○○○
10.	1) गुजरात	2) भारत	3) राजस्थान	4) पंजाब	○○○○○
11.	1) कमळ	2) शिंगाडा	3) गवत	4) जलपर्णी	○○○○○
12.	1) बर्फ	2) हवा	3) बाष्प	4) पाणी	○○○○○
13.	1) घोटा	2) कोपर	3) मनगट	4) दंड	○○○○○
14.	1) पोट	2) कान	3) नाक	4) जीभ	○○○○○
15.	1) पेट्रोल	2) रॉकेल	3) डिझेल	4) सौरचुल	○○○○○
16.	1) आंबा	2) काजू	3) टोमॅटो	4) बदाम	○○○○○
17.	1) भेंडी	2) चाकवत	3) मेथी	4) पालक	○○○○○
18.	1) शिक्षक	2) शाळा	3) सैनिक	4) दुकानदार	○○○○○
19.	1) कोरोना	2) मलेरिया	3) अंधत्व	4) पोलिओ	○○○○○
20.	1) मोबाईल	2) की - बोर्ड	3) माऊस	4) मॉनिटर	○○○○○

2.2 संख्या

उपयुक्त टिप : 1) रोमन अंक, अपूर्णांक, त्रिकोणी व चौरस संख्या, घड्याळ, सम-विषम, मूळ-जोडमूळ संख्या माहीत असावे.

2) 1 ते 20 संख्यांचे पाढे व वर्ग लक्षात ठेवावे.

संख्या	वर्गसंख्या	संख्या	वर्गसंख्या
1	1	14	196
2	4	15	225
3	9	16	256
4	16	17	289
5	25	18	324
6	36	19	361
7	49	20	400
8	64	21	324
9	81	22	441
10	100	23	400
11	121	24	529
12	144	25	625
13	169		

नमुना प्रश्न

प्र. 1 ते 3 साठी सूचना : गटात न बसणारी संख्या पर्यायातून निवडा.

1. 1) 18   2) 38   3) 26   4) 47   ○○○●

स्पष्टीकरण : 18 , 38 , 26 या सम संख्या आहेत. 47 ही विषम संख्या आहे. म्हणून पर्याय क्र. 4 हे उत्तर.

2. 1) 27   2) 37   3) 47   4) 67   ●○○○

स्पष्टीकरण : 37 , 47 , 67 हा मुळ संख्यांचा गट आहे. 27 ही संयुक्त संख्या आहे. म्हणून पर्याय क्र. 1 हे उत्तर

3. 1) 236   2) 258   3) 248   4) 212   ○●○○

स्पष्टीकरण :

पर्याय 1	=	2×3	=	6
पर्याय 2	=	2×5	=	10 पाहिजे तिथे 8 आहे.
पर्याय 3	=	2×4	=	8
पर्याय 4	=	2×1	=	2

म्हणून पर्याय क्र. 2 हे उत्तर.

सरावसंच - 5

गटात न बसणारी संख्या पर्यायातून निवडा.

1. 1) 33   2) 28   3) 49   4) 99   ○○○○

2. 1) 15   2) 42   3) 63   4) 35   ○○○○

3. 1) 25   2) 16   3) 81   4) 46   ○○○○

4. 1) 68   2) 74   3) 24   4) 46   ○○○○

5. 1) 43   2) 25   3) 54   4) 34   ○○○○

6. 1) 81   2) 8   3) 27   4) 64   ○○○○

7. 1) 35   2) 10   3) 20   4) 27   ○○○○

8. 1) 63   2) 55   3) 81   4) 39   ○○○○

9. 1) 38   2) 11   3) 34   4) 39   ○○○○

10. 1) 231   2) 396   3) 462   4) 197   ○○○○

11. 1) 212   2) 426   3) 326   4) 144   ○○○○

12.	1) 5	2) 9	3) 7	4) 3	○○○○
13.	1) 2 - II	2) 9 = IX	3) 8 = VII	4) 4 = IV	○○○○
14.	1) 23	2) 67	3) 37	4) 45	○○○○
15.	1) 55	2) 38	3) 46	4) 83	○○○○
16.	1) 22	2) 11	3) 23	4) 44	○○○○
17.	1) 46	2) 39	3) 66	4) 57	○○○○
18.	1) 45	2) 55	3) 63	4) 81	○○○○
19.	1) 211	2) 121	3) 212	4) 112	○○○○
20.	1) 41	2) 61	3) 71	4) 15	○○○○
21.	1) 66	2) 42	3) 92	4) 28	○○○○
22.	1) 125	2) 121	3) 225	4) 169	○○○○
23.	1) 125	2) 64	3) 121	4) 27	○○○○
24.	1) 657	2) 649	3) 585	4) 873	○○○○
25.	1) 318	2) 622	3) 226	4) 532	○○○○

2.3 आकृत्या

ओळख : या उपघटकातील प्रश्नांमध्ये चार आकृत्या दिलेल्या असतात. यातील तीन आकृत्यांमध्ये काही साम्य आढळते. हे साम्य ओळखून विद्यार्थ्यांनी त्या आकृत्यांचा एक गट बनवावा आणि एक आकृती वेगळी करावी.

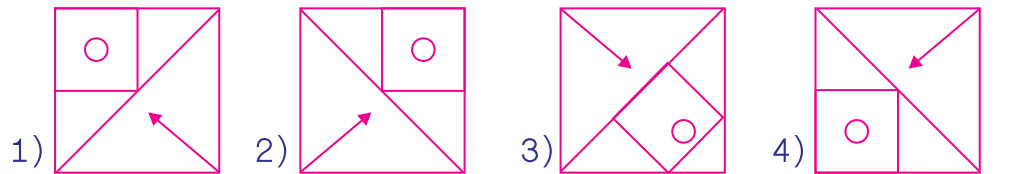
उपयुक्त टिपा : तीन आकृत्यांमधील साम्य शोधताना विद्यार्थ्यांनी पुढील बाबी लक्षात घ्याव्यात :

- 1) आकृत्यांची रचना / आकार.
- 2) आकृत्यांचा आतील भाग.
- 3) आकृत्यांमधील रेषा / बिंदू / चिन्हे यांची संख्या, स्थान व दिशा.
- 4) आकृत्यांचे आरशातील / पाण्यातील प्रतिबिंब.
- 5) आकृत्या घटिवत / प्रतिघटिवत फिरवून दिसणारी स्थिती.

नमूना प्रश्न

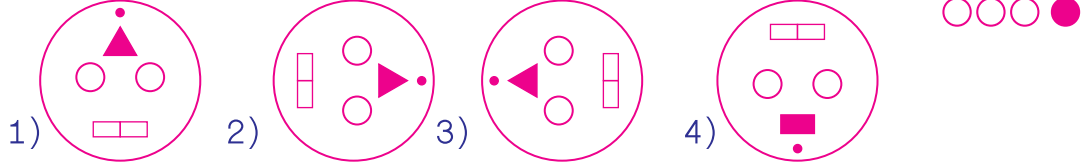
खालील पर्यायापैकी गटात न बसणारी आकृती शोधा.

1.

स्पष्टीकरण : वरील पर्याय 1 , 2 व 3 मधील आकृत्यांमध्ये बाहेरच्या चौकोनात काढलेल्या कर्णावर आतील कोपऱ्यातील चौकोनाचा फक्त एकच शिरोबिंदू दिसत आहे. मात्र पर्याय 3 च्या आकृतीमध्ये कर्णावर कोपऱ्यातील चौकोनाचे दोन शिरोबिंदू दिसत आहेत. त्यामुळे ही आकृती गटात बसत नाही. म्हणून पर्याय 3 हे उत्तर

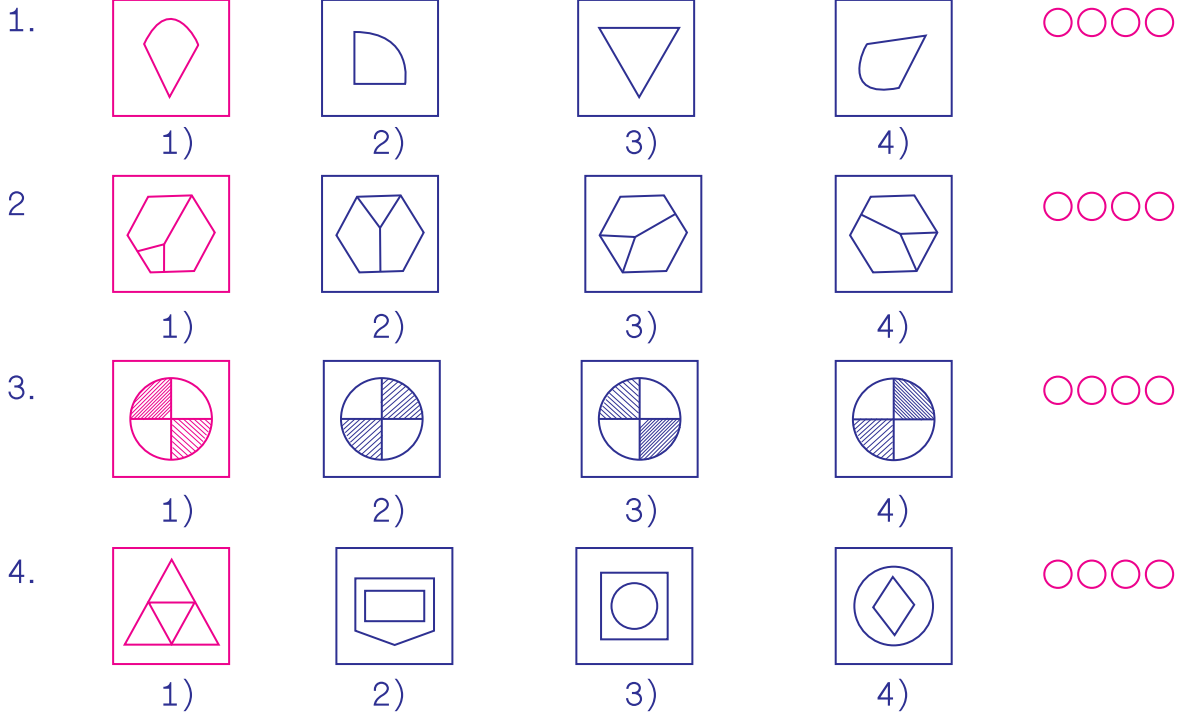
2.

स्पष्टीकरण : पर्यायातील सर्व आकृत्या फिरवल्यास समान वाटतात. परंतु पर्याय 4 मधील आकृतीत टिंबाच्या शेजारी भरीव आयत आहे व इतर सर्व आकृत्यांमध्ये मात्र टिंबाच्या शेजारी भरीव त्रिकोण दिसत आहे. म्हणून पर्याय 4 मधील आकृती गटात बसत नाही. म्हणून पर्याय 4 हे उत्तर

सरावसंच - 6

गटात न बसणारी आकृती पर्यायातून निवडा.

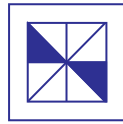
5.

1)

2)

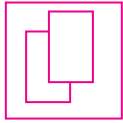
3)

4)

○○○○

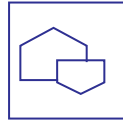
6.

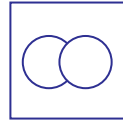
1)

2)

3)

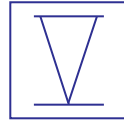
4)

○○○○

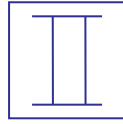
7.

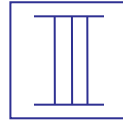
1)

2)

3)

4)

○○○○

8.

1)

2)

3)

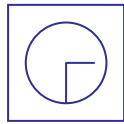
4)

○○○○

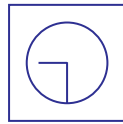
9.

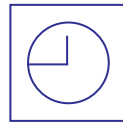
1)

2)

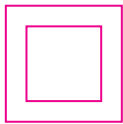
3)

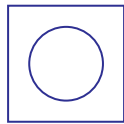
4)

○○○○

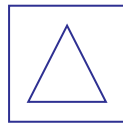
10.

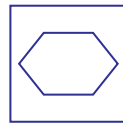
1)

2)

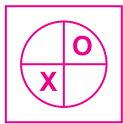
3)

4)

○○○○

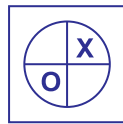
11.

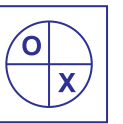
1)

2)

3)

4)

○○○○

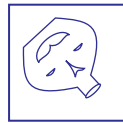
12.

1)

2)

3)

4)

○○○○

13.

1)

2)

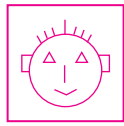
3)

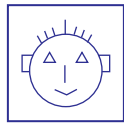
4)

○○○○

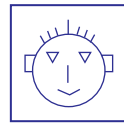
14.

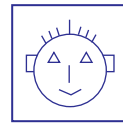
1)

2)

3)

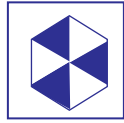
4)

15.

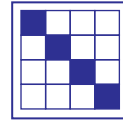
1)

2)

3)

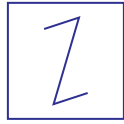
4)

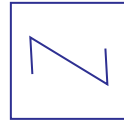
16.

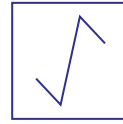
1)

2)

3)

4)

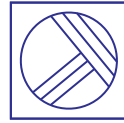
17.

1)

2)

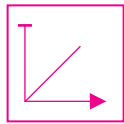
3)

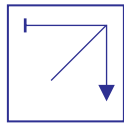
4)

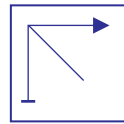
18.

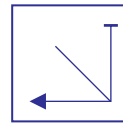
1)

2)

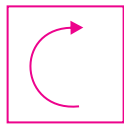
3)

4)

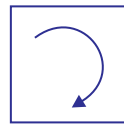
19.

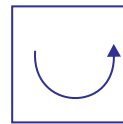
1)

2)

3)

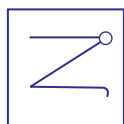
4)

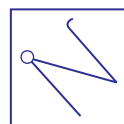
20.

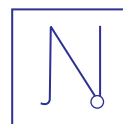
1)

2)

3)

4)

घटक 3 : क्रम ओळखणे

3.1 संख्यामालिका

ओळख : या उपघटकातील प्रश्नात विशिष्ट क्रमाने येणाऱ्या काही संख्या दिलेल्या असतात व शेवटच्या किंवा अन्य पदाच्या ठिकाणी प्रश्नचिन्ह असते. विद्यार्थ्यांनी शेजारील दोन संख्यांमध्ये असलेला विशिष्ट क्रम/संख्या लक्षात घेऊन प्रश्नचिन्हाच्या जागी येणारी संख्या निश्चित करून तिच्या पर्याय क्रमांकाचे वर्तुळ रंगवावे.

संख्यांमधील संबंध, बेरीज, वजाबाकी, एखादा पाढा, वर्ग, घन या गणिती पद्धतीने लावलेला असतो. कधी-कधी सम/विषम स्थानाच्या संख्यांमध्येही गणिती संबंध जोडलेला असतो.

नमुना प्रश्न

सूचना : खालील संख्यामालिकेत प्रश्नचिन्हाच्या जागी क्रमाने येणारी संख्या ओळखा.

1. 14 , 18 , 22 , 26 , 30 , ? ○ ○ ● ○
1) 32   2) 36   3) 34   4) 40

स्पष्टीकरण : मागील संख्येत 4 मिळविल्यास पुढील संख्या मिळते. $30 + 4 = 34$, म्हणून पर्याय क्र. 3 हे उत्तर आहे.

2. 11 , 13 , 17 , 19 , 23 , ? ● ○ ○ ○
1) 29   2) 26   3) 28   4) 32

स्पष्टीकरण : 11 पासून पुढे क्रमाने येणाऱ्या मुळ संख्या दिलेल्या आहेत. 23 च्या पुढील मुळ संख्या 29 येते. म्हणून पर्याय क्र. 1 हे उत्तर आहे.

3. 0 , 3 , 8 , 15 , 24 , ? ○ ● ○ ○
1) 38   2) 35   3) 32   4) 40

स्पष्टीकरण : येथे प्रत्येक शेजारील दोन संख्यांमधील फरक अनुक्रमे $3 - 0 = 3$, $8 - 3 = 5$, $15 - 8 = 7$, $24 - 15 = 9$ म्हणजे 2 ने वाढत जाणारा आहे. म्हणून पुढील फरक $9 + 2 = 11$ चा असेल म्हणून $24 + 11 = 35$ ही संख्या प्रश्नचिन्हाच्या जागी येईल म्हणून पर्याय क्र. 2 हे उत्तर आहे.

सरावसंच - 7

संख्यामालिकेत प्रश्नचिन्हाच्या जागी क्रमाने येणारी संख्या ओळखा :

1. 5, 18, 31, 44, 57, ? ○○○○
1) 67   2) 62   3) 72   4) 70
2. 56, 49, 42, 35, 28, 21, ? ○○○○
1) 7   2) 14   3) 18   4) 20
3. 3, 6, 12, 21, 33, 48, ? ○○○○
1) 63   2) 70   3) 66   4) 72
4. 8, 9, 12, 17, 24, ? ○○○○
1) 33   2) 36   3) 27   4) 31
5. 10, 12, 15, 20, 27, 38, ? ○○○○
1) 45   2) 51   3) 53   4) 55
6. 4, 7, 12, 15, 20, 23, ? ○○○○
1) 26   2) 30   3) 32   4) 28
7. 13, 24, 35, 46, 57, ? ○○○○
1) 79   2) 69   3) 68   4) 63
8. 37, 33, 30, 26, 23, 19, ? ○○○○
1) 15   2) 16   3) 12   4) 14
9. 3, 4, 6, 8, 9, 12, 12, ? ○○○○
1) 16   2) 13   3) 15   4) 18
10. 4, 9, 16, 25, 36, ? ○○○○
1) 48   2) 64   3) 49   4) 59
11. 12, 25, 38, 51, 64, ? ○○○○
1) 75   2) 67   3) 76   4) 77
12. 11, 13, 17, 25, 32, ? ○○○○
1) 34   2) 37   3) 39   4) 42
13. 11, 31, 41, 61, ? ○○○○
1) 81   2) 91   3) 71   4) 63

14. 13 , 36 , 59 , 712 , ? ○○○○
 1) 915   2) 815   3) 914   4) 745
15. 4 , 8 , 16 , 32 , 64 , ? ○○○○
 1) 28   2) 72   3) 118   4) 128
16. 2 , 5 , 9 , 14 , 20 , ? ○○○○
 1) 27   2) 28   3) 30   4) 25
17. 21 , 25 , 33 , 49 , 81 , ? ○○○○
 1) 125   2) 127   3) 145   4) 154
18. 11 , 12 , 17 , 18 , 23 , 24 , ? ○○○○
 1) 32   2) 31   3) 27   4) 35
19. 2 , 15 , 41 , 80 , ? ○○○○
 1) 105   2) 127   3) 142   4) 132
20. 1 , 4 , 9 , 16 , 25 , ? ○○○○
 1) 49   2) 36   3) 45   4) 64

3.2 आकृत्यांची मालिका

ओळख : या उपघटकातील प्रश्नांमध्ये आकृतीत क्रमशः बदल होत जाण्याचे काही प्रकार असतात.

आकृतीमालिकेतील पहिल्या तीन अवस्थांचे निरीक्षण करून, आकृतीत नेमका काय बदल घडत जातो, तो लक्षात घ्यावा. त्यानंतर आकृतीमालिकेत दिलेल्या पर्यायांतून चौथ्या अवस्थेसाठी (प्रश्नचिन्हाच्या जागी येणारी) आकृती शोधून काढावी व त्या पर्याय क्रमांकाचे वर्तुळ रंगवावे.

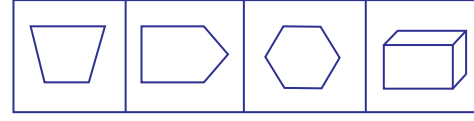
नमुना प्रश्न

पुढील आकृतीमालिकेत क्रमाने झालेला बदल ओळखून त्याच क्रमाने प्रश्नचिन्हाच्या जागी येणाऱ्या आकृतीच्या पर्याय-क्रमांकाचे वर्तुळ रंगवा :

1. प्रश्न आकृत्या

उत्तर आकृत्या

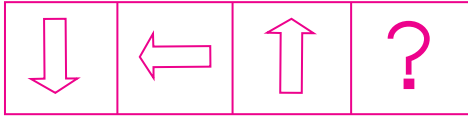

(1) (2) (3) (4)

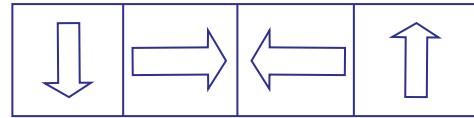
स्पष्टीकरण : दिलेल्या मालिकेत रेषांची संख्या एकने जास्त असलेल्या आकृत्या क्रमाने येतात.

या मालिकेत सुरुवातीला तीन रेषांची आकृती (त्रिकोन) आहे. त्यापुढे चार रेषांची आकृती (चौकोन) व नंतर पाच रेषांची आकृती (पंचकोन) आहेत. या क्रमाने प्रश्नचिन्हाच्या जागी सहा रेषांची आकृती येईल. पर्याय तीन मधील आकृतीत सहा रेषा आहेत. म्हणून, पर्याय (3) हे उत्तर.

2. प्रश्न आकृत्या

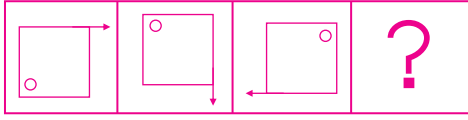
उत्तर आकृत्या

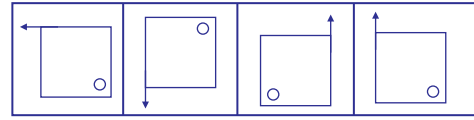
(1) (2) (3) (4)

स्पष्टीकरण : बाण घटिवत काटकोनात फिरत जातो. या क्रमाने प्रश्न चिन्हाच्या जागी पर्याय दोन मधील आकृती येईल. म्हणून, पर्याय (2) हे उत्तर.

3. प्रश्न आकृत्या

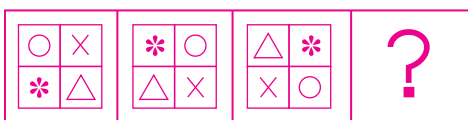
उत्तर आकृत्या

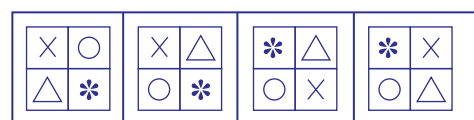
(1) (2) (3) (4)

स्पष्टीकरण : चौरसा बाहेरील उजवीकडील बाण हा पुढील कोनातून खाली, डावीकडे व वर या क्रमाने जातो व वर्तुळाची आकृती घटीवत दिशेने फिरते. म्हणून पर्याय क्र. 4 हे उत्तर.

4. प्रश्न आकृत्या

उत्तर आकृत्या

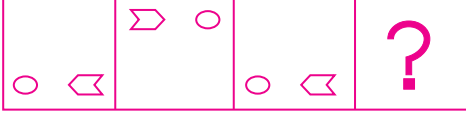
(1) (2) (3) (4)

स्पष्टीकरण : प्रत्येक चिन्ह घटीवत दिशेने पुढच्या घरात जात आहे. म्हणून पर्याय क्र. 2 हे उत्तर.

सरावसंच - 8

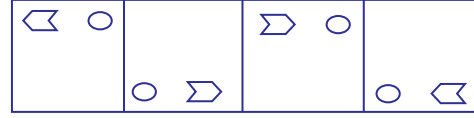
पुढील आकृत्यांमध्ये विशिष्ट प्रकारचा क्रम आहे. तो क्रम ओळखून प्रश्नचिन्हाच्या जागी येणाऱ्या आकृतीच्या पर्याय क्रमांकाचे वर्तुळ रंगवा :

1. प्रश्न आकृत्या

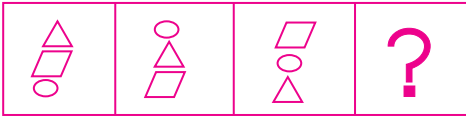
उत्तर आकृत्या

○○○○

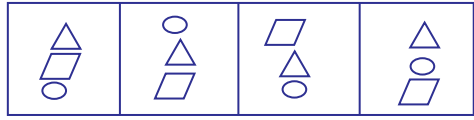
(1) (2) (3) (4)

2. प्रश्न आकृत्या

उत्तर आकृत्या

○○○○

(1) (2) (3) (4)

3. प्रश्न आकृत्या

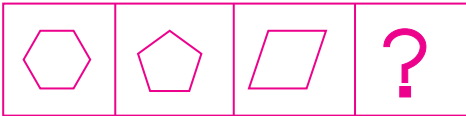
उत्तर आकृत्या

○○○○

(1) (2) (3) (4)

4. प्रश्न आकृत्या

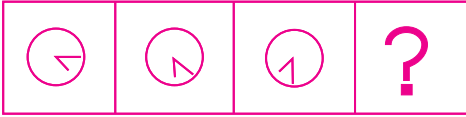
उत्तर आकृत्या

○○○○

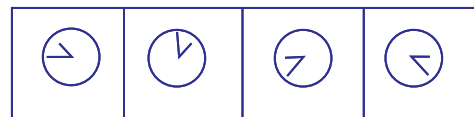
(1) (2) (3) (4)

5. प्रश्न आकृत्या

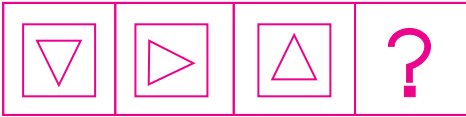
उत्तर आकृत्या

○○○○

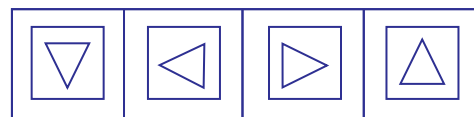
(1) (2) (3) (4)

6. प्रश्न आकृत्या

उत्तर आकृत्या

○○○○

(1) (2) (3) (4)

7. प्रश्न आकृत्या

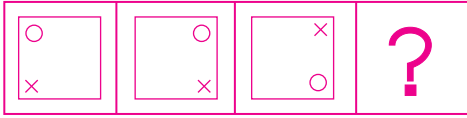
उत्तर आकृत्या

○○○○

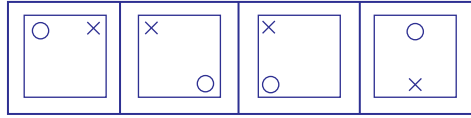
(1) (2) (3) (4)

8. प्रश्न आकृत्या

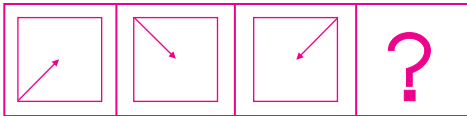
उत्तर आकृत्या

○○○○

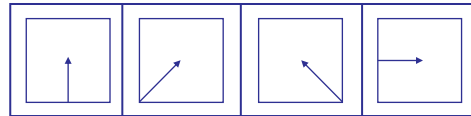
(1) (2) (3) (4)

9. प्रश्न आकृत्या

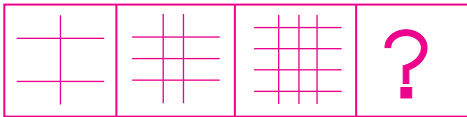
उत्तर आकृत्या

○○○○

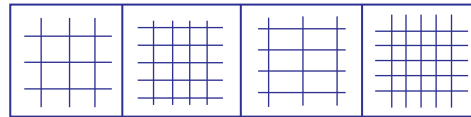
(1) (2) (3) (4)

10. प्रश्न आकृत्या

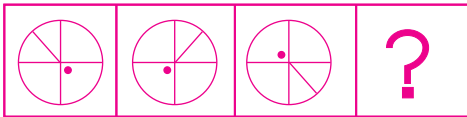
उत्तर आकृत्या

○○○○

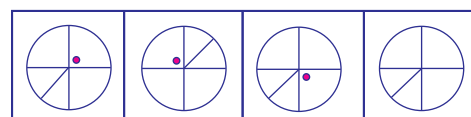
(1) (2) (3) (4)

11. प्रश्न आकृत्या

उत्तर आकृत्या

○○○○

(1) (2) (3) (4)

3.3 चिन्हांची मालिका

ओळख : या उपघटकातील प्रश्नात काही चिन्हे किंवा चिन्हांचा समुह एका विशिष्ट क्रमाने दिलेला असतो. त्यामधील एक पद दिलेले नसते. त्या जागी प्रश्न चिन्ह देतात. त्या प्रश्नचिन्हांच्या जागी येणारा चिन्हांचा समुह निश्चित करून त्या समुहाच्या पर्याय क्रमांकाचे वर्तुळ रंगवायचे असते.

नमुना प्रश्न

पुढे दिलेल्या चिन्हांच्या मालिकेत प्रश्नचिन्हांच्या जागी येणारे चिन्ह/चिन्हसमूह ओळखा.

1. $+ - \circ \times \triangle$, $- \circ \times \triangle +$, $\circ \times \triangle + -$, ? ○●○○
 1) $\times + \triangle - \circ$ 2) $\times \triangle + - \circ$ 3) $\triangle + - \circ \times$ 4) $- + \triangle \times \circ$

स्पष्टीकरण : प्रत्येक गटातील पहिले चिन्ह पुढील गटात शेवटच्या स्थानावर जाते, म्हणून पर्याय क्र. 2 हे उत्तर.

2. ABCDE , EDCBA , ABCDE , ? ○○●○
 1) ADBEC 2) ECDBA 3) EDCBA 4) CDEAB

स्पष्टीकरण : अक्षरांचा गट पुढील गटात उलट क्रमाने लिहिला आहे. म्हणून पर्याय क्र. 3 हे उत्तर आहे.

सरावसंच - 9

पुढील प्रश्नांत दिलेल्या चिन्हांच्या मालिकेत प्रश्नचिन्हांच्या जागी येणारे चिन्ह/चिन्हसमूह ओळखा.

1. $\circ \square \triangle$, $\square \triangle \circ$, $\triangle \circ \square$, ? ○○○○
 1) $\circ \triangle \square$ 2) $\square \circ \triangle$ 3) $\triangle \square \circ$ 4) $\circ \square \triangle$
2. $+ - \times \star$, $\star + - \times$, $\times \star + -$, ? ○○○○
 1) $\times \star - +$ 2) $\star \times + -$ 3) $\times \star + -$ 4) $- \times \star +$
3. LMNPT , LMNP , LMN ? ○○○○
 1) LM 2) LN 3) NM 4) NML
4. $\ominus \otimes \odot$, $\boxplus \boxtimes \boxminus$, $\ominus \otimes \odot$, ? ○○○○
 1) $\boxplus \boxtimes \boxminus$ 2) $\boxminus \boxplus \boxtimes$ 3) $\boxtimes \boxplus \boxminus$ 4) $\otimes \ominus \odot$
5. $U \subset \cap$, $\subset \cap \supset$, $\cap \supset U$, ? ○○○○
 1) $\supset U \cap$ 2) $U \supset \subset$ 3) $\supset U \subset$ 4) $\subset \cap U$

6. $\circ \times \triangle \square +$, $\triangle \circ \times \square +$, $\times \triangle \circ \square +$, ? ○○○○
 1) $\circ \times \triangle \square +$ 2) $\circ \square + \times \triangle$ 3) $\triangle \circ \square + \times$ 4) $\times + \square \triangle \circ$
7. $\square \square \square$, $\square \square \square$, $\square \square \square$, ? ○○○○
 1) $\square \square \square$ 2) $\square \square \square$ 3) $\square \square \square$ 4) $\square \square \square$
8. $\star \spadesuit \circ \int$, $\int \star \spadesuit \circ$, $\circ \int \star \spadesuit$, ? ○○○○
 1) $\spadesuit \int \circ \star$ 2) $\spadesuit \circ \int \star$ 3) $\spadesuit \circ \star \int$ 4) $\spadesuit \star \int \circ$
9. ABCDE , BCDE , CDE ? ○○○○
 1) CD   2) CE   3) EC   4) DE
10. AS , AST , ASTM ? ○○○○
 1) ASTMN   2) MTSA   3) ASTMS   4) ATSMA
11. $\circ \ominus \otimes$, $\circ \ominus \otimes$, $\circ \ominus \otimes$? ○○○○
 1) $\ominus \circ \otimes$ 2) $\otimes \ominus \circ$ 3) $\circ \otimes \ominus$ 4) $\ominus \otimes \circ$
12. AM , BN , CO , DP ? ○○○○
 1) EQ   2) EO   3) FQ   4) GI
13. $\circ \triangle \square \ast +$, $+ \circ \triangle \square \ast$, $\ast + \circ \triangle \square$, ? ○○○○
 1) $\square \ast \circ + \triangle$ 2) $+ \circ \triangle \square \ast$ 3) $\triangle \square \ast + \circ$ 4) $\square \ast + \circ \triangle$
14. ∇ , ∇ , $\square$, $\diamond$, ? ○○○○
 1) ∇ 2) $\circ$ 3) $\diamond$ 4) $\square$

3.4 चुकीचे पद ओळखणे

ओळख : या प्रश्न प्रकारात दिलेल्या मालिकेमध्ये पदांचा जो विशिष्ट क्रम असतो, त्याच्याशी एक पद जुळत नाही. हे पद ओळखून, ते पर्यायातून निवडायचे असते.

नमुना प्रश्न

पुढील प्रश्नांत दिलेल्या अक्षर मालिकेतील चुकीचे पद ओळखा.

1. 7, 12, 17, 23, 32 ○●○○○
1) 17   2) 23   3) 27   4) 32

स्पष्टीकरण : दिलेल्या संख्यामालिका 5 च्या फरकाने वाढत आहे. म्हणून $17 + 5 = 22$ व $22 + 5 = 27$ म्हणजेच 23 ही चुकीची आहे. म्हणून पर्याय क्र. 2 हे उत्तर आहे.

2. 48, 38, 30, 24, 22, 18 ○○○●
1) 38   2) 18   3) 48   4) 22

स्पष्टीकरण : फरक अनुक्रमे 10, 8, 6, 4, 2 या क्रमाने येतो. $24 - 4 = 20$ हवे होते. म्हणजे 22 ही संख्या चुकीची आहे.

सरावसंच - 10

पुढील प्रश्नात दिलेल्या चुकीच्या पदाचा योग्य पर्याय निवडा.

1. 2, 4, 8, 18, 32, 64 ○○○○○
1) 64   2) 4   3) 18   4) 32
2. 8, 11, 16, 19, 23, 27, 32 ○○○○○
1) 23   2) 11   3) 32   4) 16
3. 97, 95, 92, 87, 80, 68 ○○○○○
1) 95   2) 87   3) 68   4) 92
4. 8, 12, 22, 26, 36, 48 ○○○○○
1) 26   2) 48   3) 12   4) 22
5. 7, 14, 21, 28, 36, 42 ○○○○○
1) 28   2) 36   3) 42   4) 14
6. 97, 67, 47, 37, 27 ○○○○○
1) 87   2) 47   3) 27   4) 67

7. 82 , 73 , 64 , 55 , 47 , 37 ○○○○
1) 37   2) 47   3) 55   4) 82
8. 47 , 53 , 59 , 61 , 67 , 73 ○○○○
1) 73   2) 59   3) 53   4) 67
9. 5 , 10 , 20 , 40 , 60 , 160 , 320 ○○○○
1) 20   2) 160   3) 60   4) 320
10. 63 , 54 , 45 , 36 , 28 , 18 ○○○○
1) 54   2) 36   3) 63   4) 28
11. 2 , 3 , 4 , 6 , 6 , 9 , 8 , 10 ○○○○
1) 6   2) 10   3) 8   4) 3
12. 12 , 14 , 18 , 22 , 26 , 30 ○○○○
1) 12   2) 14   3) 22   4) 30
13. 91 , 81 , 51 , 31 , 11 ○○○○
1) 31   2) 91   3) 81   4) 11
14. 36 , 52 , 65 , 76 , 91 , 104 ○○○○
1) 91   2) 39   3) 104   4) 76
15. 1 , 5 , 10 , 17 , 26 , 37 ○○○○
1) 10   2) 1   3) 17   4) 37
16. 8 , 12 , 16 , 20 , 25 ○○○○
1) 4   2) 16   3) 20   4) 25
17. 37 , 47 , 58 , 72 , 79 , 95 ○○○○
1) 79   2) 72   3) 37   4) 95
18. 12 , 18 , 24 , 32 , 36 , 42 ○○○○
1) 42   2) 12   3) 24   4) 32

4. तर्कसंगती व अनुमान

4.1.1 भाषिक - 1 : तुलना

ओळख : या उपघटकातील प्रश्नांमध्ये दोन किंवा तीन व्यक्तींच्या वयाची तुलना केलेली असते. एखाद्या व्यक्तीचे वय, जन्मवर्ष किंवा जन्मतारीख यात दिलेली असते. या माहितीच्या आधारे दिलेल्या सूचनेनुसार विद्यार्थ्यांने योग्य निष्कर्षापर्यंत पोहचायचे असते.

सरावसंच - 11

1. स्वराज रूद्रपेक्षा उंच आहे. स्वराज राजवीरपेक्षा बुटका आहे. शुभम राजवीरपेक्षा उंच आहे, तर त्या चौघांमध्ये सर्वात बुटका कोण आहे ?
1) स्वराज   2) रूद्र   3) राजवीर   4) शुभम   ○○○○
2. समूहगीत गायन स्पर्धेत गौरीने भूमिकापेक्षा उत्कृष्ट गायन केले. श्रुतीने मात्र गौरीपेक्षा उत्कृष्ट गायन केले. शिवांजलीपेक्षा भूमिकाने उत्कृष्ट गायन केले, तर सर्वात उत्कृष्ट गायन कोणी केले ?
1) श्रुती   2) गौरी   3) भूमिका   4) शिवांजली   ○○○○
3. यश शौर्यपेक्षा चपळ आहे, प्रथमेश यशपेक्षा चपळ आहे, तर सर्वात चपळ कोण ?   ○○○○
1) यश   2) शौर्य   3) प्रथमेश   4) शौर्य व यश
4. सविताने रमापेक्षा मोठी रांगोळी काढली, सीमाने रमापेक्षा लहान रांगोळी काढली. चित्राने सीमापेक्षा लहान रांगोळी काढली तर सर्वात लहान रांगोळी कोणी काढली ?   ○○○○
1) सविता   2) सीमा   3) रमा   4) चित्रा
5. 'क' पेक्षा 'ख' हलका आहे, 'क' पेक्षा 'अ' जड आहे तर सर्वात हलका कोण ?   ○○○○
1) ख   2) क   3) अ   4) र
6. रमेश वीराजपेक्षा सायकल जास्त वेगाने चालवतो. राजू विराजपेक्षा कमी वेगाने सायकल चालवतो. विजय रमेशपेक्षा सायकल वेगाने चालवतो, तर सर्वात वेगाने सायकल कोण चालवतो ?
1) राजू   2) विजय   3) विराज   4) रमेश   ○○○○

4.1.2 विश्लेषण किंवा घटना

सरावसंच - 12

प्र. 1 ते 3 : प्रिया व कोमलला आंबा आवडतो. दिपा, प्रिया व राणीला सफरचंद आवडते. लता, राणी व विमलला मोसंबी आवडते. तसेच कोमल व विमलला डाळींब आवडते. यावरून पुढील प्रश्न सोडवा.

1. आंबा आणि डाळींब ही फळे आवडणारी कोण ? ○○○○
1) प्रिया   2) कोमल   3) विमल   4) प्रिया आणि कोमल
2. फक्त सफरचंद आवडणारी कोण आहे ? ○○○○
1) राणी   2) प्रिया   3) दिपा   4) लता
3. मोसंबी आणि डाळींब आवडणारी कोण आहे ? ○○○○
1) राणी   2) लता   3) कोमल   4) विमल

प्र. 4 ते 6 : कार्तिक , पार्थ , शुभम कबड्डी खेळतात. रविंद्र, पार्थ आणि कार्तिक खो - खो खेळतात. सोहम, पार्थ, रविंद्र क्रिकेट खेळतात तर,

4. फक्त क्रिकेट खेळणारा कोण आहे ? ○○○○
1) कार्तिक   2) सोहम   3) शुभम   4) पार्थ
5. कबड्डी , खो खो आणि क्रिकेट हे तीनही खेळ खेळणारा कोण ? ○○○○
1) रविंद्र   2) कार्तिक   3) शुभम   4) पार्थ
6. कबड्डी व खो खो हे दोनच खेळ खेळणारा कोण ? ○○○○
1) कार्तिक   2) पार्थ   3) कार्तिक व पार्थ   4) सोहम

4.1.3 वय

ओळख : या उपघटकातील प्रश्नांमध्ये दोन किंवा तीन व्यक्तींच्या वयाची तुलना केलेली असते. एखाद्या व्यक्तीचे वय, जन्मवर्ष किंवा जन्मतारीख यात दिलेली असते. या माहितीच्या आधारे दिलेल्या सूचनेनुसार विद्यार्थ्यांने योग्य निष्कर्षापर्यंत पोहचायचे असते.

नमुना प्रश्न

1. तेजस आणि सानवी यांच्या वयात सात वर्षांचे अंतर आहे. आणखी 15 वर्षांनी त्यांच्या वयात किती वर्षांचे अंतर असेल ?

1) 11 वर्षे   2) 7 वर्षे   3) 5 वर्षे   4) 9 वर्षे

स्पष्टीकरण : पंधरा वर्षांनंतर दोघांचेही वय पंधरा वर्षांनी वाढेल. त्यामुळे त्यांच्या वयातील अंतर तेवढेच, म्हणजे सात वर्षे असेल. म्हणून पर्याय (2) हे उत्तर.

2. आजोबा व नातू यांच्या वयांत 50 वर्षे इतके फरक आहे. दोघांचेही एकूण वय 74 वर्षे असेल, तर आजोबांचे आजचे वय किती वर्षे असेल ?

1) 54 वर्षे   2) 57 वर्षे   3) 62 वर्षे   4) 55 वर्षे

स्पष्टीकरण : आजोबांचे वय - नातवाचे वय = 50

$$\text{आजोबाचे वय} = \text{नातवाचे वय} + 50$$

$$\text{नातवाचे वय} + \text{आजोबाचे वय} = 74$$

$$\text{नातवाचे वय} + \text{नातवाचे वय} + 50 = 74 \text{ (1 वरून)}$$

$$2 \times \text{नातवाचे वय} = 74 - 50 = 24$$

$$\text{नातवाचे वय} = 24/2 = 12 \text{ वर्षे}$$

$$\text{आजोबांचे वय} = 12 + 50 = 62 \text{ वर्षे}$$

आजोबांचे आजचे वय 62 वर्षे असेल. म्हणून, पर्याय (3) हे उत्तर.

सरावसंच - 13

1. आई व मुलगी यांच्या आजच्या वयाची बेरीज 42 वर्षे आहे. त्यांच्या वयातील फरक 26 वर्षे आहे तर मुलीचे 5 वर्षांनंतरचे वय किती ?

1) 13   2) 34   3) 68   4) 15

2. 4 वर्षांपूर्वी अजय व अतुल यांच्या वयाची बेरीज 36 होती तर 5 वर्षांनंतर त्यांच्या वयाची बेरीज व आजच्या वयाच्या बेरजेतील फरक किती ?

1) 18   2) 10   3) 44   4) 27

3. रोहीत मयूरपेक्षा चार दिवसांनी मोठा आहे. मयूरचा जन्म गुरुवारी झाला असेल तर रोहीतचा जन्म कोणत्या वारी झाला असेल ?

1) शुक्रवार   2) शनिवार   3) सोमवार   4) रविवार

4. मयूर हा सोपानरावांचा नातू आणि संजयरावांचा मुलगा आहे. मयूरची आई संजयरावांची पत्नी आणि सोपानरावांची मुलगी आहे. तर संजयराव सोपानकाकांचे कोण आहेत ? ○○○○
 1) पुतण्या 2) मुलगा 3) जावई 4) आजोबा
5. कोमलचा भाऊ राजूचा भाचा असल्यास राजू कोमलचा कोण ? ○○○○
 1) मामा 2) काका 3) भाची 4) भाऊ
6. बाळू आणि रामू दोघे भाऊ भाऊ आहेत. सिमा बाळूची पत्नी आहे. तर रामू सिमाचा कोण आहे ?
 1) दीर 2) चुलतभाऊ 3) मामा 4) आतेभाऊ ○○○○
7. संवेदचा जन्म 2015 साली झाला आणि सिमरण चा जन्म 2005 साली झाला. तर 2021 साली त्या दोघांच्या वयांमध्ये किती वर्षांचे अंतर असेल ? ○○○○
 1) 15 वर्षे 2) 10 वर्षे 3) 6 वर्षे 4) 16 वर्षे
8. अमर आणि समीर यांचे एकूण वय आज 43 वर्षे आहे. 5 वर्षांनंतर अमरचे वय 25 वर्षे असेल, तर समीरचे वय त्यावेळी किती असेल ? ○○○○
 1) 28 वर्षे 2) 25 वर्षे 3) 27 वर्षे 4) 30 वर्षे
9. तेजश्री तिच्या आईपेक्षा 20 वर्षांनी लहान आहे. दोघीचे एकूण वय 40 वर्षे होईल, तेव्हा तेजश्रीचे वय किती असेल ? ○○○○
 1) 6 वर्षे 2) 8 वर्षे 3) 10 वर्षे 4) 12 वर्षे

4.1.4 : शब्दक्रम बदल (नावात बदल)

सरावसंच 14

1. बसला विमान म्हटले, विमानाला होडी म्हटले, होडीला रेल्वे म्हटले, तर नदी पार करण्यासाठी कोणते वाहन लागेल ? ○○○○
 1) विमान 2) रेल्वे 3) होडी 4) बस
2. दिवाळीला पोळा म्हटले, पोळ्याला संक्रांत म्हटले, संक्रातीला दसरा म्हटले, तर तिळगूळ कोणत्या सणाला (वाटावेत) द्यावेत. ○○○○
 1) पोळा 2) संक्रांत 3) दिवाळी 4) दसरा

3. कानाला जीभ म्हटले, जीभेला नाक म्हटले, नाकाला त्वचा म्हटले तर चव ओळखण्याचे काम कोण करेल ? ○○○○
- 1) नाक   2) जीभ   3) कान   4) त्वचा
4. भाषेला गणित म्हटले, गणिताला इंग्रजी म्हटले, इंग्रजीला परिसर अभ्यास म्हटले, तर गणिते कोणत्या विषयात सोडवाल ? ○○○○
- 1) इंग्रजी   2) भाषा   3) गणित   4) प.अभ्यास
5. वहीला पुस्तक म्हटले, पुस्तकाला कंपास म्हटले, कंपासला पाटी म्हटले, तर पेन, पेन्सिल, पट्टी इत्यादी वस्तू तुम्ही कशात ठेवाल ? ○○○○
- 1) वही   2) पुस्तक   3) पाटी   4) कंपास
6. ज्वारीला तांदूळ म्हटले, तांदूळाला बाजरी म्हटले, बाजरीला गहू म्हटले, तर भात करण्यासाठी तुम्ही काय वापराल ? ○○○○
- 1) बाजरी   2) तांदूळ   3) ज्वारी   4) गहू

4.1.5 नातेसंबंध

ओळख : या उपघटकातील प्रश्नात कौटुंबिक नातेसंबंध यांवर आधारित प्रश्न दिलेले असतात. दिलेल्या माहितीचे विश्लेषण करून, प्रश्नात विचारलेल्या दोन व्यक्तिंमधील नातेसंबंध शोधून काढायचा असतो.

सरावसंच - 15

- 1 अनिकेत हा गौरवचा मामेभाऊ आहे. तर अनिकेतचे वडील व गौरवची आई यांचा नातेसंबंध पर्यायातून निवडा. ○○○○
- 1) सासरे - सून   2) दीर - भावजयी   3) भाऊ - बहीण   4) पती - पत्नी
2. संगिताच्या सासूच्या मुलीच्या एकुलत्या एका भावाशी संगिताचे काय नाते आहे ? ○○○○
- 1) बहीण   2) मेहुणी   3) पत्नी   4) मुलगी
3. निकीता आनंदला म्हणाली, "मी तुमच्या आजोबांच्या एकुलत्या एक अपत्याची नात आहे." तर निकीताचे आनंदशी नाते काय ? ○○○○
- 1) मुलगी   2) पत्नी   3) भाची   4) सांगता येत नाही

4. अजित विद्याचा मामेभाऊ आहे. तर विद्या अजितची कोण ? ○○○○
 1) चुलतबहीण 2) सख्खी बहीण 3) आतेबहीण 4) मावसबहीण
5. रमेशची मिना चुलती आहे तर मिनाचा रमेश कोण आहे ? ○○○○
 1) पुतणी 2) पुतण्या 3) भाचा 4) चुलतभाऊ
6. गौरव ओंकारला म्हणाला, तुझी आई माझ्या आईची बहीण आहे. तर गौरव ओंकारचा कोण आहे ?
 1) चुलतभाऊ 2) मामेभाऊ 3) आतेभाऊ 4) मावसभाऊ
7. मिनाची आई माझ्या आईला आई म्हणते, तर मीना माझी कोण ? ○○○○
 1) मावशी 2) आतेबहीण 3) भाची 4) पुतणी
8. मंदा रुचीताला म्हणाली "तुझ्या वडिलांची आई ही माझ्या आईची आई आहे" तर मंदा रुचीताच्या वडिलांची कोण ? ○○○○
 1) पुतणी 2) भाची 3) बहिण 4) मुलगी
9. एका दाम्पत्याला सात अपत्ये आहेत. चार मुलांपैकी दोन विवाहित आहेत. तर तीन मुलींपैकी एक विवाहित आहे. तर त्यांच्या घरी किमान किती व्यक्ति राहत आहेत ? ○○○○
 1) 8 2) 10 3) 12 4) 14

4.2 अभाषिक (अशाब्दिक) : आकृत्या मोजणे

ओळख : या घटकातील प्रश्नात एक आकृती दिली जाते. या आकृतीमधून रेषाखंड, कोन, त्रिकोण, चौकोन, वर्तुळ अशा विविध प्रकारच्या भौमितिक रचना बनतात. विद्यार्थ्यांनी लक्षपूर्वक या रचनांची संख्या मोजून लिहायची असते.

उपयुक्त टीपा :

1. **रेषाखंड :** (अ) याच्या कोणत्याही टोकाला बाणाचे चिन्ह नसते.

या आकृतीत AB, BC, CD हे 3 रेषाखंड आहेत. म्हणून, एकूण रेषाखंड $1+2+3=6$

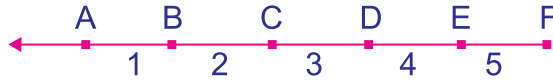
याप्रमाणे AB, BC, CD, DE असे 4 रेषाखंड असतील, तर एकूण रेषाखंड $1+2+3+4=10$

ब) दिलेल्या 3 बिंदू परस्परांना जोडून $2+1=3$ रेषाखंड (AB, BC, CA) तयार होतात.

क) 5 बिंदू परस्परांना जोडून $4+3+2+1=10$ रेषाखंड

(AB, BC, CD, DE, EA, AC, AD, BD, BE, CE) तयार होतात.

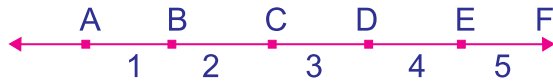
2. **किरण :** यांच्या एका टोकास बाणाचे चिन्ह असते.

या आकृतीत FA या किरणावर AB, BC, CD, DE, EF हे 5 वेगवेगळे रेषाखंड आहेत.

एकूण रेषाखंड $1+2+3+4+5=15$

3. **रेषा :** यांच्या दोन्ही टोकांना बाणाचे चिन्ह असते.

या आकृतीत AE रेषेवर AB, BC, CD, DE हे चार रेषाखंड आहेत.

एकूण रेषाखंड $1+2+3+4=10$

4. **कोन :** सोबतच्या आकृतीत BAC चे AD या किरणाने 1 व 2 असे दोन भाग केलेले

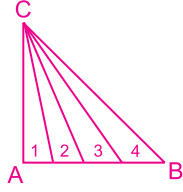
आहेत. यामुळे, काही नवीन कोन (CAD, BAD) तयार झाले आहेत. एकूण

कोन = $1+2=3$ याप्रमाणे कोनाचे 1, 2, 3 असे तीन भाग पडले असतील

तर एकूण कोन = $1+2+3=6$

5. त्रिकोण :

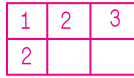
$$1) \text{ एकूण त्रिकोण} = 1+2+3+4=10$$

याचप्रमाणे

2) त्रिकोणात 1, 2, 3, 4, 5 असे पाच भाग असतील.

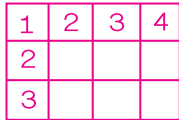
$$\text{तर एकूण त्रिकोण} = 1+2+3+4+5=15$$

6. चौकोन :

$$\text{एकूण चौकोन} = (1+2+3) \times (1+2)$$

$$= 6 \times 3 = 18$$

$$\text{एकूण चौकोन} = (1+2+3+4) \times (1+2+3)$$

$$= 10 \times 6 = 60$$

7. चौरस :

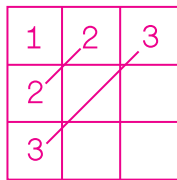

$$\text{एकूण चौरस} = (2 \times 2) + \text{उरलेला अंक}$$

$$= 4+1 = 5$$

किंवा

$$\text{एकूण चौरस} = 1^2 + 2^2 = 1+4 = 5$$

$$\text{एकूण चौरस} = (3 \times 3) + (2 \times 2) + 1$$

$$= 9+4+1 = 14$$

किंवा

$$\text{एकूण चौरस} = 1^2 + 2^2 + 3^2 = 1+4+9 = 14$$

$$\text{एकूण चौरस} = (2 \times 3) + \text{उरलेल्या अंकापैकी मोठा अंक}$$

$$= 6+2 = 8$$

1	2	3	4
2			

एकूण चौरस = $(2 \times 4) + \text{मोठा अंक}$
 $= 8 + 3 = 11$

1	2	3	4
2			
3			

एकूण चौरस = $(3 \times 4) + (2 \times 3) + \text{मोठा अंक}$
 $= 12 + 6 + 2 = 20$

8. आयत :

(अ) 1, 2, 3, 4 हे चार चौरस भाग आहेत.

1	2	3	4
---	---	---	---

 या आकृतीत एकूण आयत = $1 + 2 + 3 = 6$

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 5 चौरस भाग

= एकूण आयत = $1 + 2 + 3 + 4 = 10$

(ब)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1, 2, 3, 4, 5 हे 5 आयताकृती भाग आहेत.

एकूण आयत = $1 + 2 + 3 + 4 + 5 = 15$

1	2	3	4
---	---	---	---

 4 आयताकृती भाग एकूण आयत = $1 + 2 + 3 + 4 = 10$

(क)

1	2	3
2		

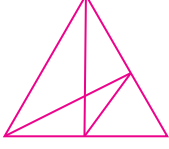
 एकूण आयत = $(1 + 2 + 3) \times (1 + 2)$
 $= 6 \times 3 = 18$

1	2	3	4
2			
3			

 एकूण आयत = $(1 + 2 + 3 + 4) \times (1 + 2 + 3)$
 $= 10 \times 6 = 60$

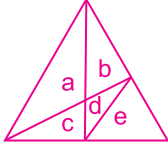
नमुना प्रश्न

1. पुढील आकृतीत एकूण किती त्रिकोण आहेत ?

- 1) 10   2) 12   3) 11   4) 9

स्पष्टीकरण :

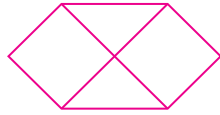

त्रिकोणतील भागांना या a, b, c, d, e या वर्णाक्षरांनी दर्शवा.
 एकाच वर्णाक्षराने दर्शवता येतील असे त्रिकोण a, b, c, d, e = 5
 दोन वर्णाक्षरांनी दर्शवता येतील असे त्रिकोण a+b, b+d, d+c, c+a = 4
 तीन वर्णाक्षरांनी दर्शवता येतील असे त्रिकोण b+d+e, c+d+e = 2
 चार वर्णाक्षरांनी दर्शवता येतील असे त्रिकोण = 0
 पाच वर्णाक्षरांनी दर्शवता येतील असे त्रिकोण = a+b+c+d+e = 1
 त्रिकोणांची एकूण संख्या 5+4+2+0+1 = 12. म्हणून, पर्याय (2) हे उत्तर.

2. सोबतच्या आकृतीत एकूण किती चौकोन आहेत ?

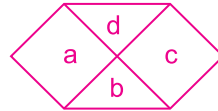
- 1) 8   2) 7   3) 6   4) 5

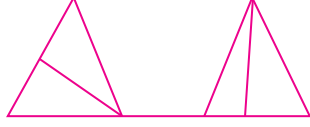
स्पष्टीकरण : चौकोन : a, c = 2

$$a+b, b+c, c+d, d+a = 4$$

एकूण 4+2 = 6. म्हणून, पर्याय (3) हे उत्तर.

3. पुढील आकृतीत चौकोनांची संख्या किती ?

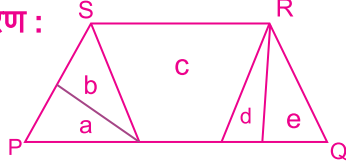
1) 5

2) 4

3) 7

4) 6

स्पष्टीकरण :

चौकोन : $c, c+d, a+b+c, c+d+e, a+b+c+d,$

$\square PQRS (a+b+c+d+e)$

एकूण 6. म्हणून, पर्याय (4) हे उत्तर.

सरावसंच - 16

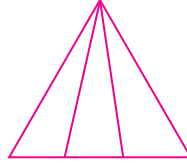
1. खालील आकृतीत त्रिकोणांची एकूण संख्या किती ?

1) 4

2) 6

3) 3

4) 7

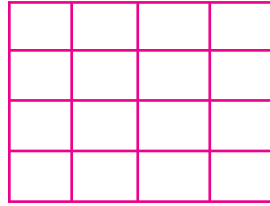
2. सोबतच्या आकृतीत चौकोनांची एकूण संख्या किती आहे ?

1) 16

2) 100

3) 17

4) 26

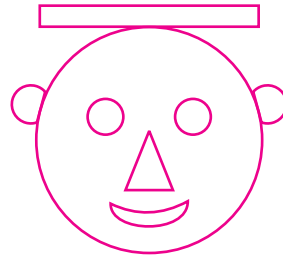
3. सोबतच्या आकृतीत वर्तुळांची संख्या किती ?

1) 2

2) 1

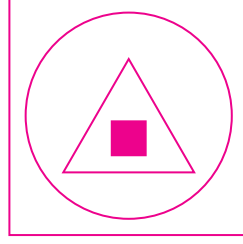
3) 5

4) 3

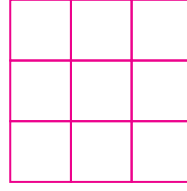
4. ही आकृती खालीलपैकी कोणत्या पर्यायासाठी योग्य आहे.

- 1) राज्य, जिल्हा, तालुका, गाव
- 2) सजीव, गाय, बैल, म्हैस
- 3) नदी, समुद्र, ओढा, तलाव
- 4) पदार्थ, स्थायू, द्रव, वायू

5. सोबतच्या आकृतीत एकूण चौरस किती आहेत ?

- 1) 9
- 2) 10
- 3) 14
- 4) 17

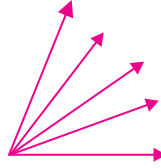

6. शिक्षक, मुले, शाळा, मुली हे घटक दर्शविण्यासाठी खालीलपैकी कोणती आकृती योग्य ठरेल ?

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

7. लगतच्या आकृतीत एकूण किती कोन आहेत ?

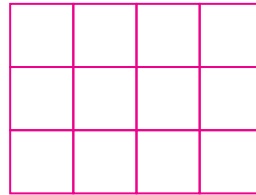
- 1) 14
- 2) 10
- 3) 12
- 4) 8

○○○○

8. दिलेल्या आकृतीत चौकोनांची एकूण संख्या किती ?

- 1) 15
- 2) 60
- 3) 90
- 4) 120

○○○○

घटक 5. प्रतिबिंब/प्रतिमा

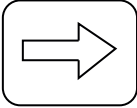

5.1 आरशातील प्रतिमा (आकृत्या, अंक, अक्षरे)

यामध्ये आकृती अंक अथवा अक्षरे यांचे आरशातील प्रतिबिंब कसे दिसेल. हे मुलांनी ओळखून उत्तरपत्रिके मधील योग्य पर्यायाला गोल करायचे असते.

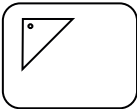
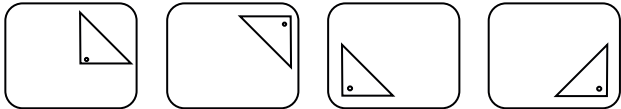
आकृतीचे प्रतिबिंब आरशात कसे दिसते यात आकृतीचा उजवीकडील भाग प्रतिबिंबीत होऊन डावीकडे दिसतो आणि आकृतीचा डावीकडील भाग हा प्रतिबिंबीत होऊन उजवीकडे दिसतो. खालील आकृती प्रतिबिंबासाठी आकृतीच्या डावीकडे किंवा उजवीकडे अशा तिरप्या रेषा दाखविलेल्या आहेत. त्याचप्रमाणे अंक व अक्षरांच्या बाबतीतही प्रतिबिंबीत आकृती ओळखता येईल हे आपणास खाली दिलेल्या स्पष्टीकरणावरून लक्षात येईल.

नमुना प्रश्न

प्र.1. पुढील प्रत्येक प्रश्नात प्रश्न आकृतीची आरशातील प्रतिमा कशी दिसेल ते ओळखून त्याचा पर्याय क्रमांक रंगवा.

1) प्रश्न आकृती उत्तर आकृत्या. ○○○●

स्पष्टीकरण : दिलेल्या प्रश्न आकृतीत दाखवलेला बाण उजवीकडे जात आहे. तर हा आरशातील प्रतिबिंबात तो डावीकडे दिसेल. म्हणून पर्याय क्र. (4) ला गोल केले आहे.

2) प्रश्न आकृती उत्तर आकृत्या. ○●○○

3) प्रश्न आकृती उत्तर आकृत्या. ●○○○

सरावसंच - 17

1) प्रश्न आकृती

ABC

उत्तर आकृत्या.

○○○○

CBA

ABC

CBA

CBA

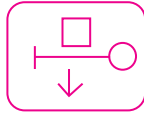
(1)

(2)

(3)

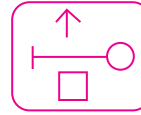
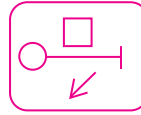
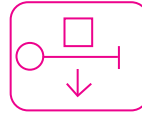
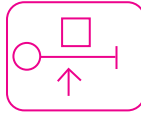
(4)

2) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या.

○○○○

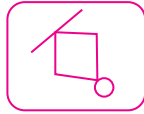
(1)

(2)

(3)

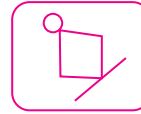
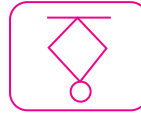
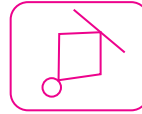
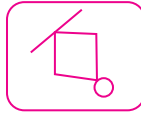
(4)

3) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या.

○○○○

(1)

(2)

(3)

(4)

4) प्रश्न आकृती

802

उत्तर आकृत्या.

○○○○

508

508

802

802

(1)

(2)

(3)

(4)

5) प्रश्न आकृती

965

उत्तर आकृत्या.

○○○○

209

209

902

209

(1)

(2)

(3)

(4)

6) प्रश्न आकृती

21₃

उत्तर आकृत्या.

○○○○

51³

ε 15

ε 15

ε 15

(1)

(2)

(3)

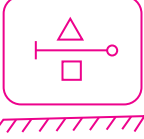
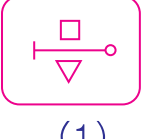
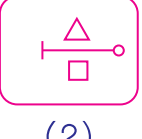
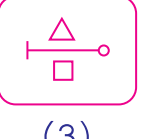
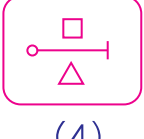

(4)

5.2 जलप्रतिबिंब (आकृती, अंक, अक्षरे) :-

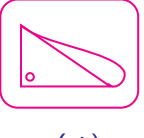
जल प्रतिबिंब प्रतिमा या उपघटकामध्ये आकृती अंक अथवा अक्षरे यांचे पाण्यातील प्रतिबिंब कसे दिसेल ते ओळखून दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य वर्तुळाला गोल करायचे आहे. आकृतीच्या वरच्या किंवा खालच्या बाजूस आरसा धरल्यास त्या आकृतीचे पाण्यातील प्रतिबिंब आरशात दिसू शकते. जलप्रतिबिंबासाठी आकृतीच्या खाली किंवा वर अशा तिरप्या रेषा दर्शविलेल्या असतात.

प्रश्न 1 ला पुढील प्रत्येक प्रश्नात प्रश्न आकृतीचे पाण्यातील प्रतिबिंब कसे दिसेल ते ओळखून त्याच्या योग्य पर्यायाला गोल करा.

नमुना प्रश्न

- 1) प्रश्न आकृती उत्तर आकृत्या. ●○○○
-
- (1) (2) (3) (4)
- 2) प्रश्न आकृती उत्तर आकृत्या. ●○○○
-
- (1) (2) (3) (4)
- 3) प्रश्न आकृती उत्तर आकृत्या. ○●○○
-
- (1) (2) (3) (4)

सरावसंच - 18

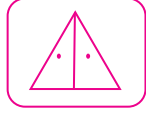
- 1) प्रश्न आकृती उत्तर आकृत्या. ○○○○
-
- (1) (2) (3) (4)

2) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या.

(1)

(2)

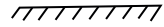
(3)

(4)

○○○○

3) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या.

(1)

(2)

(3)

(4)

○○○○

4) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या.

(1)

(2)

(3)

(4)

○○○○

5) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या.

(1)

(2)

(3)

(4)

○○○○

6) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या.

(1)

(2)

(3)

(4)

○○○○

7) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या.

(1)

(2)

(3)

(4)

○○○○

घटक : 6. समसंबंध

समसंबंध म्हणजे सारखेपणा, साधर्म्य दाखवणे. या घटकावरील प्रश्नात पहिली तीन पदे दिलेली असतात व चौथे पद विचारलेले असते.

अशा प्रकारच्या प्रश्नांत पहिल्या व दुसऱ्या पदाचा एकमेकांशी असा संबंध असतो, तसाच संबंध तिसऱ्या पदाचा चौथ्या पदाशी असतो. तो शोधून योग्य पर्याय निवडायचा असतो. या घटकात दोन गोष्टींमध्ये रंग, रूप, आकार, चौकोन, क्रिया, रचना, स्थान, उपयोग क्रम याबाबतीत काही समानता अथवा विसंगती असते ते ओळखून विसंगती असणारा शब्द पर्यायातून ओळखायचा असतो. योग्य पर्यायाला गोल करायचे असते.

समसंबंध या घटकात पुढील तीन प्रकारच्या प्रश्नांचा अंतर्भाव असतो.

- 1) शब्दसंग्रह
- 2) संख्या
- 3) आकृत्या

6.1 शब्दसंग्रह :

‘समसंबंध’ या घटकातील शब्दसंग्रह या प्रश्नप्रकारात दोन शब्दांत रंग, रूप, आकार, क्रिया, रचना, उपयोग, महिन्यांचा क्रम किंवा दिवसांचा संबंध, दर्जा, चव, विशिष्ट क्रम इ. मध्ये साम्य, भेद आदी दाखवलेला असतो. प्रश्न व्यवस्थित वाचून नेमकी कोणती बाब अपेक्षित आहे हे उत्तराच्या पर्यायातून शोधून त्या पर्यायाचा क्रमांक लिहिणे अपेक्षित असते.

नमुना प्रश्न

प्रश्न 1 खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्यायाला गोल करा.

1. मध : गोड :: कारले ?

1. आंबट
2. कडू
3. तुरट
4. खारट

स्पष्टीकरण : ज्याप्रमाणे साखर गोड असते. त्याप्रमाणे कारले कडू असते. त्यामुळे पर्याय क्रमांक 2 उत्तर आहे.

2. फूल : कमळ :: वृक्ष : ?

- 1) चिंच
- 2) वड
- 3) गुलमोहर
- 4) पिंपळ

स्पष्टीकरण : प्रश्नातील पहिल्या दोन पदांमध्ये राष्ट्रीय फूल कमळ आहे असा संबंध आहे, त्याचप्रमाणे प्रश्नातील तिसरे पद वृक्ष म्हणजेच आपला राष्ट्रीय वृक्ष वड आहे. म्हणून उत्तराचा पर्याय क्रमांक 2 येईल.

3. राम : पत्नी :: सीता : ? ○●○○

1. मुलगी   2. पत्नी   3. वहिनी   4. स्त्री

4. चप्पल : पाय :: नथनी : ? ●○○○

1. नाक   2. ओठ   3. हात   4. पाय

सरावसंच - 19

1) नथ : नाक :: पैँजण : ? ○○○○

1. हात   2. कपाळ   3. दंड   4. पाय

2) जहाज : पाणी :: रेल्वे : ? ○○○○

1. हवा   2. रस्ता   3. लोहमार्ग   4. रोपवे

3) घोडा : तबेला :: हत्ती : ? ○○○○

1. गोठा   2. अंबारखाना   3. खुराडे   4. पागा

4) रताळी : मूळ :: बटाटा : ? ○○○○

1. खोड   2. मूळ   3. फळ   4. फांदी

5) साधू : जथा :: पक्षी : ? ○○○○

1. घोळका   2. समूह   3. घरटे   4. थवा

6) शिक्षक : अध्यापन :: विद्यार्थी : ? ○○○○

1. खेळणे   2. गप्पा मारणे   3. अध्ययन   4. सहल

7) क्रिकेट : सचिन तेंडूलकर :: ? : सायना नेहवाल ○○○○

1. कबड्डी   2. टेनिस   3. कुस्ती   4. बॅडमिंटन

8) धारकता : लीटर :: वस्तुमान : ? ○○○○

1. मिली   2. मीटर   3. ग्रॅम   4. किलोमीटर

9) कारले : कडू :: आवळा : ? ○○○○

1. तिखट   2. खारट   3. गोड   4. तुरट

10) चैत्र : गुढीपाडवा :: श्रावण : ? ○○○○

1. दीपावली   2. राखीपौर्णिमा   3. भाऊबीज   4. व्यासपौर्णिमा

11) गवत : हिरवा :: लिंबू : ? ○○○○

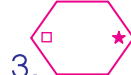

1. लाल   2. पिवळा   3. निळा   4. पांढरा

- 12) मुलगा : पुरुष :: मुलगी : ? ○○○○
 1. माणूस 2. स्त्री 3. मुली 4. बाई
- 13) कावळा : पक्षी :: मांजर : ? ○○○○
 1. माणूस 2. पक्षी 3. प्राणी 4. बाई
- 14) कुत्रा : प्राणी :: निलगिरी : ? ○○○○
 1. प्राणी 2. पक्षी 3. घर 4. वनस्पती
- 15) बैल : पाळीव प्राणी :: वाघ : ? ○○○○
 1. पाळीव प्राणी 2. पक्षी 3. जंगली प्राणी 4. वनस्पती
- 16) लाकडाच्या वस्तू बनविणारा : सुतार :: लोखंडाच्या वस्तू बनविणारा : ? ○○○○
 1. सुतार 2. लोहार 3. कुंभार 4. सोनार
- 17) चित्र : चित्रकार :: मूर्ती : ? ○○○○
 1. पाणी 2. कलाकार 3. पेंटर 4. मूर्तिकार

6.2. आकृत्या

समसंबंध घटकात आकृत्यांच्या प्रश्नप्रकारात आकृत्यांचा समसंबंध दिलेला असतो. अशा प्रश्नप्रकारात प्रामुख्याने 1) आकृतीत विशिष्ट होणारा बदल, 2) रेषांची दिशा, कमी - जास्त होणाऱ्या रेषांची संख्या, 3) आकृतीच्या रचनेत होणारा बदल, 4) सुलटी, डावी, उजवी किंवा आकारात होणारा बदल सूक्ष्मपणे निरीक्षणाने शोधून योग्य उत्तराचा पर्याय निवडायचा असतो.

नमुना प्रश्न

- 1) ●○○○
1. 2. 3. 4.

स्पष्टीकरण : पहिल्या आकृतीत जी चिन्हे दिली आहेत ती चिन्हे खालच्या दिशेला एक घर सरकतात, तसे तिसऱ्या आकृतीतील चिन्हे खालच्या दिशेला एक घर सरकल्यावर पर्याय क्र. 1 प्रमाणे स्थिती असेल.

सरावसंच - 20

1) : ? ○○○○

1. 2. 3. 4.

2) : ? ○○○○

1. 2. 3. 4.

3) : ? ○○○○

1. 2. 3. 4.

4) : ? ○○○○

1. 2. 3. 4.

5) : ? ○○○○

1. 2. 3. 4.

6) : ? ○○○○

1. 2. 3. 4.

7) **M : W :: U : ?** ○○○○

1. 2. 3. 4.

8) **ST : TS :: MN : ?** ○○○○

1. **MN** 2. **NM** 3. **WN** 4. **NW**

9) : :: : ? ○○○○

1. 2. 3. 4.

10) : :: : ? ○○○○

1. 2. 3. 4.

11) : :: : ? ○○○○

1. 2. 3. 4.

12) : :: : ? ○○○○

1. 2. 3. 4.

13) : :: : ? ○○○○

1. 2. 3. 4.

14) : :: : ? ○○○○

1. 2. 3. 4.

6.3. संख्या

या प्रश्नप्रकारात संख्यांचा समसंबंध असतो. यामध्ये पहिली संख्या दुसऱ्या संख्येच्या निमपट, दुप्पट, वर्गसंख्या, घनसंख्या, दोन संख्यांमधील फरक, पाढ्यातील संख्या, अंकांचा गुणाकार, अंकाची अदलाबदल इ. समसंबंध असतात. हे शोधण्यासाठी वरील प्रकारच्या संख्यांचा अभ्यास चांगला असावा लागतो. तिसरे पद व दिलेल्या पर्यायांतील उत्तरे यांचा संबंध विचारात घेऊनच योग्य पर्याय निवडावा.

नमुना प्रश्न

प्र. 1. $5 : 25 :: 7 : ?$ ○●○○
1. 17   2. 49   3. 72   4. 14

स्पष्टीकरण : 5 ची वर्गसंख्या 25 आहे, म्हणून 7 ची वर्गसंख्या 49 येईल, म्हणून उत्तराचा पर्याय क्र. 2 येईल.

सरावसंच - 21

खालील प्रश्नांत पहिल्या पदाचा, दुसऱ्या पदाशी जो संबंध आहे, तोच संबंध तिसऱ्या पदाचा चौथ्या पदाशी आहे तर प्रश्नचिन्हाच्या जागी येणारे पद शोधून त्याचा पर्याय क्रमांक चौकटीत लिहा.

1) $36 : 6 :: 100 : ?$ ○○○○

1. 7   2. 8   3. 9   4. 10

2) $7 : 11 :: 53 : ?$ ○○○○

1. 35   2. 56   3. 59   4. 61

- 3) $4 \times 5 : 40 :: 10 \times 1 : ?$ ○○○○
 1. 20   2. 10   3. 30   4. 11
- 4) $428 : 824 :: 204 : ?$ ○○○○
 1. 802   2. 042   3. 420   4. 402
- 5) $5 : 26 :: 7 : ?$ ○○○○
 1. 35   2. 42   3. 50   4. 56
- 6) $3052 : 10 :: 4123 : ?$ ○○○○
 1. 10   2. 24   3. 12   4. 43
- 7) $7 : 42 :: ? : 72$ ○○○○
 1. 8   2. 9   3. 11   4. 14
8. $1 : 1 :: 2 : ?$ ○○○○
 1. 3   2. 8   3. 6   4. 20
9. $7 : 63 :: 6 : ?$ ○○○○
 1. 12   2. 18   3. 54   4. 60
10. $4036 : 5224 :: 3512 : ?$ ○○○○
 1. 3465   2. 6325   3. 4257   4. 2414
- 11) $5 : 10 :: 8 : ?$ ○○○○
 1. 16   2. 12   3. 8   4. 9
- 12) $11 : 10 :: 10 : ?$ ○○○○
 1. 5   2. 12   3. 8   4. 9
- 13) $25 : 27 :: 26 : ?$ ○○○○
 1. 28   2. 12   3. 18   4. 29
- 14) $5 : 7 :: 17 : ?$ ○○○○
 1. 6   2. 14   3. 8   4. 19
- 15) $10 : 15 :: 6 : ?$ ○○○○
 1. 20   2. 11   3. 10   4. 19
- 16) $30 : 40 :: 25 : ?$ ○○○○

	1. 10	2. 50	3. 35	4. 30	
17)	$26:13::4:?$				○○○○
	1. 50	2. 2	3. 30	4. 11	
18)	$25:20::100:?$				○○○○
	1. 50	2. 85	3. 95	4. 25	
19)	$1:5::6:?$				○○○○
	1. 20	2. 12	3. 2	4. 10	
20)	$1:7::8:?$				○○○○
	1. 9	2. 14	3. 10	4. 11	
21)	$1:5::9:?$				○○○○
	1. 8	2. 100	3. 13	4. 50	
22)	$10:100::6:?$				○○○○
	1. 50	2. 600	3. 20	4. 60	
23)	$1:50::61:?$				○○○○
	1. 100	2. 45	3. 60	4. 110	
24)	$1:10::15:?$				○○○○
	1. 25	2. 150	3. 100	4. 30	
25)	$5:30::16:?$				○○○○
	1. 50	2. 41	3. 60	4. 100	

घटक 7 : समान पद ओळखणे

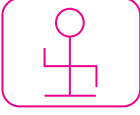

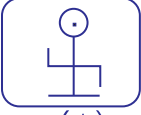

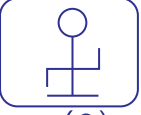

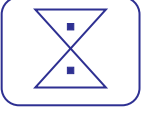

7.1 आकृत्या :

एखादी वस्तू किंवा आकृती दुसऱ्या वस्तू किंवा कृतीशी हुबेहूब जुळत असेल. तर ती वस्तू किंवा आकृती ओळखावी लागते यातून निरीक्षण क्षमता तपासली जाते.

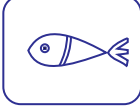
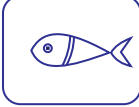

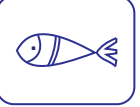

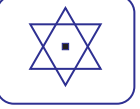

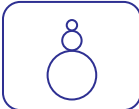

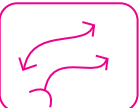

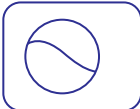

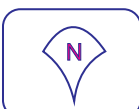
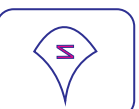

यामध्ये एक प्रश्न आकृती दिलेली असते आणि त्या प्रश्न आकृतीशी हुबेहूब जुळणारी उत्तर आकृती मधील एक आकृती निवडावी लागते हे आपल्या पुढील नमुना प्रश्न मधून समजता येईल.

नमुना प्रश्न

प्र. 1 दिलेल्या प्रश्न आकृती तंतोतंत दिसणारी आकृती शोधून योग्य पर्याय ला गोल करा.

- 1) प्रश्न आकृती. उत्तर आकृत्या. ○●○○○
-    (1) (2) (3) (4)
- 2) प्रश्न आकृती. उत्तर आकृत्या. ○○○●○
-    (1) (2) (3) (4)
- 3) प्रश्न आकृती. उत्तर आकृत्या. ○○○●
-    (1) (2) (3) (4)

सरावसंच - 22

- 1) प्रश्न आकृती. उत्तर आकृत्या. ○○○○
-
- (1) (2) (3) (4)
- 2) प्रश्न आकृती. उत्तर आकृत्या. ○○○○
-
- (1) (2) (3) (4)
- 3) प्रश्न आकृती. उत्तर आकृत्या. ○○○○
-
- (1) (2) (3) (4)
- 4) प्रश्न आकृती. उत्तर आकृत्या. ○○○○
-
- (1) (2) (3) (4)
- 5) प्रश्न आकृती. उत्तर आकृत्या. ○○○○
-
- (1) (2) (3) (4)
- 6) प्रश्न आकृती. उत्तर आकृत्या. ○○○○
-
- (1) (2) (3) (4)

घटक : 8 - कूटप्रश्न

8.1 रांगेतील स्थान :-

यामध्ये दोन प्रकारच्या रांगांवर विचारले जाऊ शकतात. हातात हात धरून आडव्या ओळीत उभे राहणाऱ्या व्यक्तींची रांग आणि दुसरी म्हणजे आपण जसे शाळेमध्ये एकामागे एक उभे राहून उभी लाईन करतो तशा रांगेच्या एका टोकाकडून किंवा दोन्ही टोकांकडून व्यक्तीचे क्रमांक दिलेले असतात आणि ते आपल्याला मोजायचे असतात. त्या आधारे योग्य पर्यायाला गोल करायचे असते. अधिक समजून घेण्यासाठी आपण नमुना प्रश्न पाहूया.

नमुना प्रश्न

1) एका रांगेत अनुक्रमे कल्पेश, श्याम, राम, रीना आणि सौरव उभे आहेत. जर श्यामच्या उजवीकडे राम उभा आहे. तर श्यामच्या डावीकडे कोण असेल ?

1. श्याम   2. राम   3. कल्पेश   4. रीना

स्पष्टीकरण : कल्पेश, श्याम, राम, रीना, सौरव

वरील उदाहरणात दिल्याप्रमाणे कल्पेश, राम, श्याम, रीना आणि सौरव एका लाईन मध्ये उभे आहेत. त्याप्रमाणे श्याम च्या डाव्या बाजूला कल्पेश असेल. म्हणून आपण पर्याय क्रमांक तीन ला गोल केलेले आहे.

2) एका रांगेत तन्मय च्या उजवीकडे पाच किंवा डावीकडे सात मुले आहेत. तर तन्मयचा उजवीकडून कितवा क्रमांक येईल ?

1. सहावा   2. सातवा   3. पाचवा   4. चौथा

13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

स्पष्टीकरण : उदाहरणात दिल्याप्रमाणे आपण अगोदर मांडणी करून घेऊया.

याप्रमाणे तन्मय उजवी कडून सहावा क्रमांक येईल. म्हणून पर्याय क्रमांक 1 ला गोल केलेले आहे.

3) एका दोरीचे चार सारखे तुकडे केले तर तिला किती ठिकाणी कापावे लागेल ?

1. एक   2. दोन   3. तीन   4. चार

सरावसंच - 23

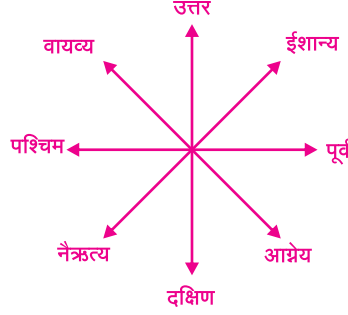
1) एका दोरीचे 9 सारखे तुकडे करायचे असल्यास तिला किती ठिकाणी कापावे लागेल ?

1. एक   2. दोन   3. तीन   4. आठ

- 2) एका रांगेत 15 मुले उभे आहेत. राम रांगेच्या मध्यभागी उभा आहे. तर त्याचा समोरून कितवा क्रमांक येईल ? ○○○○
 1. आठवा 2. सातवा 3. नववा 4. पाचवा
- 3) एका रांगेत नमन च्या पुढे दहा आणि मागे पंधरा याप्रमाणे मुले उभे आहेत तर त्या रांगेत एकूण किती मुलं उभी असतील ? ○○○○
 1. सव्वीस 2. तीस 3. पंचेचाळीस 4. अड्डावीस
- 4) एका हारामध्ये एकूण 55 फुले आहेत. मध्यभागी गुलाबाचे फुल आहे. तर त्या गुलाबाच्या फुलाचा सुरुवातीपासूनचा क्रमांक किती ? ○○○○
 1. पंचवीस 2. सव्वीस 3. अड्डावीस 4. सत्तावीस
- 5) एका रांगेत पहिला क्रमांक रामचा आणि अकरावा क्रमांक श्यामचा आहे. श्याम जर रांगेच्या मध्यभागी असेल तर त्या रांगेमध्ये एकूण किती मुले उभे असतील ? ○○○○
 1. एकवीस 2. बावीस 3. वीस 4. तेवीस
- 6) एका शाळेमध्ये एका रांगेत पंधरा मुले उभी होती. याप्रमाणे अश्या दहा रांगा केल्या होत्या. तर त्या शाळेतील मुलांची संख्या किती ? ○○○○
 1. दोनशे 2. शंभर 3. एकशे पन्नास 4. दोनशे पन्नास
- 7) मंदिरापुढे उभे असलेल्या एका रांगेत प्रत्येक महिला पुढे पाच पुरुष उभे आहेत. जर त्या रांगामध्ये एकूण सहा महिला असतील. तर त्या रांगामधील पुरुषांची संख्या किती ? ○○○○
 1. पंचवीस 2. तीस 3. पस्तीस 4. चाळीस
- 8) एका रांगेत ओवीच्या पुढे दहा आणि मागे चार विद्यार्थी उभे आहेत. तर आठव्या स्थानावर उभ्या असलेल्या विद्यार्थ्यांचे मागून कोणते स्थान येईल ? ○○○○
 1. पहिले 2. आठवे 3. नववे 4. चौथे
- 9) एका शाळेतील विद्यार्थ्यांच्या रांगेतील कवायतीसाठी उंचावलेले हात 200 आहेत तर त्या शाळेत एकूण किती विद्यार्थी उभे आहेत ? ○○○○
 1. दोनशे 2. तीनशे 3. शंभर 4. चारशे
- 10) एका हजेरीपटावर पहिला क्रमांक सीमा चा आणि शेवटचा क्रमांक सतिश चा आहे. या दोघांच्या मध्ये पन्नास क्रमांक आहेत तर त्या हजेरीपटावर एकूण किती विद्यार्थी असतील ? ○○○○
 1. 55 2. 60 3. 52 4. 55

8.2. दिशा

दिशा या उपघटकाच्या मध्ये चार मुख्य दिशा आणि चार उपदिशा यावर आधारित प्रश्न विचारले जातात यामध्ये परस्परविरुद्ध दिशांना तथा लगतच्या दिशा कोणत्या यावर आधारित प्रश्न दिलेले असतात.

- * मुख्य दिशा : पूर्व, पश्चिम, उत्तर, दक्षिण
- * उपदिशा : आग्नेय, नैऋत्य, वायव्य, ईशान्य

उत्तरेकडे तोंड केल्यास उजवीकडे पूर्व दिशा तर डावीकडे पश्चिम दिशा दिसेल आणि दक्षिणेकडे तोंड केल्यास त्याच्या विरुद्ध उजवीकडे पश्चिम दिशा तर डावीकडे पूर्व दिशा दिसेल.

नमुना प्रश्न

प्रश्न 1 खाली दिलेल्या पर्यायातून योग्य दिशा ओळखून पर्याय क्रमांकाला गोल करा.

- 1) पूर्वेकडे तोंड केल्यास पाठीमागे कोणती दिशा दिसेल ? ○●○○
1. उत्तर   2. पश्चिम   3. दक्षिण   4. पूर्व
- 2) रमाकांत घरून दक्षिणेला पाच मीटर अंतर चालत गेला. तर त्याच्या डाव्या हाताला कोणती दिशा असेल ? ○○●○
1. उत्तर   2. पश्चिम   3. पूर्व   4. दक्षिण
- 3) खालीलपैकी एकमेकांच्या विरुद्ध असलेली दिशांची जोडी कोणती ? ●○○○
1. पूर्व-पश्चिम   2. पूर्व-दक्षिण   3. उत्तर-पूर्व   4. दक्षिण-पूर्व

सरावसंच - 24

- 1) घड्याळात सव्वा बारा वाजले असता मिनिट काटा कोणत्या दिशेला असेल ? ○○○○
1. उत्तर   2. पश्चिम   3. दक्षिण   4. पूर्व
- 2) सूर्य पूर्वेकडे असताना तो दिवसाचा कोणता काळ असेल ? ○○○○
1. रात्र   2. दुपार   3. संध्याकाळ   4. सकाळ
- 3) उत्तरेकडे तोंड केल्यास उजवीकडे कोणती दिशा येईल ? ○○○○
1. उत्तर   2. पश्चिम   3. पूर्व   4. दक्षिण

- 4) दक्षिण दिशेला तोंड केल्यास पाठीमागची दिशा कोणती असेल ? ○○○○
 1. दक्षिण 2. पूर्व 3. उत्तर 4. पश्चिम
- 5) संस्कार पूर्वेकडे तोंड करून उभा आहे. नंतर तो डावीकडे वळला. तर त्याचे तोंड आता कोणत्या दिशेला असेल ? ○○○○
 1. उत्तर 2. पश्चिम 3. पूर्व 4. दक्षिण
- 6) सीता आणि गीता समोरासमोर तोंड करून उभ्या आहेत जर सीताचे तोंड दक्षिणेकडे असेल तर गीताचे तोंड कोणत्या दिशेला असेल ? ○○○○
 1. दक्षिण 2. पूर्व 3. उत्तर 4. पश्चिम
- 7) दक्षिणेकडे तोंड केल्यास पाठीमागे कोणती दिशा दिसेल ? ○○○○
 1. उत्तर 2. पश्चिम 3. दक्षिण 4. पूर्व
- 8) खालीलपैकी पूर्व दिशेच्या लगतची दिशा कोणती ? ○○○○
 1. ईशान्य 2. पश्चिम 3. वायव्य 4. पूर्व
- 9) उत्तरेकडे तोंड करून उभे राहिल्यास डावीकडची दिशा कोणती ? ○○○○
 1. उत्तर 2. दक्षिण 3. पश्चिम 4. पूर्व
- 10) पश्चिमेकडे तोंड करून उभे राहिल्यास उजवीकडची दिशा कोणती ? ○○○○
 1. उत्तर 2. पश्चिम 3. दक्षिण 4. पूर्व
- 11) खालीलपैकी एकमेकांच्या लगतची दिशा कोणती ? ○○○○
 1. ईशान्य - नैऋत्य 2. पूर्व - पश्चिम
 3. वायव्य - आग्नेय 4. आग्नेय - नैऋत्य
- 12) उत्तरेकडे जाताना रामच्या डाव्या बाजूस सूर्य होता. तर तो दिवसाचा कोणता काळ ? ○○○○
 1. सकाळ 2. दूपार 3. संध्याकाळ 4. रात्र
- 13) मावळत्या सूर्याकडे पाठ करून उभा असलेल्या नकूलच्या समोरची दिशा कोणती ? ○○○○
 1. ईशान्य 2. पश्चिम 3. वायव्य 4. पूर्व
- 14) नमन सकाळी सूर्याकडे तोंड करून उभा होता. नंतर तो प्रथम डावीकडे एकदा वळला नंतर उजवीकडे पुन्हा वळला तर आता त्याच्या समोरील दिशा कोणती असेल ? ○○○○
 1. उत्तर 2. पश्चिम 3. दक्षिण 4. पूर्व
- 15) राकेश ईशान्येकडे तोंड करून उभा आहे. तर त्याच्या उजवीकडील दिशा कोणती असेल ? ○○○○
 1. ईशान्य 2. नैऋत्य 3. वायव्य 4. आग्नेय

8.3 दिनदर्शिका

दिनदर्शिका :-

यामध्ये वर्ष, तारीख महिना, वार यांची माहिती दिलेली असते. त्याआधारे इतर आठवड्यातील महिन्यातील वर्षातील वार काढायचा असतो.

दिनदर्शिका माहिती :-

- 1) सामान्य वर्ष 365 दिवस, 52 आठवडे या वर्षामध्ये यात तारखेचा वार पुढील वर्षी 1 दिवस समोर येतो.
- 2) 1 जानेवारीला जो वार असेल तोच वार 31 डिसेंबरला येतो त्यामुळे एक जानेवारीचा वार 53 वेळा येतो.
- 3) लीप वर्षामध्ये 366 दिवस असतात त्यामुळे एक जानेवारी ला जो वार असेल त्याच्या पुढचा वार एक डिसेंबरला येतो.
- 4) लीप वर्षाला 4 ने पूर्ण भाग जातो. लीप वर्षामध्ये फेब्रुवारी महिन्यात 29 दिवस असतात. लीप वर्षात एखाद्या तारखेचा वार पुढील वर्षी दोन दिवस पुढे येतो.
- 5) महिन्यातील एक दोन तीन तारखेला जेव्हा येतात हेच वार अनुक्रमे 29, 30, 31 तारखेला येतात. यावरून कोणते वार पाच वेळा येतात ते ठरवता येते.
- 6) सामान्य वर्षात फेब्रुवारी व मार्च महिन्यातील 28 तारखेपर्यंत प्रत्येक तारखेचा वार हा सारखाच असतो.
- 7) एखाद्या महिन्यात जेवढे दिवस असतील त्यांना 7 ने भागले की एकूण पूर्ण आठवडे मिळतात. बाकी जितकी शिल्लक राहते एवढ्या दिवसांनी एखाद्या तारखेचा वार पुढच्या महिन्यात पुढे सरकतो.
- 8) प्रत्येक वर्षातील बालदिन 14 नोव्हेंबर, शिक्षक दिन 5 सप्टेंबर, स्वातंत्र्यदिन 15 ऑगस्ट, लोकमान्य टिळक पुण्यतिथी 1 ऑगस्ट या दिवशी सारखाच वार असतो.
- 9) प्रत्येक वर्षातील महाराष्ट्र दिन 1 मे, गांधी जयंती 2 ऑक्टोबर, नाताळ 25 डिसेंबर या दिवशी सारखाच वार असतो.

नमुना प्रश्न

प्रश्न 1 : दिलेल्या पर्यायातुन योग्य पर्याय निवडून गोल करा.

- 1) 1 जानेवारी 2017 रोजी सोमवार असेल तर 1 जानेवारी 2018 रोजी कोणता वार असेल ?

1. बुधवार   2. सोमवार   3. शुक्रवार   4. मंगळवार   ○○○●

- 2) 1 फेब्रुवारी 2019 चा जर गुरुवार असेल तर 2 मार्च 2019 ला कोणता वार येईल ? ○○●○○
 1. मंगळवार 2. गुरुवार 3. शुक्रवार 4. शनिवार
- 3) 1 मार्च 2017 ला जर रविवार असेल तर 1 मार्च 2018 ला कोणता वार येईल ? ○○○●○
 1. रविवार 2. गुरुवार 3. शुक्रवार 4. सोमवार

सरावसंच - 25

- 1) 3 मार्च 2020 रोजी जर बुधवार असेल तर 3 मार्च 2021 रोजी कोणता वार येईल ? ○○○○○
 1. शुक्रवार 2. गुरुवार 3. बुधवार 4. शनिवार
- 2) 15 फेब्रुवारी 2019 चा जर गुरुवार असेल तर 15 मार्च 2019 ला कोणता वार येईल ?
 1. रविवार 2. गुरुवार 3. बुधवार 4. शनिवार ○○○○
- 3) 1 मे 2017 रोजी जर बुधवार असेल तर 2 मे 2018 रोजी कोणता वार येईल ?
 1. शुक्रवार 2. शनिवार 3. मंगळवार 4. सोमवार ○○○○
- 4) 2020 या वर्षात 1 जानेवारी रोजी रविवार असेल तर त्या पुढचा रविवार किती तारखेला येईल ?
 1. 7 जानेवारी 2. 6 जानेवारी 3. 9 जानेवारी 4. 8 जानेवारी ○○○○
- 5) 2018 या वर्षात तर 5 मार्च ला सोमवार असेल तर 14 मार्चला कोणता दिवस येईल ?
 1. शनिवार 2. बुधवार 3. मंगळवार 4. सोमवार ○○○○
- 6) 1 जानेवारी 2013 रोजी जर गुरुवार असेल तर 1 जानेवारी 2014 रोजी कोणता वार येईल ?
 1. बुधवार 2. शुक्रवार 3. मंगळवार 4. सोमवार ○○○○
- 7) 4 फेब्रुवारी 2015 रोजी शुक्रवार असेल तर 5 मार्च 2015 रोजी कोणता वार येईल ?
 1. शनिवार 2. सोमवार 3. मंगळवार 4. शुक्रवार ○○○○
- 8) 1 मे 2019 रोजी बुधवार असेल तर 25 डिसेंबर 2019 रोजी कोणता वार असेल ?
 1. शुक्रवार 2. सोमवार 3. मंगळवार 4. बुधवार ○○○○
- 9) 5 ऑक्टोबर 2019 रोजी मंगळवार असेल तर 6 ऑक्टोबर 2020 रोजी कोणता वार येईल ?
 1. गुरुवार 2. शनिवार 3. रविवार 4. बुधवार ○○○○

- 10) प्रियलचा जन्म 20 एप्रिल 2019 रोजी शनिवारी झाला. तर त्याचा 1 ला वाढदिवस कोणत्या दिवशी असेल ? ○○○○
1. शुक्रवार 2. शनिवार 3. रविवार 4. सोमवार
- 11) 2 जुलै 2013 रोजी गुरुवार असेल तर 12 जुलै 2013 रोजी कोणता वार असेल ? ○○○○
1. रविवार 2. सोमवार 3. मंगळवार 4. शनिवार
- 12) खालीलपैकी 30 दिवसांचा महिना कोणता ? ○○○○
1. जानेवारी 2. फेब्रुवारी 3. मार्च 4. एप्रिल
- 13) खालीलपैकी 31 दिवसांचा महिना कोणता ? ○○○○
1. जानेवारी 2. फेब्रुवारी 3. जून 4. एप्रिल
- 14) 12 ऑक्टोबर 2020 रोजी जर सोमवार आहे तर 15 ऑक्टोबर 2020 रोजी कोणता वार असेल ? ○○○○
1. बुधवार 2. शनिवार 3. मंगळवार 4. गुरुवार
- 15) 2 जानेवारी 2017 रोजी शुक्रवार आहे तर 31 डिसेंबर 2017 रोजी कोणता वार होता ? ○○○○
1. मंगळवार 2. शनिवार 3. मंगळवार 4. गुरुवार

8.4 कोडे / चौरस वर्तुळातील संख्या

कोडे :-

या उपघटकांमध्ये एका चौरस, वर्तुळ, त्रिकोण, चौकोन यांच्यामध्ये काही संख्या दिलेल्या असतात. त्या संख्यांमधील विशिष्ट नियम ओळखून त्यातील गणिती संबंध शोधून योग्य त्या पर्यायाला गोल करा करायचे असते.

1. यामध्ये एक ते वीस पर्यंतचे पाढे लक्षात ठेवावे.
2. संख्यांचा चढता - उतरता क्रम लक्षात ठेवाव.
3. बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार करून पहावे आणि त्यातील सहसंबंध शोधावा.
4. 1 ते 100 पर्यंत मुळ संख्या

नमुना प्रश्न

प्रश्न 1 खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्यायाची निवड करून वर्तुळ गोल करा.

- 1) सोबतच्या आकृतीत प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ?

3	1	3
2	2	4
1	5	?

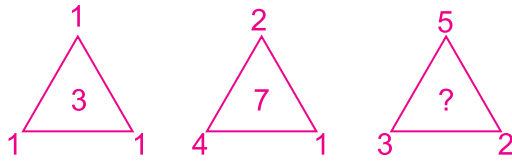
1. 3
2. 5
3. 10
4. 6

स्पष्टीकरण : दिलेल्या आकृतीत आडव्या ओळीतील

संख्या पहा.

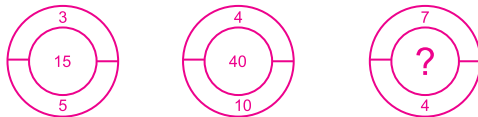
$$3 \times 1 = 3, 2 \times 2 = 4, \text{ यानुसार, } 1 \times 5 = 5$$

- 2) दिलेल्या आकृतीत प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ?

1. 11
2. 10
3. 6
4. 9

- 3) दिलेल्या आकृतीत प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ?

1. 25
2. 40
3. 35
4. 28

सरावसंच - 26

प्रश्न 1 खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवड करून वर्तुळ गोल करा.

1) सोबतच्या आकृतीत प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ?

○○○○

3	5	8
2	2	4
1	5	?

1. 6   2. 8
3. 10   4. 5

2) सोबतच्या आकृतीत प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ?

○○○○

17	2	15
25	5	20
17	5	?

1. 12   2. 13
3. 14   4. 10

3) सोबतच्या आकृतीत प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ?

○○○○

4	3	12
3	2	6
5	4	?

1. 21   2. 12
3. 20   4. 15

4) सोबतच्या आकृतीत प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ?

○○○○

6	4	10
7	3	10
6	4	?

1. 15   2. 12
3. 5   4. 10

5) सोबतच्या आकृतीत प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ?

○○○○

6	2	4
18	8	10
15	8	?

1. 5   2. 7
4. 10   4. 20

6) दिलेल्या आकृतीत प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ?

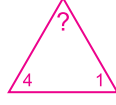
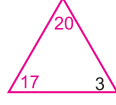
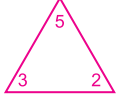
○○○○

1. 25   2. 21   3. 30   4. 40

7) दिलेल्या आकृतीत प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ?

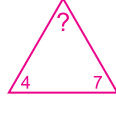
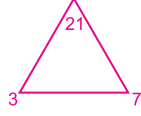
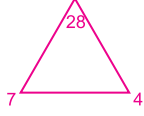
○○○○

1. 5   2. 6   3. 10   4. 4

8) दिलेल्या आकृतीत प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ?

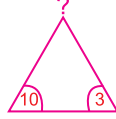
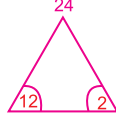
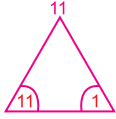
○○○○

1. 27   2. 28   3. 22   4. 25

9) दिलेल्या आकृतीत प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ?

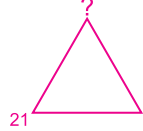
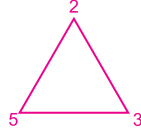
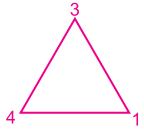
○○○○

1. 25   2. 30   3. 15   4. 20

10) दिलेल्या आकृतीत प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ?

○○○○

1. 15   2. 20   3. 30   4. 2

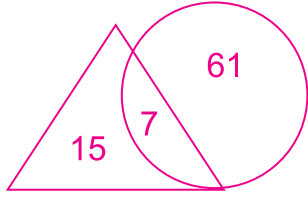
8.5 वेन आकृती

वेन आकृती :-

या उपघटकातील प्रश्नांमध्ये एकमेकांमध्ये गुंतलेल्या भूमितिक आकृत्या जसे की आयत, त्रिकोण, चौकोन, वर्तुळ अशा दिलेल्या असतात. प्रत्येक भागात अंक अक्षर संख्या दाखविलेल्या असतात. त्याचे लक्षपूर्वक निरीक्षण करून योग्य पर्याय निवडावा लागतो.

नमुना प्रश्न

प्रश्न 1 ते 3 करिता पुढे दिलेल्या वेन आकृती चे निरीक्षण करा आणि त्या पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

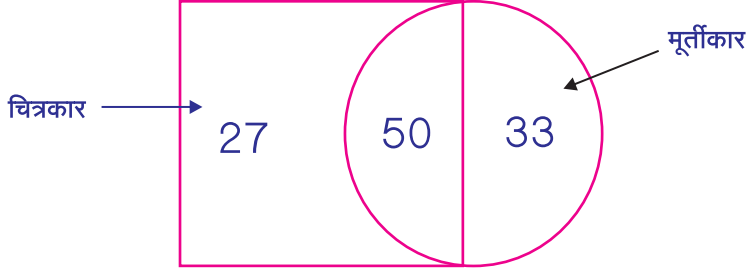
- 1) फक्त त्रिकोणात असलेला अंक कोणता ?
1. 61   2. 15   3. 7   4. 10
- 2) वरील आकृतीत फक्त वर्तुळात असलेला अंक कोणता ?
1. 0   2. 15   3. 61   4. 7
- 3) वर्तुळात आणि त्रिकोणात दोन्ही ठिकाणी असलेला अंक कोणता ?
1. 7   2. 15   3. 61   4. 5

सरावसंच - 27

प्रश्न 1 ते 3 साठी सूचना - सोबतच्या आकृतीमध्ये वर्तुळात चहा पिणारे लोक दिलेले आहेत. त्रिकोणामध्ये जेवण करणारे लोक दिले आहेत, त्यावरून

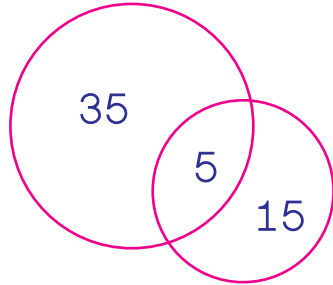
- 1) चहा पिणारे पण जेवण करत नाही असे किती लोक आहेत ?
- 1) 5   2) 15   3) 35   4) 40
- 2) जेवण करणारे व चहा पिणारे लोक किती ?
1. 35   2. 5   3. 15   4. 40
- 3) फक्त जेवण करणारे लोक किती ?
1. 20   2. 5   3. 15   4. 35

प्रश्न 4 ते 6 साठी सूचना - सोबतच्या वर्तुळ आणि चौकोनाच्या आकृतीमध्ये वर्तुळामध्ये मूर्तीकार लोक दिलेले आहेत आणि चौकोनामध्ये चित्रकार लोक दिलेले आहेत त्यावरून पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

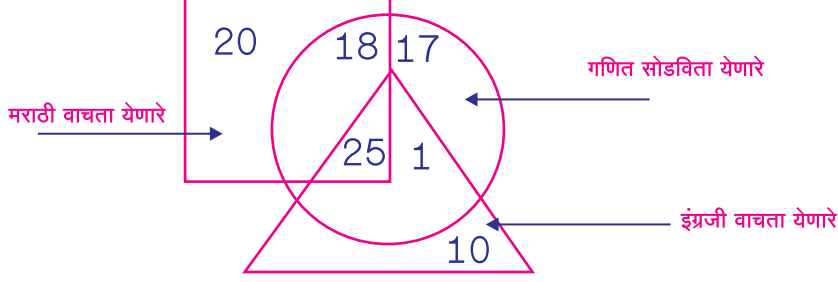
- 4) फक्त मूर्तीकार असणारे किती लोक आहेत ? ○○○○
 1. 27   2. 50   3. 33   4. 25
- 5) फक्त चित्रकार किती लोक आहेत ? ○○○○
 1. 27   2. 50   3. 33   4. 25
- 6) जे मूर्तीकार चित्रकार पण आहेत असे किती लोक आहेत ? ○○○○
 1. 50   2. 33   3. 27   4. 0

प्रश्न 7 ते 10 साठी सूचना - सोबतच्या दोन वर्तुळ आकृतीमध्ये मोठ्या वर्तुळातील लोक कार चालवतात. लहान वर्तुळातील लोक लकझरी चालवतात. त्यावरून पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- 7) फक्त कार चालवणारे किती लोक आहेत ? ○○○○
 1. 35   2. 5   3. 15   4. 10
- 8) फक्त लकझरी चालवणारे किती लोक आहेत ? ○○○○
 1. 15   2. 5   3. 35   4. 10
- 9) कार आणि लकझरी पण चालवतात असे किती लोक आहेत ? ○○○○
 1. 15   2. 5   3. 35   4. 10

प्रश्न 10 ते 15 साठी सूचना - सोबतच्या आकृतीमध्ये चौकोनातील मुलांना मराठी वाचता येते. त्रिकोणातील मुलांना इंग्रजी वाचता येते आणि वर्तुळामधील मुलांना गणित सोडविता येते. त्यावरून पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- 10) फक्त मराठी वाचणारे किती मुले आहेत ? ○○○○
1. 20   2. 25   3. 17   4. 10
- 11) फक्त इंग्रजी वाचणारे किती मुल आहेत ? ○○○○
1. 10   2. 20   3. 17   4. 25
- 12) फक्त गणित सोडविणारे किती मुल आहेत ? ○○○○
1. 17   2. 10   3. 20   4. 25
- 13) गणित सोडविता येते व इंग्रजी वाचता येते असे किती मुले आहेत ? ○○○○
1. 18   2. 1   3. 17   4. 25
- 14) गणित सोडविता येते व मराठी वाचता येते असे किती मुले आहेत ? ○○○○
1. 10   2. 1   3. 18   4. 20
- 15) गणित सोडविता येते, मराठी व इंग्रजी वाचता येते असे किती मुले आहेत ? ○○○○
1. 25   2. 18   3. 1   4. 10

घटक : 9. गटाशी जुळणारे पद

दिलेले शब्द, आकृत्या किंवा संख्या यांचा त्यांच्या समान वैशिष्ट्यानुसार गट करून त्या गटाशी जुळणारे पद आपणास ओळखायचे असते. वर्गीकरण या क्षमतेची कसोटी तपासणारे प्रश्न शब्दसंग्रह, आकृत्या किंवा संख्या यांच्या आधारे विचारलेले असतात.

9.1 शब्द

प्रश्नाच्या सुरुवातीला काही शब्द दिलेले असतात. त्यांच्यामध्ये कुठल्यातरी प्रकारची समानता असते. त्याच समानतेत बसणारा शब्द दिलेल्या पर्यायामधून शोधून त्याचे क्रमांक दर्शक वर्तुळ रंगवणे अपेक्षित आहे.

नमुना प्रश्न

प्र. 1 मार्च , ऑक्टोबर , जानेवारी , -----

- 1) फेब्रुवारी   2) जून   3) नोव्हेंबर   4) मे   ○○○●

या प्रश्नामध्ये दिलेल्या प्रश्नातील मार्च , ऑक्टोबर व जानेवारी हे तिन्ही महिने 31 दिवसांचे आहेत. त्यामुळे पर्यायामधील 31 दिवसांचा महिना मे आहे. म्हणून पर्याय क्र. 4 बरोबर.

सरावसंच - 28

प्रश्नाच्या सुरुवातीला तीन शब्द दिलेले आहेत. त्यांचा काही समान वैशिष्ट्यामुळे समान गट तयार होतो. गटाशी जुळणारे योग्य पद पर्यायांतून निवडा.

1. बस , मोटारसायकल , रिक्षा , ----- ○○○○

- 1) विमान   2) कार   3) जहाज   4) रेल्वे

2. करडई , भुईमुग , जवस , ----- ○○○○

- 1) तीळ   2) हरभरा   3) गहू   4) तांदूळ

3. नाक , कान , जीभ , ----- ○○○○

- 1) कपाळ   2) डोळे   3) हात   4) मेंदू

4. खाडी , डोंगर , नदी , ----- ○○○○

- 1) हत्ती   2) हरीण   3) पक्षी   4) पर्वत

5. चिंच , पेरू , सीताफळ , ----- ○○○○

- 1) कडूनिंब   2) चाफा   3) जांभूळ   4) गुलाब

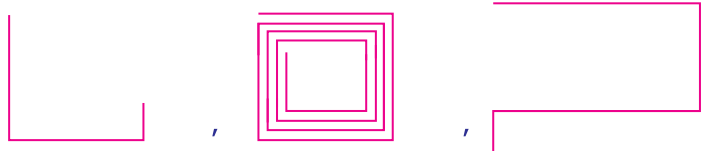

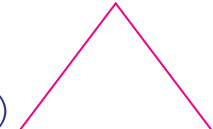

6. वादळ , त्सुनामी , महापूर , ----- ○○○○
 1) पाऊस 2) भरती 3) दुष्काळ 4) अपघात
7. मेदू , फुफ्फुस , हृदय , ----- ○○○○
 1) डोळे 2) आतडे 3) हात 4) नाक
8. गोदावरी , भीमा , सीना , ----- ○○○○
 1) सातपुडा 2) गर्भगिरी 3) प्रवरा 4) सह्याद्री
9. बांगडी , नाणे , बशी , ----- ○○○○
 1) थाळी 2) चमचा 3) पुस्तक 4) चेंडू
10. नावाडी , चालक , घोडेस्वार , ----- ○○○○
 1) हमाल 2) मोटार 3) जहाज 4) वैमानिक

9.2 आकृत्या

या घटामध्ये प्रश्न आकृत्यांमध्ये एखादा समान गुणधर्म असतो. तो ओळखून त्याच गुणधर्माशी जुळणारी आकृती पर्यायामधून निवडायची असते.

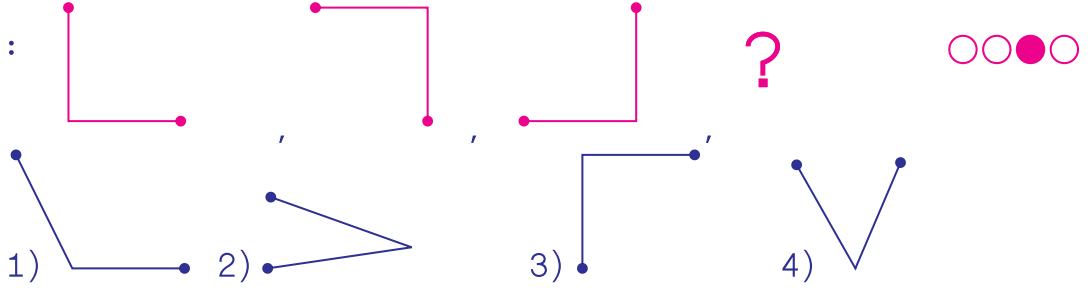
नमुना प्रश्न

प्रश्न 1 : दिलेल्या प्रश्न आकृत्यांमध्ये काही साम्य आहे. त्यांचा एक गट बनतो. हे साम्य ओळखून त्या गटात बसणारे योग्य पद पर्यायांतून निवडा.

1. ○○○●○
- 1) 2) 3) 4)

स्पष्टीकरण : प्रश्न आकृत्यांमध्ये एकही बंदिस्त आकृती नाही म्हणून पर्यायामधील बंदीस्त नसणारी आकृती गटात बसणारी आहे. म्हणून पर्याय क्र. 3 बरोबर आहे.

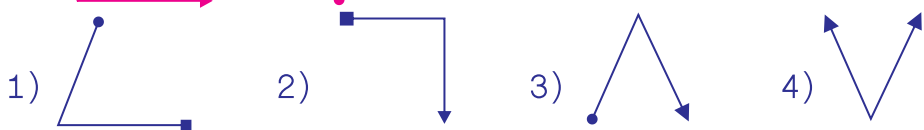
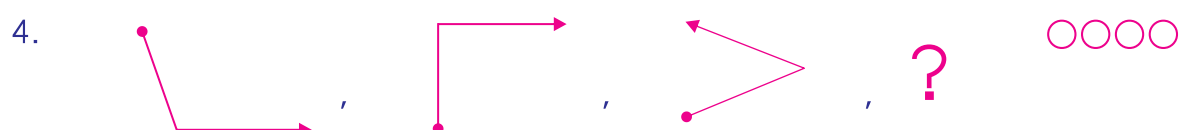
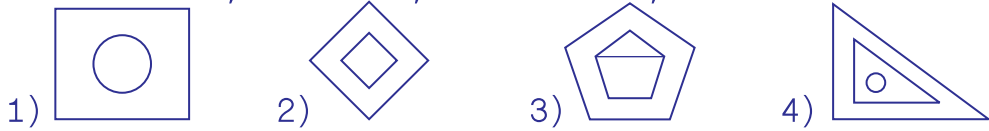
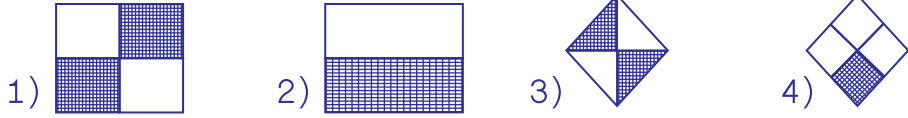
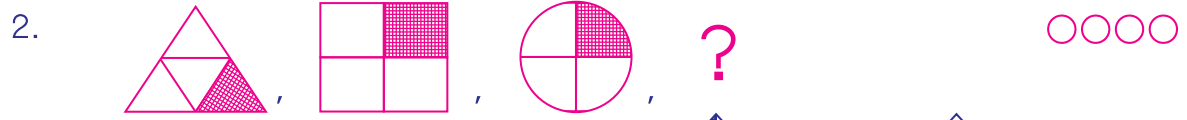
प्रश्न 2 :

स्पष्टीकरण : प्रश्न आकृत्यांमधील सर्व आकृत्या काटकोन दर्शवतात, म्हणून पर्याय क्र. 3 उत्तर आहे.

सरावसंच - 29

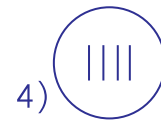
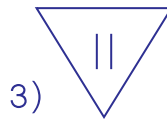
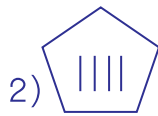
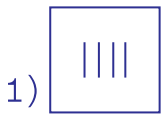
सूचना : प्रश्न आकृत्यांमध्ये काही साम्य आहे. त्यांचा एक गट बनतो. हे साम्य ओळखून त्या गटात बसणारे योग्य पद पर्यायांमधून निवडा.

5.

○○○○

6.

○○○○

7.

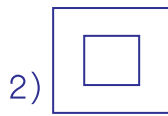
○○○○

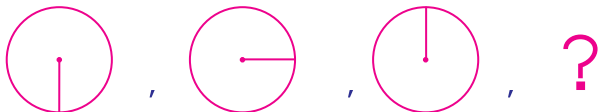
8.

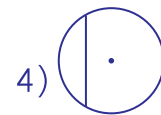
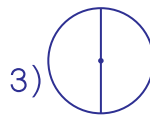
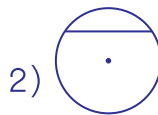
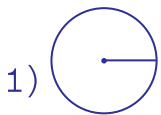
○○○○

9.

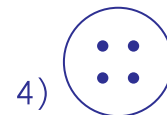
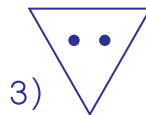
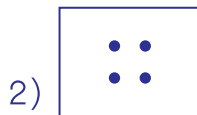
○○○○

10.

○○○○

9.3 संख्या

दिलेल्या प्रश्नातील तीन संख्यांचा गुणधर्मावर आधारित एक समान गट तयार होतो. त्याच गुणधर्माची संख्या दिलेल्या पर्यायांमधून निवडणे अपेक्षित असते.

प्रश्नातील संख्यागट समसंख्या, विषमसंख्या, मूळसंख्या, वर्गसंख्या, घनसंख्या, विशिष्ट संख्येच्या पटीतील, एखाद्या संख्येच्या पाढ्यातील संख्या, वर्गसंख्या + 1 अशा विविध प्रकारचे असतात.

नमुना प्रश्न

1. 52 , 38 , 24 , ---- ○●○○
1) 31   2) 56   3) 27   4) 95

स्पष्टीकरण : वरील उदाहरणात प्रश्नामध्ये दिलेल्या सर्व संख्या सम संख्या असल्याने त्या गटात बसणारी सम संख्या दिलेल्या पर्यायांमधून एकच 56 ही आहे. त्यामुळे पर्याय क्र. 2 हे बरोबर उत्तर आहे.

सरावसंच - 30

प्रश्न : दिलेल्या संख्या गटाशी जुळणारे पद पर्यायातून निवडा.

1. 47 , 33 , 55 , ---- ○○○○
1) 88   2) 66   3) 23   4) 12

2. $\frac{25}{12}$, $\frac{3}{2}$, $\frac{5}{3}$, ○○○○
1) $\frac{2}{3}$ 2) $\frac{4}{5}$ 3) $\frac{6}{8}$ 4) $\frac{3}{1}$

3. 22 , 333 , 55555 ○○○○
1) 222   2) 4444   3) 444   4) 555

4. 26 , 14 , 28 ○○○○
1) 25   2) 18   3) 33   4) 41

5. 234 , 345 , 123 ○○○○
1) 342   2) 321   3) 456   4) 134
6. 15 , 25 , 40 ○○○○
1) 35   2) 27   3) 51   4) 52
7. 25 , 4 , 9 ○○○○
1) 12   2) 16   3) 15   4) 27
8. 12 , 34 , 23 ○○○○
1) 54   2) 56   3) 55   4) 52
9. 13 , 23 , 43 ○○○○
1) 17   2) 56   3) 15   4) 53
10. 19 , 79 , 29 ○○○○
1) 48   2) 35   3) 89   4) 33

घटक : 10 सांकेतिक भाषा

आपले म्हणणे इतरांना सहजासहजी कळू नये यासाठी आपण कधीकधी भाषेत बदल करतो. हा बदल करताना आपण कधी वेगवेगळ्या खुणा, चिन्हे, अक्षरे आणि अंकांचा वापर करतो. हे करताना शब्द, अक्षरे त्याच्या रूपात बदल करून नवीन भाषा वापरतो. यालाच सांकेतिक भाषा म्हणतात. एखादा निरोप, आदेश किंवा माहिती यांची माहिती गुप्त राखायची असेल तर त्यांची देवाणघेवाण करताना सांकेतिक भाषा वापरली जाते. सैन्यदल, पोलिसखाते, तसेच इतर खात्यामध्ये या भाषेचा वापर करतात.

10.1 : अंकांचा वापर

अंकांचा वापर या प्रकारात दिलेल्या अंकांसाठी विशिष्ट अंक किंवा विशिष्ट अक्षर यांचा वापर केलेला असतो. त्यांच्यातील संबंध शोधून उत्तर शोधायचे असते.

नमुना प्रश्न

1) एका सांकेतिक भाषेत 'मगर' या शब्द 357 असा लिहितात तर 'गरम' शब्द कसा लिहाल ?

1. 735   2. 375   3. 573   4. 537   ○○○●○

स्पष्टीकरण : मगर = 357, म = 3, ग = 5, र = 7, यावरून गरम = 573 असे होईल म्हणून पर्याय क्र. 3 हे बरोबर उत्तर आहे.

2) एका सांकेतिक भाषेत $3 = 9$ $4 = 16$ व $6 = 36$ तर $5 = ?$

1. 12   2. 20   3. 30   4. 25   ○○○●○

स्पष्टीकरण : दिलेल्या अंकास त्याच अंकाने गुणल्यास सांकेतिक अंक मिळतो.

$$\begin{array}{lcl} \text{जसे } 3 & = & 3 - 3 = 9 \\ & = & 4 - 4 = 16 \\ & = & 6 - 6 = 36 \\ \text{त्याप्रमाणे } 5 & = & 5 - 5 = 25 \end{array}$$

उत्तर पर्याय क्र. 4

3) एका सांकेतिक भाषेत $2 = 4$, $3 = 6$ व $5 = 10$ असेल तर $4 \times 3 + 5$ ची किंमत किती? ○○●○○

1. 17   2. 60   3. 58   4. 47

स्पष्टीकरण : दिलेल्या प्रत्येक अंकाची किंमत ही त्याची दुप्पट आहे.

जसे	$2 = 2 \times 2$	$= 4$
	$3 = 3 \times 2$	$= 6$
	$5 = 5 \times 2$	$= 10$
यावरून	$4 = 4 \times 2$	$= 8$
	$3 = 3 \times 2$	$= 6$
	$5 = 5 \times 2$	$= 10$
म्हणून	$4 \times 3 + 5$	$= ?$
	$8 \times 6 + 10$	$= 58$

पर्याय क्र. 3 हे बरोबर उत्तर आहे.

सरावसंच - 31

1. एका सांकेतिक भाषेत 12 ही संख्या 132, 22 ही संख्या 242 अशी लिहितात तर 35 ही संख्या कशी लिहाल? ○○○○○

- 1) 135   2) 305   3) 355   4) 385

2. एका सांकेतिक भाषेत $405 = 9$, $723 = 12$ व $814 = 13$ ○○○○○
तर 729 साठी कोणती संख्या येईल.

- 1) 18   2) 9   3) 13   4) 12

3. एका सांकेतिक भाषेत $1=1$, $2=8$, $3=27$ असे लिहितात तर $4 =$ किती? ○○○○○

- 1) 16   2) 40   3) 64   4) 32

4. एका सांकेतिक भाषेत 'नगर' शब्दासाठी 123 अंक 'महाराष्ट्र' ○○○○○
शब्दासाठी 5678 हे अंक वापरले तर 'महानगर' शब्दासाठी कोणते अंक वापरले जातील?

- 1) 12345   2) 65321   3) 56123   4) 12356

5. एका सांकेतिक भाषेत 4 = 20 , 6 = 42 व 8 = 72 तर 9 कशी लिहाल ? ○○○○
 1) 90   2) 81   3) 63   4) 99
6. एका सांकेतिक भाषेत 13 = 31 ; 42 = 24 , तर 63 = किती ? ○○○○
 1) 63   2) 36   3) 30   4) 60
7. एका सांकेतिक भाषेत, राजा = 12 , संत्री = 34 असे लिहितात,
 तर 'रात्री' हा शब्द कसा लिहाल ? ○○○○
 1) 12   2) 34   3) 24   4) 14
8. एका सांकेतिक भाषेत 234 ही संख्या 4916 अशी लिहितात,
 तर 356 ही संख्या कशी लिहाल ? ○○○○
 1) 92030   2) 4936   3) 92536   4) 93620
9. एका सांकेतिक भाषेत 62 = 3 , 82 = 4 , 10 = 0 तर 51 = किती ? ○○○○
 1) 5   2) 1   3) 51   4) 15
10. एका सांकेतिक भाषेत 2=3 , 3=5 आणि 5=7 असतील तर $3 \times 5 + 2 = ?$ ○○○○
 1) 38   2) 36   3) 37   4) 21

10.2 चिन्हांचा वापर

चिन्हांचा वापर या प्रकारात प्रश्नांत दिलेल्या अंक अथवा अक्षरासाठी विशिष्ट चिन्हांचा वापर केलेला असतो.

चिन्हांसाठीचा अंक किंवा अक्षर समजून प्रश्नांची उत्तरे देता येते अपेक्षित असते.

नमुना प्रश्न

1. एका सांकेतिक भाषेत 'दगड' हा शब्द ' $\triangle \square \circ$ ' असा लिहितात, तर 'गडद' हा शब्द कसा लिहिला येईल ? ○●○○
 1) $\triangle \square \circ$ 2) $\square \circ \triangle$ 3) $\circ \square \triangle$ 4) $\triangle \circ \square$

स्पष्टीकरण : जसे

द = $\triangle$

ग = $\square$

ड = $\circ$

यावरून गडद = $\square \circ \triangle$

पर्याय क्र. = 2

प्रश्न 2 व 3 साठी -

1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
+	-	×	÷	△	□	○	*	=	@

2. △ * - ही संख्या कोणती ?

○●○○○

- 1) 285   2) 582   3) 528   4) 258

स्पष्टीकरण : △ = 5   * = 8   - = 2

म्हणून △ * - = 582

उत्तर पर्याय क्र. 2

3. 3906 ही संख्या कोणत्या चिन्हांनी लिहाल ?

○○●○○

- 1) = @ □ ×   2) □ = @ ×   3) × = @ □   4) @ × □ =

स्पष्टीकरण : 3 = ×   9 = =   0 = @   6 = □

यावरून 3906 = × = @ □

पर्याय क्र. 3 हे उत्तर आहे.

सरावसंच - 32

1) जर 2 = △ , 4 = □ व 6 = ○ तर ○ × △ + □ किती ?

○○○○○

1. 16   2. 25   3.   4.

2) जर 'अहमदनगर' हा शब्द +△- □×○÷ असा लिहितात तर 'मगन' हा शब्द कसा लिहाल ?

1. +△-   2. ×○÷   3. -÷○   4. -○×   ○○○○

3) जर 4 = □□ , 6 = △△ व 2 = ○○ तर 624 ही संख्या कशी लिहाल ?

○○○○○

1. ○○△△□□   2. △△□□○○   3. △△○○□□   4. □□○○△△

4) जर म = * , क = ○ , ल = ✎ व ग = ✉ तर 'कमल' = काय ?

○○○○○

1. * ○ ✎   2. ✉ ○ ✎   3. ✎ ✉ *   4. ○ * ✎

प्रश्न 5 ते 7 साठी -

क	ज	प	र	न	ण	व	काना	वेलांटी	उकार
○	△	□	*	⊙	卐	×	●	▲	■

5) 'कुरण' हा शब्द कसा लिहाल ? ○○○○

1. ○●*卐 2. ○■*⊙ 3. ○▲*卐 4. ○■*卐

6) □●*×● या सांकेतिक चिन्हांनी दर्शवलेला शब्द कोणता ? ○○○○

1. पारवा 2. पुरवा 3. पारवी 4. वापरा

7) 'पुजारी' शब्दाचे सांकेतिक रूप कोणते ? ○○○○

1. ○□△●*▲ 2. △■□●*■
3. □■△●*▲ 4. □△*■▲●

प्रश्न 8 ते 10 साठी

1	3	5	7	9	6	0
+	-	×	÷	=	≠	⊙

8) '= × ≠' या चिन्हांनी तयार होणारी संख्या कोणती ? ○○○○

1. 135 2. 965 3. 956 4. 569

9) 7031 ही संख्या कोणत्या चिन्हांनी दाखवाल ? ○○○○

1. ÷○-+ 2. ÷ - | ⊙ 3. = + - × 4. ÷ ⊙ - +

10) 50505 ही संख्या कोणत्या चिन्हांनी दाखवाल ? ○○○○

1. ×○×○× 2. ×⊙×⊙× 3. ○×○×○ 4. ×⊙××⊙

घटक : 11 भावनिक व सामाजिक बुद्धिमत्ता

या उपघटकामध्ये आपल्या आयुष्यामध्ये घडणाऱ्या घटनांमध्ये आपण कसा निर्णय घेतो यावर आधारित प्रश्न विचारलेले असतात.

या घटकामध्ये विद्यार्थ्यांच्या निर्णय घेण्याच्या क्षमतेची चाचणी होते.

11.1 : भावनिक बुद्धिमत्ता

नमुना प्रश्न

- 1) आई आजारी असल्यामुळे ती दिवसभर झोपून असल्यास तुम्ही काय कराल ?
1. आईला जेवण बनवण्यास सांगू.
  2. आईला उठून जेवण वाढायला सांगू.
  3. घरातील आईची सर्व कामे करून आईची आजारपणात सेवा करू.
  4. आईला डॉक्टरांकडे जायला सांगू.

स्पष्टीकरण : आईच्या आजारपणात आईची कामे करणे व तिची सेवा करणे हे सर्वात योग्य होईल. म्हणून पर्याय क्र. 3 उत्तर आहे. पर्यायात वाक्य संपल्यावर पूर्णविराम देणे.

सरावसंच - 33

- 1) तुमच्या मित्राने दुसऱ्याचे पैसे चोरले आले, तुम्ही काय कराल ?
1. ते पैसे लपवून ठेवेन.
  2. त्याने केलेली चूक लक्षात आणून देईन.
  3. त्याचे पैसे काढून घेईन.
  4. त्याच्याशी बोलणार नाही.
- 2) घरी आई आजारी असताना माधवची कोणती कृती अधिक योग्य असेल ?
1. शाळेत जाणार नाही.
  2. घरी रडत बसेल.
  3. बाहेर फिरायला जाईल.
  4. आईची काळजी घेईल.
- 3) वर्गात केरकचरा आला आहे तर सौरभने काय कृती करणे योग्य ठरेल ?
1. वर्ग शिक्षकांना सांगेल.
  2. मैत्रिणींना कचरा उचलण्यास सांगेल.
  3. तिकडे दुर्लक्ष करेन.
  4. स्वतः कचरा उचलण्यास सुरुवात करेल.

- 4) जेवणाच्या डब्यातील अन्न जेवताना खाली सांडले अशा वेळी तुम्ही काय कराल ? ○○○○
1. सांडलेले अन्न भरून कचरा कुंडीत टाकील.
  2. सांडलेले अन्न तसेच जमिनीवर पडू देणार.
  3. अन्न डब्यात भरून घरी जावून खाईल.
  4. सांडलेले अन्न वर्गातील गरीब मुलास खाण्यास देईल.
- 5) तुमचा भाऊ यात्रेत हरवला, तर तुम्ही काय कृती कराल ? ○○○○
1. आईस दुर्लक्ष केले म्हणून रागवेन.
  2. मी माझे काम सुरू ठेवेन.
  3. तो दिसत नाही म्हणून आरडाओरडा करेन.
  4. त्याचा शोध घेण्यास मदत करेन.
- 6) तुमच्या वर्गात शिक्षक नसतांना तुम्ही काय कराल ? ○○○○
1. वर्गात खेळत बसू.
  2. अभ्यासाची उजळणी करू.
  3. वर्गात दप्तर वाजवत बसू.
  4. दंगामस्ती करू.
- 7) रेल्वेमध्ये तुम्हाला एक वृद्ध व्यक्ती भेटली, तर तुम्ही काय कराल ? ○○○○
1. मी माझ्या जागेवर तिला बसायला देईल.
  2. त्यांना बाजूला सरकायला सांगेन.
  3. दुसऱ्या व्यक्तीस त्यांना बसायला जागा द्यायला सांगेल.
  4. त्यांना उभे राहायला जागा देईन.
- 8) रोप लावण्यासाठी कोणत्या गोष्टींची आवश्यकता असते ? ○○○○
1. रोपाचे निरीक्षण करणे.
  2. आजूबाजूची रोपे तोडणे
  3. रोपांची पुजा करणे.
  4. रोप लावण्यासाठी रोप व योग्य माती आणेल.
- 9) रस्त्यावर तुमची मैत्रिण पाय घसरून पडली तर तुम्ही काय कराल ? ○○○○
1. तिच्याकडे दुर्लक्ष करू.
  2. तुम्ही तिची गंमत पहात बसाल.
  3. तिथून निघून जाईल.
  4. तिला उठवण्यासाठी मदत करेल व तिची काळजी घेईल.
- 10) तुमची बहीण परीक्षेत नापास झाली तर तुम्ही काय कराल ? ○○○○
1. तिला अभ्यास न केल्यामुळे ओरडेल.
  2. तिला धीर देईल.
  3. तिला मार देईल.
  4. मी रडेल.

11.2 सामाजिक बुद्धिमत्ता

समाजातील अंधश्रद्धा, निरक्षरता, श्रमदान, मदतनिधी, स्वच्छतेच्या सवयी, प्राणिमात्रांवर दया करणे इ. असंख्य प्रश्नांमध्ये सामाजिक हिताचा विचार करून कसे वागावे. यासाठी व सामाजिक मुल्यांची जोपासना होण्यासाठी या घटकाचा समावेश केला आहे.

सरावसंच - 34

- 1) पिण्याच्या पाण्याचा नळ चालू आहे, पाणी वाया जात आहे? ○○○○
  1. स्वतः नळ बंद करेन.
  2. नळ केव्हा बंद होईल याची वाट बघेल.
  3. पाण्यात खेळत बसेन.
  4. कोणाला तरी नळ बंद करायला सांगेन.
- 2) शाळेच्या मैदानात तुम्हाला पैसे सापडले, तर तुम्ही काय कराल? ○○○○
  1. घरी घेवून जाईल.
  2. वर्गशिक्षकाकडे न देता खिशात घालेन.
  3. मित्राला देवून टाकेन.
  4. शाळेच्या मुख्याध्यापकांकडे देईल.
- 3) पूरग्रस्तांना मदत करावी का? तुम्हाला काय वाटते? ○○○○
  1. काय गरज आहे, बाकीचे लोक मदत करतील.
  2. मी अजून लहान आहे, मी काहीही मदत करू शकणार नाही.
  3. प्रत्येकाने मदत करायला पाहिजे.
  4. तुम्ही मदत न करता दुसऱ्यांना मदत करायला सांगाल.
- 4) तुमच्या वर्गात एखादा मुलगा आंघोळ न करता शाळेत आला, तर तुम्ही काय कराल? ○○○○
  1. सर्व मित्र मिळून त्याला चिडवाल.
  2. त्याला कधीच शाळेत येवू नको असा सल्ला द्याल.
  3. तुम्ही त्याच्यापासून दूर बसायला जाल.
  4. दररोज आंघोळ करायला हवी हे त्याला पटवून द्याल.
- 5) गुरुजींनी घरचा अभ्यास दिला आहे. परंतु तुमची ताई तुम्हाला ○○○○
बाजारात जाण्याचा आग्रह करीत आहे, तेव्हा तुम्ही काय कराल?
  1. अभ्यास पूर्ण झाला नाही म्हणून गुरुजींकडे ताईची तक्रार करील.
  2. अभ्यास केला नाही म्हणून शिक्षा भोगाल.
  3. अभ्यास पूर्ण करून ताईबरोबर बाजारात जाईल.
  4. दुसऱ्या दिवशी शाळेत जाणार नाही.

- 6) तुम्ही लावलेले झाड जगवण्यासाठी काय करावे ? ○○○○
1. झाडाची काळजी घ्यावी.
  2. दुर्लक्ष करावे.
  3. झाडाची पाने तोडावी.
  4. झाड उपटून मुळाची वाढ पहावी.
- 7) एका बागेत गुलाबाची सुंदर फुले पाहिली तर तुम्ही काय कराल ? ○○○○
1. फुलांचा हार करणार.
  2. फुले तोडणार.
  3. फुले तशीच झाडावर ठेवणार.
  4. झाड हलवत झाडाची सर्व फुले खाली पाडणार.
- 8) दुष्काळग्रस्तांना मदत करण्यासाठी तुम्ही काय कराल ? ○○○○
1. टी.व्ही. वरील दुष्काळाच्या बातम्या बघेन.
  2. वर्तमानपत्रातील दुष्काळासंबंधी कात्रणे जमा करेन.
  3. इतरांना मदत करण्यास सांगेन.
  4. खाऊचे पैसे मदत निधीसाठी वापरेन व जमा करेन.
- 9) सुहासला खूप सर्दी झालेली आहे. सुहासची कोणती कृती योग्य ठरेल ? ○○○○
1. स्वच्छ धुतलेला रूमाल तोंडावर बांधणे.
  2. तोंडावर रूमाल न बांधता जोरात शिंकणे.
  3. गर्दी असलेल्या ठिकाणी फिरायला जाणे.
  4. चित्रपट बघण्यास चित्रपट गृहात जाणे.

घटक : 12 आकृत्यांवरील प्रश्न

12.1 : आकृतीचा वगळलेला भाग शोधणे.

डिझाईन म्हणून दर्शविलेल्या मूळ आकृतीचा काही भाग वगळलेला असतो. उत्तराच्या आकृत्यांमधून आकृतीची दिशा न बदलता तो शोधायचा असतो.

सूचना : खालील प्रश्नआकृतीतील एक भाग वगळलेला आहे, उत्तर आकृत्यांच्या पर्यायांतील एक आकृती अशी निवडा की तिची दिशा न बदलता ती जशीच्या तशी बसवली तर प्रश्न आकृती पूर्ण होईल.

नमुना प्रश्न

1) प्रश्न आकृती उत्तर आकृत्या ○○○●

1)

2)

3)

4)

स्पष्टीकरण : वरील उत्तर आकृत्यांपैकी क्रमांक 4 ची आकृती प्रश्न आकृतीच्या रिकाम्या जागेत बरोबर बसते आणि प्रश्न आकृती पूर्ण होते. म्हणून पर्याय क्र. 4 हे उत्तर बरोबर आहे.

2) प्रश्न आकृती उत्तर आकृत्या ○●○○

1)

2)

3)

4)

स्पष्टीकरण : वरील उत्तर आकृत्यांपैकी क्रमांक 2 ची आकृती प्रश्न आकृतीच्या रिकाम्या जागेत बरोबर बसते आणि प्रश्न आकृती पूर्ण होते. म्हणून पर्याय क्र. 2 हे उत्तर बरोबर आहे.

सरावसंच - 35

सूचना : खालील प्रश्न आकृतीतील एक भाग वगळलेला आहे. उत्तर आकृत्यांतील एक आकृती अशी निवडा की तिची दिशा न बदलता ती जशीच्या तशी बसवली तर प्रश्न आकृती पूर्ण होईल असा योग्य पर्याय निवडा.

1) प्रश्न आकृती उत्तर आकृत्या ○○○○

1)

2)

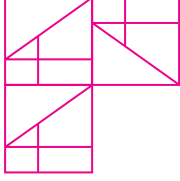
3)

4)

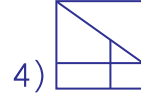
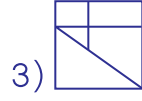
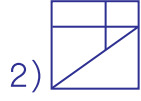
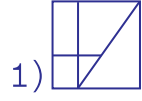
2)

प्रश्न आकृती

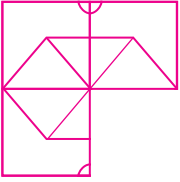
उत्तर आकृत्या

○○○○

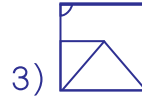
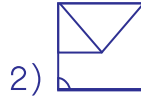
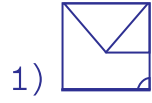
3)

प्रश्न आकृती

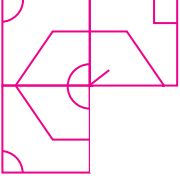
उत्तर आकृत्या

○○○○

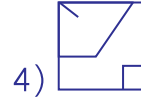
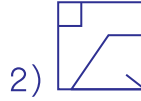
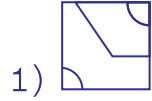
4)

प्रश्न आकृती

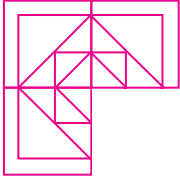
उत्तर आकृत्या

○○○○

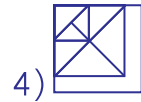
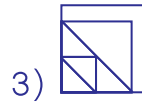
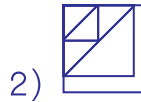
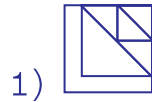
5)

प्रश्न आकृती

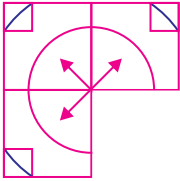
उत्तर आकृत्या

○○○○

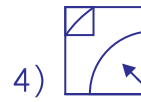
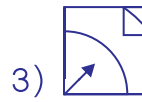
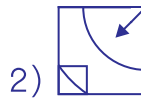
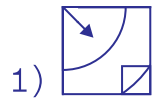
6)

प्रश्न आकृती

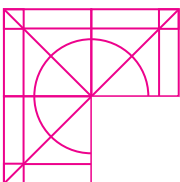
उत्तर आकृत्या

○○○○

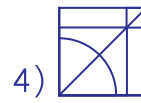
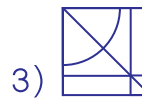
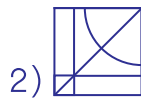
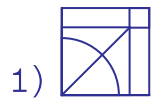
7)

प्रश्न आकृती

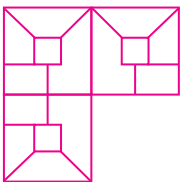
उत्तर आकृत्या

○○○○

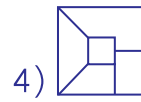
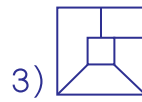
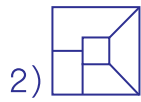
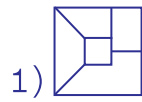
8)

प्रश्न आकृती

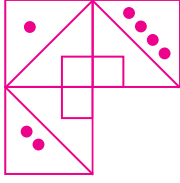

उत्तर आकृत्या

○○○○

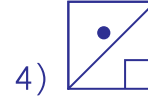
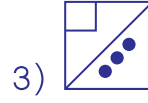
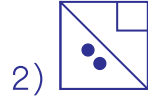
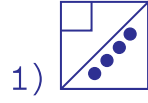

9) प्रश्न आकृती

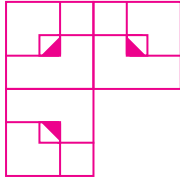

उत्तर आकृत्या

○○○○

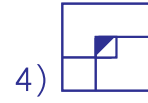
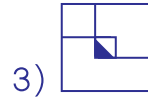
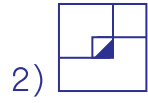
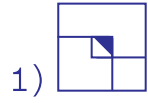

10) प्रश्न आकृती

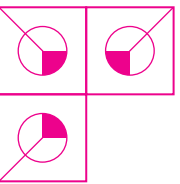

उत्तर आकृत्या

○○○○

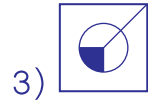
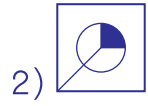
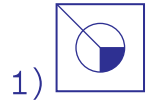

11) प्रश्न आकृती

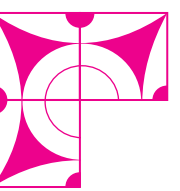

उत्तर आकृत्या

○○○○

12) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

○○○○

12.2 अपूर्ण आकृतीचा कापलेला भाग शोधणे

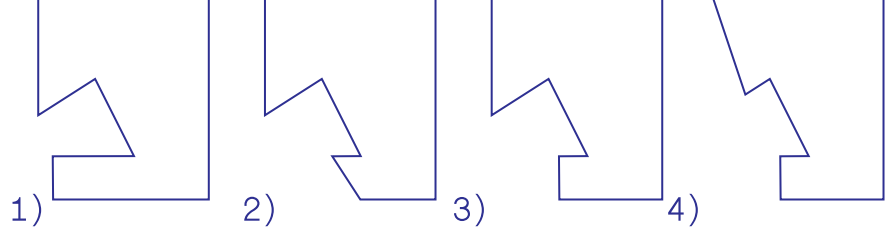
त्रिकोण, चौरस, आयत अथवा वर्तुळ अशा आकृतीचा करवतीच्या दात्याप्रमाणे अथवा मुक्तपणे कोणत्याही आकारात कापून काढलेला एक भाग प्रश्न-आकृती म्हणून दिला जातो आणि दिलेल्या उत्तरांच्या आकृत्यांमधून दुसरा भाग शोधून काढायचा असतो. निवडलेल्या भागास प्रश्न - आकृती जोडल्यास दिलेली आकृती पूर्ण होईल. अत्यंत बारकाईने निरीक्षण केल्याशिवाय आणि मोजमापांचा अंदाज घेतल्याशिवाय योग्य उत्तराची निवड करता येत नाही.

सूचना : पुढील प्रश्नात डावीकडे प्रश्न - आकृतीत चौरसाचा एक भाग दाखविलेला आहे. उजवीकडील चार उत्तर आकृत्यांपैकी जी आकृती जोडल्याने तो चौरस पूर्ण होईल, अशी आकृती शोधा.

1) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

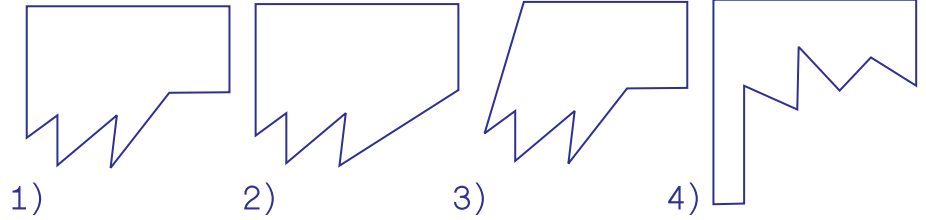

स्पष्टीकरण : वरील उत्तर आकृत्यांपैकी क्रमांक 3 ची आकृती प्रश्न आकृतीचा चौरस पूर्ण करते. म्हणून उत्तरपत्रिकेतील या प्रश्नक्रमांकासमोरील 3 क्रमांकाचा पर्याय बरोबर उत्तर आहे.

2) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

स्पष्टीकरण : वरील उत्तर आकृत्यांपैकी क्रमांक 1 ची आकृती प्रश्न आकृतीचा चौरस पूर्ण करणे. म्हणून उत्तरपत्रिकेतील या प्रश्नक्रमांकासमोरील 1 क्रमांकाचा पर्याय बरोबर उत्तर आहे.

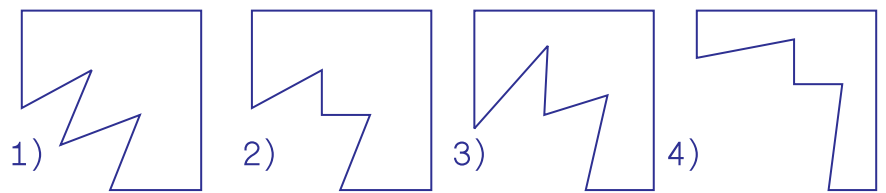
सरावसंच - 36

सूचना : उत्तर आकृत्यांपैकी जी आकृती प्रश्न आकृतीत बरोबर बसेल आणि चौरस पूर्ण होईल अशा आकृतीचा योग्य पर्याय निवडा.

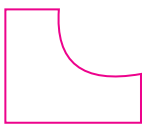
1) प्रश्न आकृती

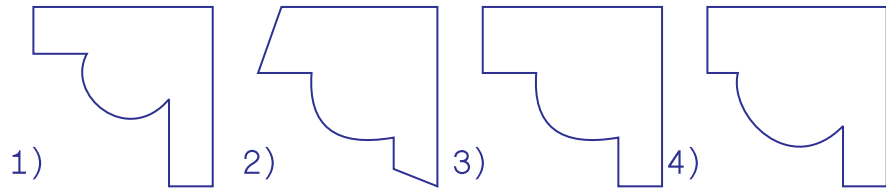
उत्तर आकृत्या

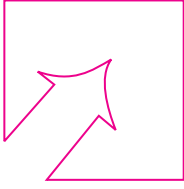
2) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

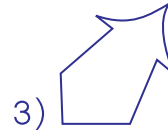
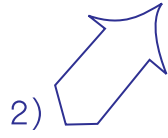
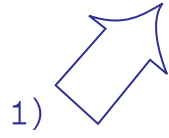

3) प्रश्न आकृती

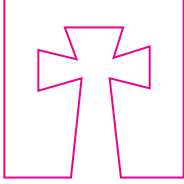

उत्तर आकृत्या

○○○○

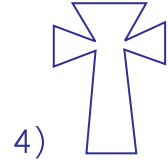
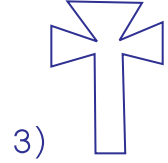
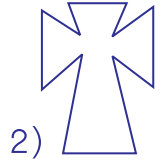
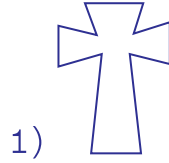

4) प्रश्न आकृती

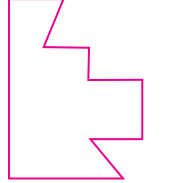

उत्तर आकृत्या

○○○○

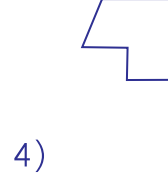
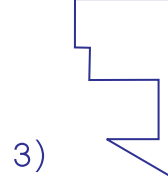
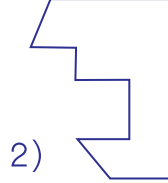
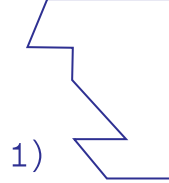

5) प्रश्न आकृती

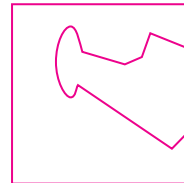

उत्तर आकृत्या

○○○○

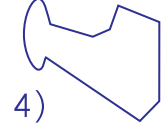
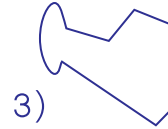
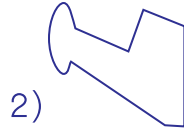

6) प्रश्न आकृती

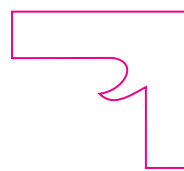

उत्तर आकृत्या

○○○○

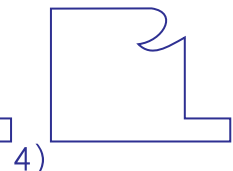
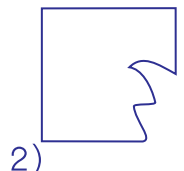
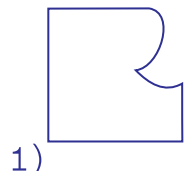

7) प्रश्न आकृती

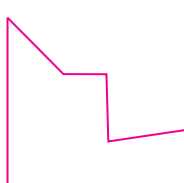

उत्तर आकृत्या

○○○○

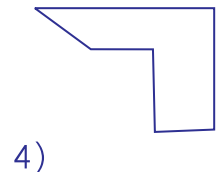
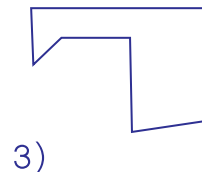
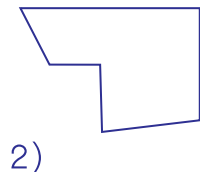
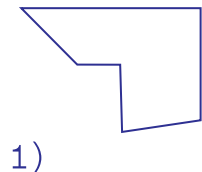

8) प्रश्न आकृती

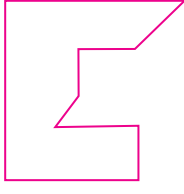

उत्तर आकृत्या

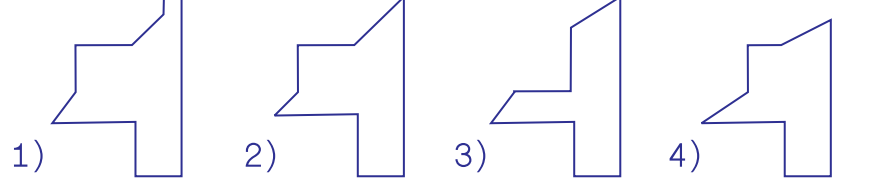
○○○○

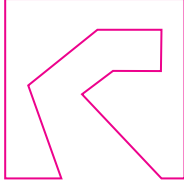
9) प्रश्न आकृती

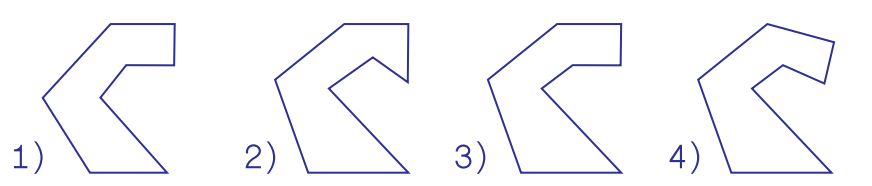
उत्तर आकृत्या

10) प्रश्न आकृती

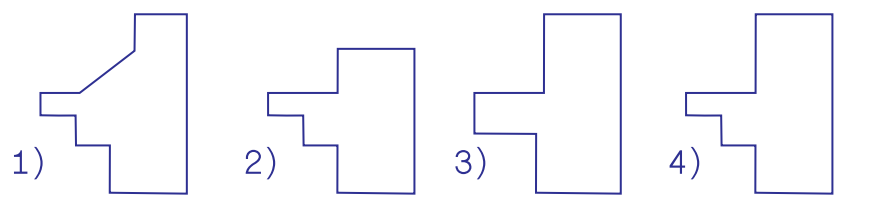
उत्तर आकृत्या

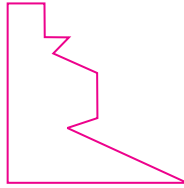
11) प्रश्न आकृती

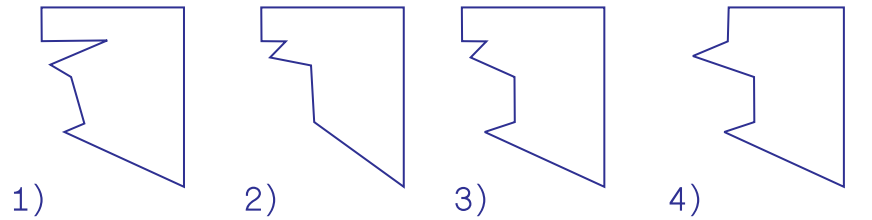
उत्तर आकृत्या

12) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

12.3 घड्या घालून कापलेल्या कागदाची आकृती शोधणे

चौरसाकृती कागदाच्या तुकड्यास दोन किंवा तीन घड्या घालून त्यावर काही ठिकाणी तुकडे कापले आणि नंतर सर्व घड्या उलगडल्या तर त्या कागदाची आकृती अथवा नक्षी कशी असेल ते ओळखायचे असते. त्यासाठी पुढील काही गोष्टी लक्षात घ्याव्यात.

1. कागदाला घड्या घालण्यासंबंधी दिलेला क्रम लक्षात ठेवणे.
2. कापलेल्या ठिकाणी कागदाचे किती थर एकावर एक असतील ते लक्षात घेणे.

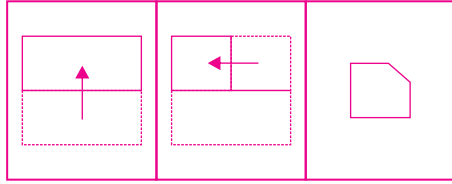
3. ज्या ठिकाणी आणि ज्या प्रकारे घडीवर कागद कापला, त्यामुळे मूळ कागदाचा कोणता भाग कापला गेला हे लक्षात घेणे.

4. उलट क्रमाने घड्या उलगडत असता कागदाच्या कापलेल्या भागाची स्थिती लक्षात घेणे.

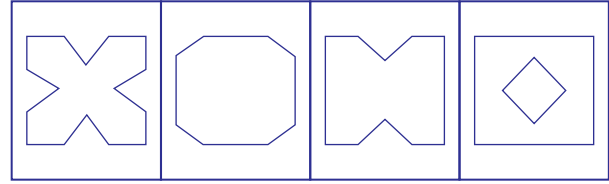
सूचना : पुढील प्रश्नात दिलेल्या प्रश्न - आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे एका कागदाच्या तुकड्याच्या घड्या करून त्यास कापले आहे. घड्या उलगडल्यावर तो कागद कसा दिसेल, ते उत्तर आकृत्यांतून निवडा.

नमुना प्रश्न

प्रश्न 1. प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

1)

2)

3)

4)

स्पष्टीकरण :

1) वरच्या बाजूस प्रश्न आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे कागदास दोन घड्या घातल्यानंतर कागदाचा वरचा कोपरा कापला आहे.

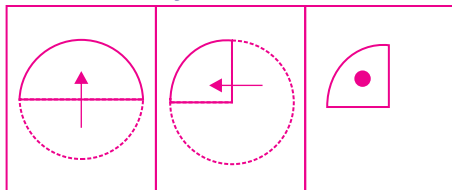
2) दुसरी घडी उलगडल्यावर कागदाची आकृती अशी दिसेल.

3) पहिली घडी उलगडल्यावर कागदाची आकृती अशी दिसेल. यावरून पर्याय क्रमांक 3 ची आकृती योग्य ठरेल. म्हणून उत्तरपत्रिकेतील पर्याय क्र. 3 हे बरोबर उत्तर आहे.

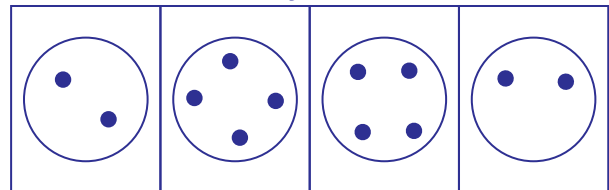
सरावसंच - 37

सूचना : प्रश्न आकृतीत दाखविल्याप्रमाणे एका कागदाच्या तुकड्याच्या घड्या करून त्यास छिद्र पाडली किंवा कापलेले आहे. कागदाची घडी उलगडल्यावर तो कागद कसा दिसेल तो योग्य पर्याय उत्तर आकृत्यांतून निवडा.

1. प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

1)

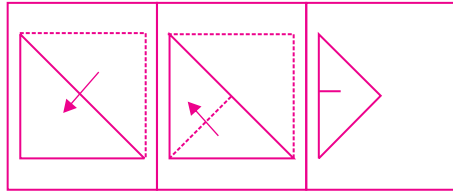
2)

3)

4)

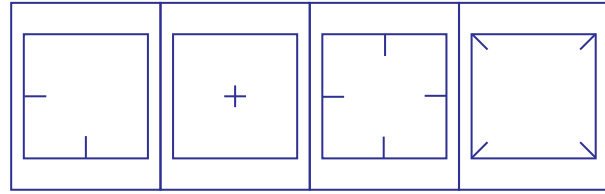
2.

प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

○○○○

1)

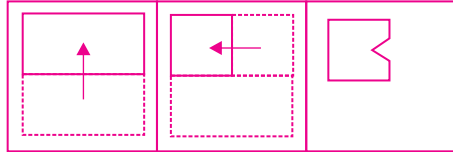
2)

3)

4)

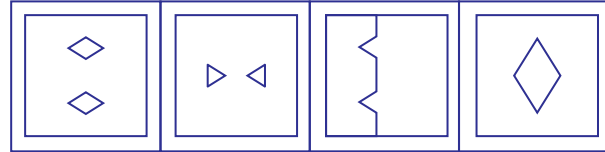
3.

प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

○○○○

1)

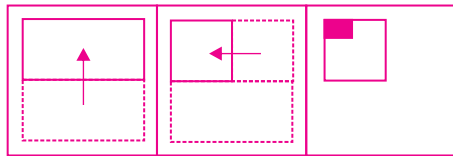
2)

3)

4)

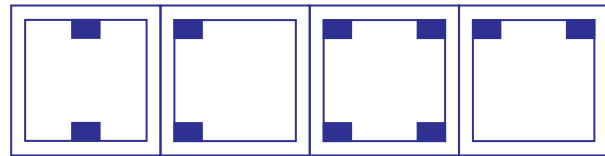
4.

प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

○○○○

1)

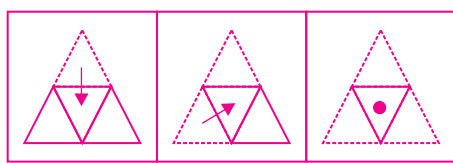
2)

3)

4)

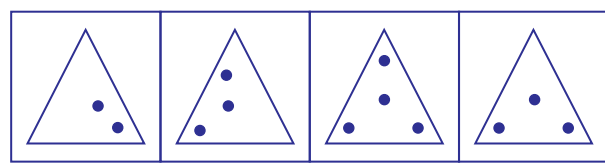
5.

प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

○○○○

1)

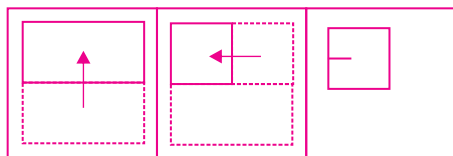
2)

3)

4)

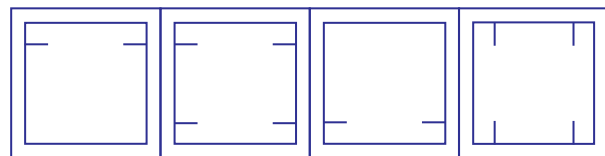
6.

प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

○○○○

1)

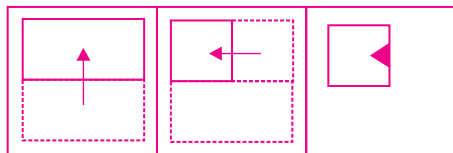
2)

3)

4)

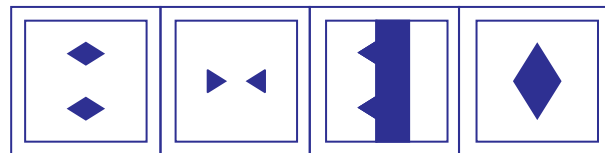
7.

प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

○○○○

1)

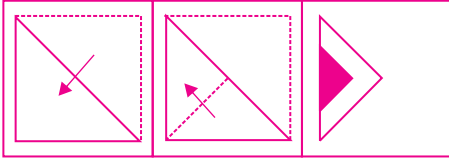
2)

3)

4)

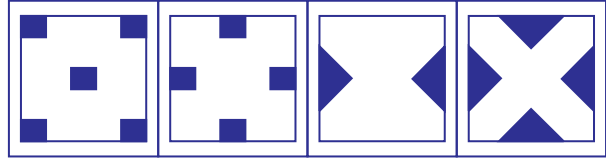
8.

प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

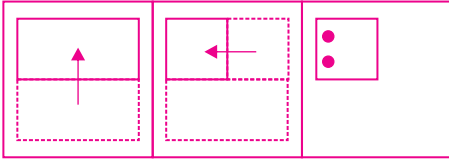
○ ○ ○ ○

1) 2) 3) 4)

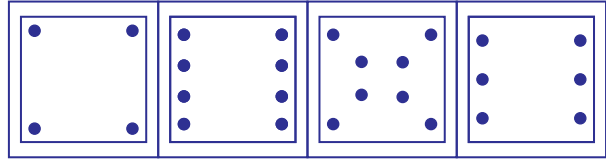
9.

प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

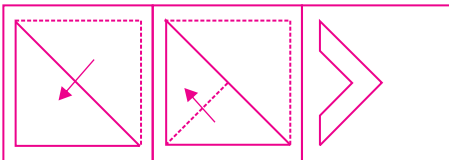
○ ○ ○ ○

1) 2) 3) 4)

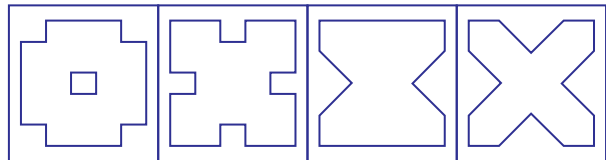
10.

प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

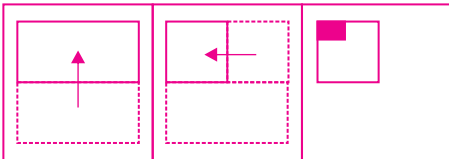
○ ○ ○ ○

1) 2) 3) 4)

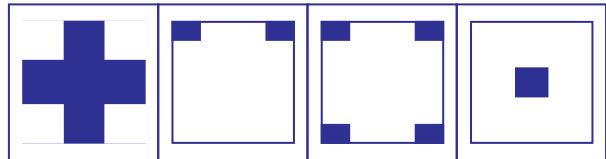
11.

प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

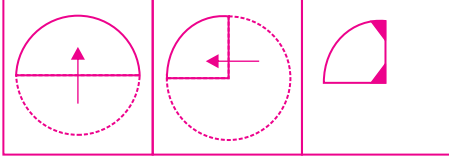
○ ○ ○ ○

1) 2) 3) 4)

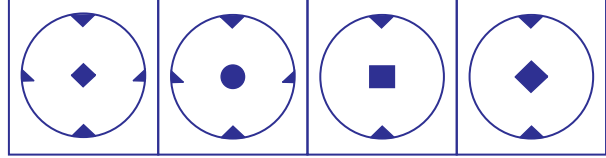
12.

प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

○ ○ ○ ○

1) 2) 3) 4)

12.4 तुकडे जोडून तयार होणारी आकृती शोधणे

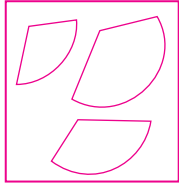
चौकोन, चौरस, त्रिकोण, वर्तुळ यासारख्या भौमितिक आकृतीचे कागदाचे 3 किंवा 4 किंवा 5 तुकडे प्रश्न आकृतीत दिलेले असतात. ते सर्व तुकडे योग्य प्रकारे जोडले असता कोणती पूर्ण आकृती तयार होईल ती उत्तर आकृत्यांमधून शोधायची असते. त्यासाठी पुढील काही गोष्टी लक्षात घ्याव्यात.

1. तुकड्यांची संख्या लक्षात घ्यावी.
2. प्रत्येक तुकड्याचा आकार आणि त्याचा लहानमोठेपणा लक्षात घ्यावा.
3. प्रत्येक तुकड्याच्या बाजूंची किंवा कडांची लांबी लक्षात घ्यावी.
4. यावरून कोणता तुकडा कोणत्या उत्तर आकृतीमध्ये दिसून येतो हे तपासून पाहावे.

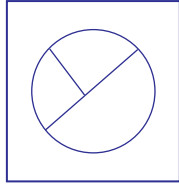
नमुना प्रश्न

सूचना : पुढील प्रश्नात डाव्या बाजूस एक प्रश्न आकृती दिलेली आहे आणि उजव्या बाजूस चार उत्तर आकृत्या दिलेल्या आहेत. प्रश्न आकृतीमध्ये दिलेले तुकडे योग्य प्रकारे जोडून जी एक पूर्ण आकृती तयार होईल, ती शोधा.

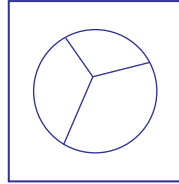
1) प्रश्न आकृती

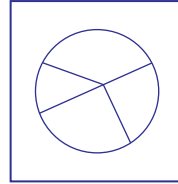
उत्तर आकृत्या

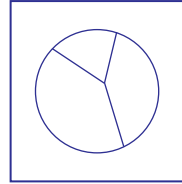
1)

2)

3)

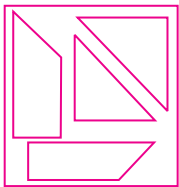

4)

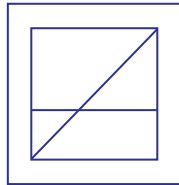

स्पष्टीकरण : प्रश्न आकृतीमध्ये एका वर्तुळाचे तीन तुकडे दिलेले आहेत. प्रत्येक तुकड्याचा आकार आणि लहानमोठेपणा लक्षात घेता तिन्ही तुकडे उत्तर आकृत्यांपैकी क्रमांक 2 च्या आकृतीमध्ये योग्य प्रकारे जुळतात. म्हणून उत्तर आकृतीमधील पर्याय क्र. 2 हे बरोबर उत्तर आहे.

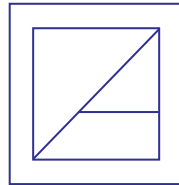
2) प्रश्न आकृती

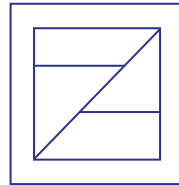
उत्तर आकृत्या

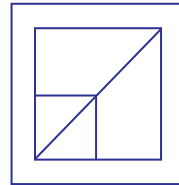
1)

2)

3)

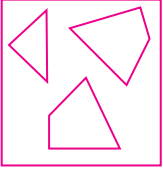
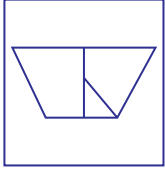
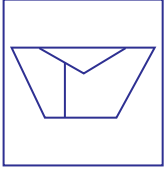
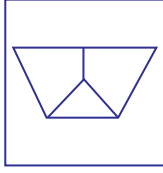
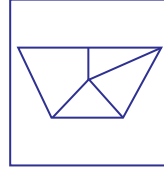
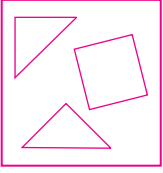
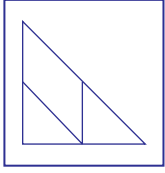
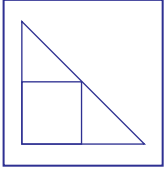
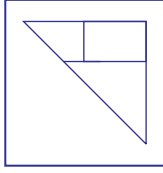
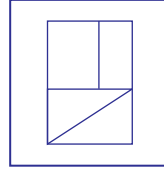
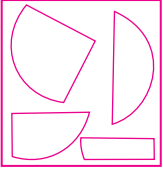
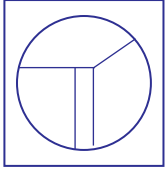
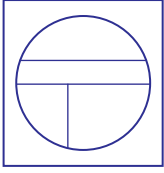
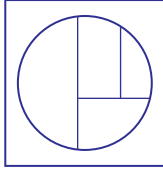
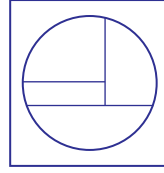
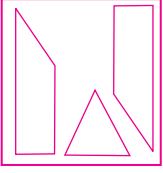
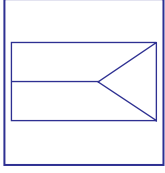
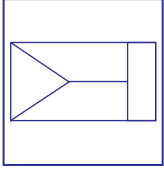
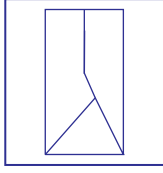
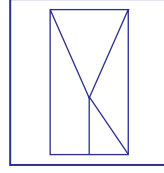
4)

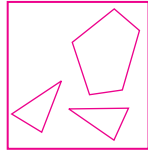
स्पष्टीकरण : प्रश्न आकृतीमध्ये एका चौकोनाचे चार तुकडे दिलेले आहेत. त्यामध्ये लहान - मोठे दोन काटकोन त्रिकोण असून दोन लहान - मोठे चौकोन आहेत. चारही तुकडे योग्य प्रकारे जुळवून उत्तर आकृत्यांपैकी क्रमांक 3 ची आकृती प्रश्न आकृतीचा चौरस पूर्ण करणे. म्हणून 3 क्रमांकाचा पर्याय बरोबर उत्तर आहे.

सरावसंच - 38

सूचना : प्रश्न आकृतीमध्ये दिलेल्या तुकड्यांपासून तयार होऊ शकणारी आकृती उत्तर आकृत्यांमधून निवडा.

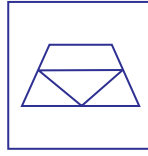
- 1) प्रश्न आकृती उत्तर आकृत्या ○○○○
-
-
-
-
-
- 1) 2) 3) 4)
- 2) प्रश्न आकृती उत्तर आकृत्या ○○○○
-
-
-
-
-
- 1) 2) 3) 4)
- 3) प्रश्न आकृती उत्तर आकृत्या ○○○○
-
-
-
-
-
- 1) 2) 3) 4)
- 4) प्रश्न आकृती उत्तर आकृत्या ○○○○
-
-
-
-
-
- 1) 2) 3) 4)

5) प्रश्न आकृती

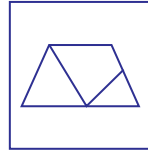

उत्तर आकृत्या

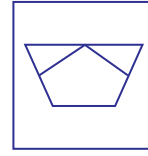
○○○○

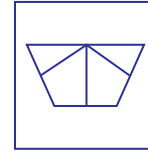
1)

2)

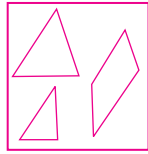

3)

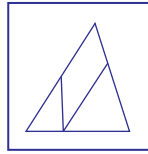
4)

6) प्रश्न आकृती

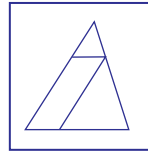

उत्तर आकृत्या

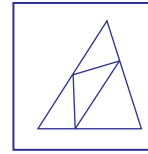
○○○○

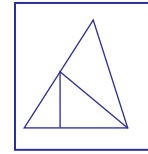
1)

2)

3)

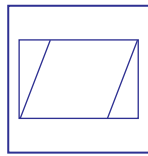
4)

7) प्रश्न आकृती

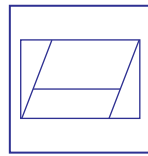

उत्तर आकृत्या

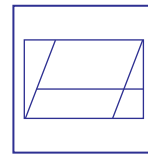
○○○○

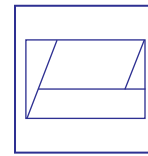
1)

2)

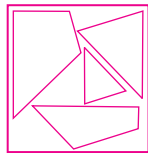

3)

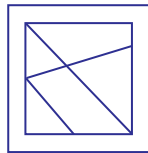
4)

8) प्रश्न आकृती

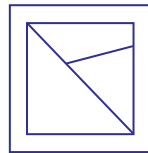

उत्तर आकृत्या

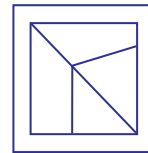
○○○○

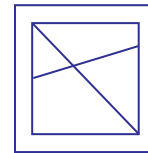
1)

2)

3)

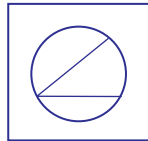
4)

9) प्रश्न आकृती

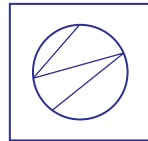

उत्तर आकृत्या

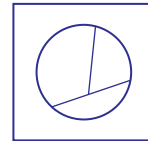
○○○○

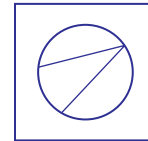
1)

2)

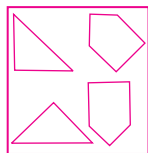

3)

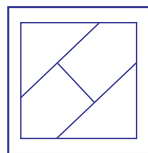
4)

10) प्रश्न आकृती

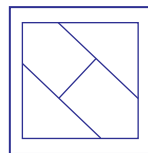

उत्तर आकृत्या

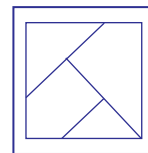
○○○○

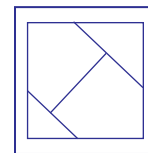
1)

2)

3)

4)

12.5 आकृतीमध्ये दडलेली आकृती शोधणे

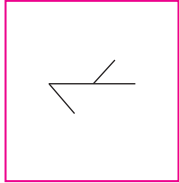
प्रश्नआकृती म्हणून दिलेली आकृती ही प्रश्नात दिलेल्या चार उत्तर आकृत्यांपैकी एका आकृतीत दडलेली असते. अशी उत्तर आकृती शोधून काढायची असते. त्यासाठी पुढील काही गोष्टी लक्षात घ्याव्यात.

- 1) प्रश्नआकृतीमधील सरळ आडव्या रेषा, सरळ उभ्या रेषा, तिरक्या रेषा व वक्र रेषा यांची संख्या लक्षात घ्यावी.
- 2) प्रश्न आकृतीमधील रेषांची स्थिती व लांबी तुलनात्मक दृष्टीने लक्षात घ्यावी. एकूणच प्रश्न आकृतीचा सांगाडा नजरेत बसलेला असावा.
- 3) प्रश्नआकृती फिरवून उत्तर आकृतीमध्ये दडवलेली असू शकते. म्हणून उत्तर आकृती गरजेनुसार फिरवून बघावी.
- 4) निवडलेल्या उत्तरआकृतीत दडलेली प्रश्न आकृती नीट तपासून बघावी.

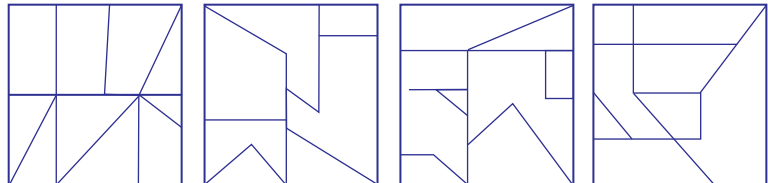
नमुना प्रश्न

सूचना : प्रश्नआकृती ज्या उत्तर आकृत्यांमध्ये दडलेली आहे, तो पर्याय निवडा.

1) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

1)

2)

3)

4)

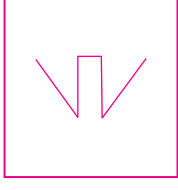
स्पष्टीकरण :

प्रश्न आकृतीतील एका आडव्या रेषेवर एकमेकांच्या विरुद्ध बाजूस दोन तिरक्या रेषा आहेत.

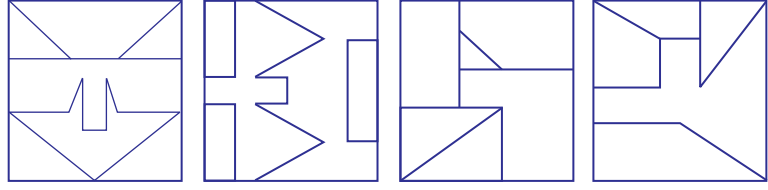
तिन्ही रेषांची तुलनात्मक लांबी व दिशा लक्षात घेतली.

उत्तरआकृत्यांपैकी आकृती क्रमांक 3 मध्ये प्रश्नआकृती दडलेली आढळते. म्हणून 3 क्रमांकाचा पर्याय बरोबर उत्तर आहे.

2) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

1)

2)

3)

4)

स्पष्टीकरण : प्रश्न आकृतीमध्ये एक आडवी, दोन उभ्या आणि परस्पर विरुद्ध दिशा दर्शविणाऱ्या दोन तिरक्या रेषा आहेत. सर्व रेषांची लांबी व दिशा लक्षात घेतली. उत्तर आकृत्यांपैकी आकृती क्रमांक 1 , 2 आणि 4 मध्ये प्रश्न आकृती अपूर्ण असल्याचे दिसते. मात्र आकृती क्रमांक 3 मध्ये पूर्ण प्रश्नआकृती दडलेली आढळते. म्हणून उत्तरपत्रिकेतील 3 क्रमांकाचा पर्याय बरोबर उत्तर आहे.

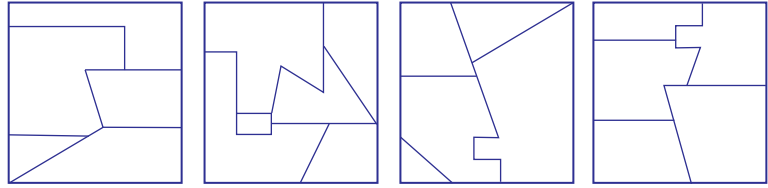
सरावसंच - 39

सूचना : प्रश्न आकृती ज्या उत्तर आकृत्यांमध्ये दडलेले आहे त्या आकृतीचा योग्य पर्याय उत्तर आकृत्यांमधून निवडा.

1) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

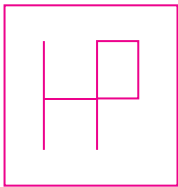
1)

2)

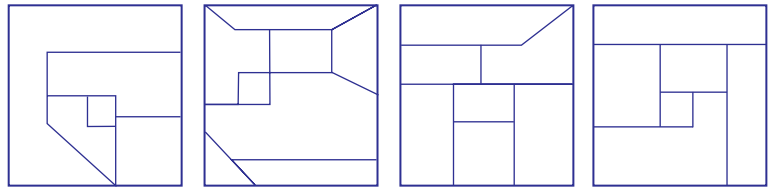
3)

4)

2) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

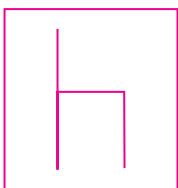
1)

2)

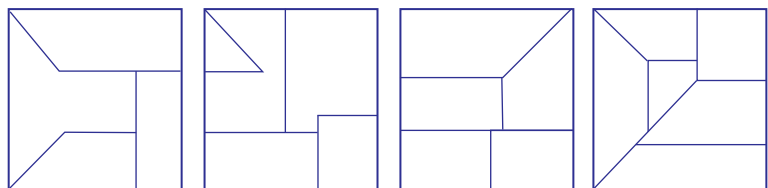
3)

4)

3) प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

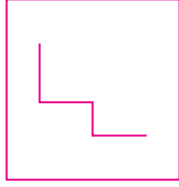
1)

2)

3)

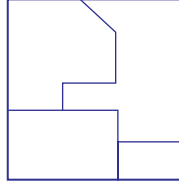
4)

4) प्रश्न आकृती

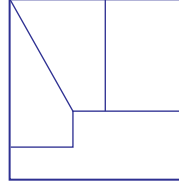

उत्तर आकृत्या

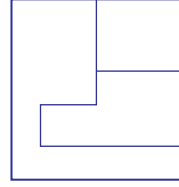
○○○○

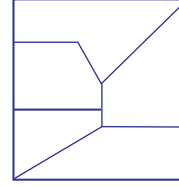
1)

2)

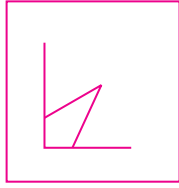

3)

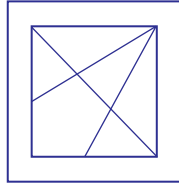
4)

5) प्रश्न आकृती

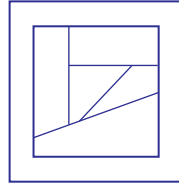

उत्तर आकृत्या

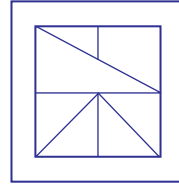
○○○○

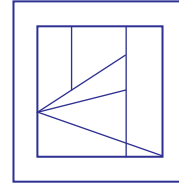
1)

2)

3)

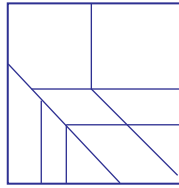
4)

6) प्रश्न आकृती

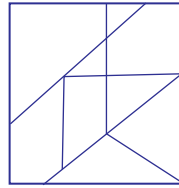

उत्तर आकृत्या

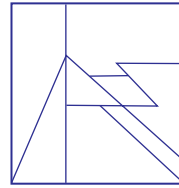
○○○○

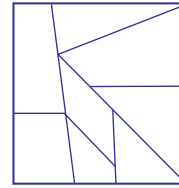
1)

2)

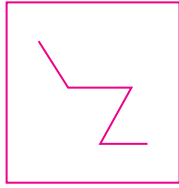

3)

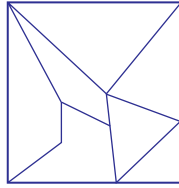
4)

7) प्रश्न आकृती

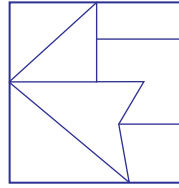

उत्तर आकृत्या

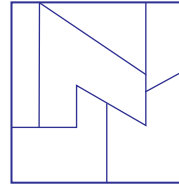
○○○○

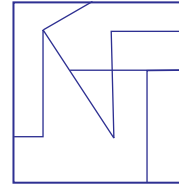
1)

2)

3)

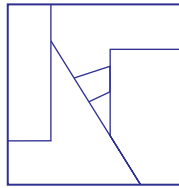
4)

8) प्रश्न आकृती

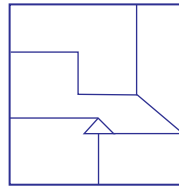

उत्तर आकृत्या

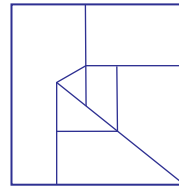
○○○○

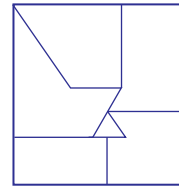
1)

2)

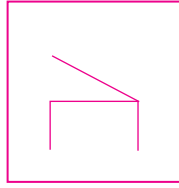

3)

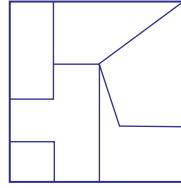
4)

9) प्रश्न आकृती

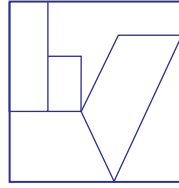

उत्तर आकृत्या

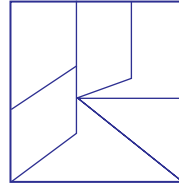
○○○○

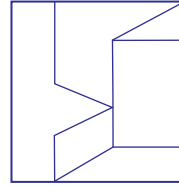
1)

2)

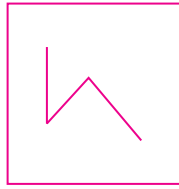

3)

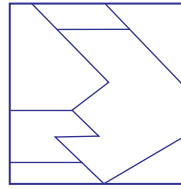
4)

10) प्रश्न आकृती

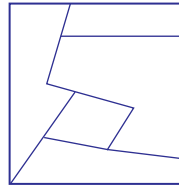

उत्तर आकृत्या

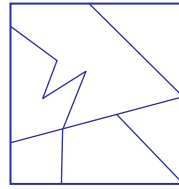
○○○○

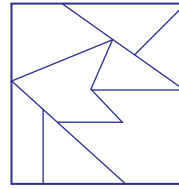
1)

2)

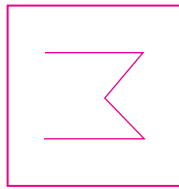

3)

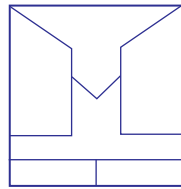
4)

11) प्रश्न आकृती

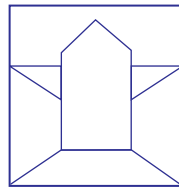

उत्तर आकृत्या

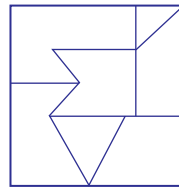
○○○○

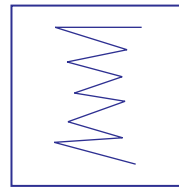
1)

2)

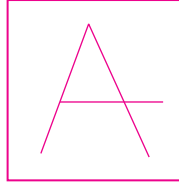

3)

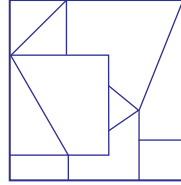
4)

12) प्रश्न आकृती

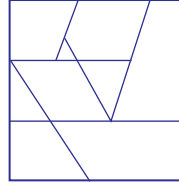

उत्तर आकृत्या

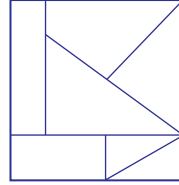
○○○○

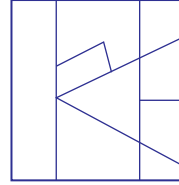
1)

2)

3)

4)

विभाग II : बुद्धिमत्ता चाचणी : उत्तरसूची

घटक 1 : आकलन

1.1 सूचनापालन

सरावसंच - 1

प्र.1	○○●○	प्र.2	○○○●	प्र.3	●○○○	प्र.4	●○○○	प्र.5	○●○○
प्र.6	○○○●	प्र.7	●○○○	प्र.8	●○○○	प्र.9	○○○●	प्र.10	○○○●
प्र.11	●○○○	प्र.12	○○●○	प्र.13	○●○○	प्र.14	○○●○	प्र.15	○○○●
प्र.16	○○○●	प्र.17	○○●○	प्र.18	○●○○	प्र.19	○○●○	प्र.20	○●○○

1.2 संख्यामालिका

सरावसंच - 2

प्र.1	●○○○	प्र.2	○●○○	प्र.3	●○○○	प्र.4	○○●○	प्र.5	●○○○
प्र.6	○○●○	प्र.7	●○○○	प्र.8	○○●○	प्र.9	●○○○	प्र.10	○●○○
प्र.11	○○●○	प्र.12	○○●○	प्र.13	○●○○	प्र.14	○●○○	प्र.15	●○○○
प्र.16	○○●○	प्र.17	○●○○	प्र.18	○○●○	प्र.19	○●○○	प्र.20	●○○○

1.3 इंग्रजी अक्षरमाला / वर्णमाला

सरावसंच - 3

प्र.1	○○●○	प्र.2	○●○○	प्र.3	○○○●	प्र.4	●○○○	प्र.5	○●○○
प्र.6	○○●○	प्र.7	○○●○	प्र.8	○○○●	प्र.9	●○○○	प्र.10	○○●○
प्र.11	○●○○	प्र.12	○●○○	प्र.13	●○○○	प्र.14	○○●○	प्र.15	○○○●
प्र.16	○○○●	प्र.17	○●○○	प्र.18	●○○○	प्र.19	●○○○	प्र.20	○○○●

घटक 2 : वर्गीकरण

2.1 शब्दसंग्रह

सरावसंच - 4

प्र.1	○●○○	प्र.2	○○○●	प्र.3	●○○○	प्र.4	○○○●	प्र.5	○●○○
प्र.6	○○●○	प्र.7	○○○●	प्र.8	○○○●	प्र.9	○○○●	प्र.10	○●○○
प्र.11	○○●○	प्र.12	○●○○	प्र.13	●○○○	प्र.14	●○○○	प्र.15	○○○●
प्र.16	○○●○	प्र.17	●○○○	प्र.18	○●○○	प्र.19	○○●○	प्र.20	●○○○

2.2 संख्या

सरावसंच - 5

प्र.1	○●○○	प्र. 2	●○○○	प्र.3	○○○●	प्र. 4	○●○○	प्र. 5	○○●○
प्र.6	●○○○	प्र. 7	○○○●	प्र.8	○●○○	प्र. 9	○●○○	प्र. 10	○○○●
प्र.11	○●○○	प्र. 12	○●○○	प्र.13	○○●○	प्र.14	○○○●	प्र. 15	●○○○
प्र.16	○○●○	प्र. 17	●○○○	प्र.18	○●○○	प्र. 19	○●○○	प्र. 20	○○○●
प्र.21	○○●○	प्र. 22	●○○○	प्र.23	○○●○	प्र. 24	○●○○	प्र. 25	○○○●

2.3 आकृत्या

सरावसंच - 6

प्र.1	○○●○	प्र. 2	○●○○	प्र.3	○●○○	प्र. 4	●○○○	प्र. 5	○○●○
प्र.6	○●○○	प्र. 7	○○○●	प्र.8	○●○○	प्र. 9	○●○○	प्र. 10	○○○●
प्र.11	○●○○	प्र. 12	●○○○	प्र.13	○●○○	प्र.14	○○●○	प्र. 15	○○○●
प्र.16	○○○●	प्र. 17	○●○○	प्र.18	●○○○	प्र. 19	○○○●	प्र. 20	●○○○

घटक 3 : क्रम ओळखणे

3.1 संख्या मालिका

सरावसंच - 7

प्र.1	○○○●	प्र. 2	○●○○	प्र.3	○○●○	प्र. 4	●○○○	प्र. 5	○●○○
प्र.6	○○○●	प्र. 7	○○●○	प्र.8	○●○○	प्र. 9	●○○○	प्र. 10	○○●○
प्र.11	○○○●	प्र. 12	○●○○	प्र.13	○○●○	प्र.14	●○○○	प्र. 15	○○○●
प्र.16	●○○○	प्र. 17	○○●○	प्र.18	○●○○	प्र. 19	○○○●	प्र. 20	○●○○

3.2 आकृत्यांची मालिका

सरावसंच - 8

प्र.1	○○●○	प्र. 2	○○○●	प्र.3	○○○●	प्र. 4	○●○○	प्र. 5	●○○○
प्र.6	○●○○	प्र. 7	●○○○	प्र.8	○○●○	प्र. 9	○○●○	प्र. 10	○●○○
प्र.11	●○○○								

3.3 चिन्हांची मालिका

सरावसंच - 9

प्र.1	○○○●	प्र. 2	○○○●	प्र.3	●○○○	प्र. 4	○●○○	प्र. 5	○○●○
प्र.6	●○○○	प्र. 7	○○●○	प्र.8	○●○○	प्र. 9	○○○●	प्र. 10	●○○○
प्र.11	○○●○	प्र. 12	●○○○	प्र.13	○○●○	प्र.14	○○●○		

3.4 चुकीचे पद ओळखणे

सरावसंच - 10

- प्र.1 ○○●○ प्र.2 ●○○○ प्र.3 ○○●○ प्र.4 ○●○○ प्र.5 ○●○○
प्र.6 ○○●○ प्र.7 ○●○○ प्र.8 ●○○○ प्र.9 ○○●○ प्र.10 ○○○●
प्र.11 ○●○○ प्र.12 ●○○○ प्र.13 ○○●○ प्र.14 ○○○● प्र.15 ○●○○
प्र.16 ○○○● प्र.17 ○●○○ प्र.18 ○○●○

घटक - 4 : तर्कसंगती व अनुमान

4.1 भाषिक

4.1.1 तुलना

सरावसंच - 11

- प्र.1 ○●○○ प्र.2 ●○○○ प्र.3 ○○●○ प्र.4 ○○○● प्र.5 ●○○○
प्र.6 ○●○○

4.1.2 विश्लेषण किंवा घटना

सरावसंच - 12

- प्र.1 ○○○● प्र.2 ○○●○ प्र.3 ○○○● प्र.4 ○●○○ प्र.5 ○○○●
प्र.6 ○○●○

4.1.3 वय

सरावसंच - 13

- प्र.1 ●○○○ प्र.2 ○●○○ प्र.3 ○○○● प्र.4 ○○●○ प्र.5 ●○○○
प्र.6 ●○○○ प्र.7 ○●○○ प्र.8 ●○○○ प्र.9 ○○●○

4.1.4 शब्दक्रम बदल (नावात बदल)

सरावसंच - 14

- प्र.1 ○●○○ प्र.2 ○○○● प्र.3 ●○○○ प्र.4 ●○○○ प्र.5 ○○●○
प्र.6 ●○○○

4.1.5 नातेसंबंध

सरावसंच - 15

- प्र.1 ○○●○ प्र.2 ○○●○ प्र.3 ●○○○ प्र.4 ○○●○ प्र.5 ○●○○
प्र.6 ○○○● प्र.7 ○○●○ प्र.8 ○●○○ प्र.9 ○●○○

4.2 अभाषिक (अशाब्दिक) : आकृत्या मोजणे

सरावसंच - 16

- प्र.1 ○●○○○ प्र.2 ○●○○○ प्र.3 ○○○●○ प्र.4 ●○○○○ प्र.5 ○○●○○
प्र.6 ●○○○○ प्र.7 ○●○○○ प्र.8 ○●○○○

घटक 5 : प्रतिबिंब / प्रतिमा

5.1 आरशातील प्रतिमा (आकृत्या, अंक, अक्षरे)

सरावसंच - 17

- प्र.1 ○●○○○ प्र.2 ○●○○○ प्र.3 ○●○○○ प्र.4 ●○○○○ प्र.5 ●○○○○
प्र.6 ○○●○○

5.2 जलप्रतिबिंब (आकृत्या, अंक, अक्षरे)

सरावसंच - 18

- प्र.1 ○○○●○ प्र.2 ○●○○○ प्र.3 ○●○○○ प्र.4 ●○○○○ प्र.5 ○●○○○
प्र.6 ●○○○○ प्र.7 ●○○○○

घटक 6 : शब्दसंग्रह

6.1 शब्दसंग्रह

सरावसंच - 19

- प्र.1 ○○○●○ प्र.2 ○○●○○ प्र.3 ○●○○○ प्र.4 ●○○○○ प्र.5 ○○○●○
प्र.6 ○○●○○ प्र.7 ○○○●○ प्र.8 ○○●○○ प्र.9 ○○○●○ प्र.10 ○●○○○
प्र.11 ○●○○○ प्र.12 ○●○○○ प्र.13 ○○●○○ प्र.14 ○○●○○ प्र.15 ○○●○○
प्र.16 ○●○○○ प्र.17 ○○○●○

6.2 आकृत्या

सरावसंच - 20

- प्र.1 ○○○●○ प्र.2 ○○●○○ प्र.3 ●○○○○ प्र.4 ○○●○○ प्र.5 ○●○○○
प्र.6 ○○○●○ प्र.7 ○○●○○ प्र.8 ○●○○○ प्र.9 ○○○●○ प्र.10 ○○●○○
प्र.11 ○●○○○ प्र.12 ○○●○○ प्र.13 ○○●○○ प्र.14 ○○●○○

6.3 संख्या

सरावसंच - 21

- प्र.1 ○○○●○ प्र.2 ○○●○○ प्र.3 ●○○○○ प्र.4 ○○○●○ प्र.5 ○○●○○
प्र.6 ●○○○○ प्र.7 ○●○○○ प्र.8 ○●○○○ प्र.9 ○○●○○ प्र.10 ○○○●○
प्र.11 ●○○○○ प्र.12 ○○○●○ प्र.13 ●○○○○ प्र.14 ○○○●○ प्र.15 ○●○○○
प्र.16 ○○●○○ प्र.17 ○●○○○ प्र.18 ○○●○○ प्र.19 ○○○●○ प्र.20 ○●○○○

प्र.21 ○○○●○ प्र. 22 ○○○●○ प्र.23 ○○○●○ प्र. 25 ○●○○○ प्र. 25 ○●○○○

घटक 7 : समान पद ओळखणे

7.1 समानपद ओळखणे

सरावसंच - 22

प्र.1 ○●○○○ प्र. 2 ○○○●○ प्र.3 ○○○●○ प्र. 4 ○●○○○ प्र. 5 ○○○●○
प्र.6 ○●○○○

घटक 8 : कूटप्रश्न

8.1 रांगेतील स्थान

सरावसंच - 23

प्र.1 ○○○●○ प्र. 2 ●○○○○ प्र.3 ●○○○○ प्र. 4 ○○○●○ प्र. 5 ●○○○○
प्र.6 ○○○●○ प्र. 7 ○●○○○ प्र.8 ○●○○○ प्र. 9 ○○○●○ प्र. 10 ○○○●○

8.2 दिशा

सरावसंच - 24

प्र.1 ○○○●○ प्र. 2 ○○○●○ प्र.3 ○○○●○ प्र. 4 ○○○●○ प्र. 5 ●○○○○
प्र.6 ○○○●○ प्र. 7 ●○○○○ प्र.8 ●○○○○ प्र. 9 ○○○●○ प्र. 10 ●○○○○
प्र.11 ○○○●○ प्र. 12 ○○○●○ प्र.13 ○○○●○ प्र.14 ○○○●○ प्र. 15 ○○○●○

8.3 दिनदर्शिका

सरावसंच - 25

प्र.1 ●○○○○ प्र. 2 ○●○○○ प्र.3 ●○○○○ प्र. 4 ○○○●○ प्र. 5 ○●○○○
प्र.6 ○●○○○ प्र. 7 ●○○○○ प्र.8 ○○○●○ प्र. 9 ●○○○○ प्र. 10 ○○○●○
प्र.11 ●○○○○ प्र. 12 ○○○●○ प्र.13 ●○○○○ प्र. 14 ○○○●○ प्र. 15 ○○○●○

8.4 कोडे / चौरस, वर्तुळातील संख्या

सरावसंच - 26

प्र.1 ●○○○○ प्र. 2 ●○○○○ प्र.3 ○○○●○ प्र. 4 ○○○●○ प्र. 5 ○●○○○
प्र.6 ●○○○○ प्र. 7 ●○○○○ प्र.8 ○●○○○ प्र. 9 ○●○○○ प्र. 10 ○●○○○

8.5 वेन आकृती

सरावसंच - 27

प्र.1 ○●○○○ प्र. 2 ○●○○○ प्र.3 ○○○●○ प्र. 4 ○○○●○ प्र. 5 ●○○○○
प्र.6 ●○○○○ प्र. 7 ●○○○○ प्र.8 ●○○○○ प्र. 9 ○○○●○ प्र. 10 ●○○○○
प्र.11 ●○○○○ प्र. 12 ●○○○○ प्र.13 ○●○○○ प्र.14 ○○○●○ प्र. 15 ●○○○○

घटक 9 : गटाशी न जुळणारे पद

सरावसंच - 28

- प्र.1 ○●○○○ प्र.2 ●○○○○ प्र.3 ○●○○○ प्र.4 ○○○●○ प्र.5 ○○●○○
प्र.6 ○○●○○ प्र.7 ○●○○○ प्र.8 ○○●○○ प्र.9 ●○○○○ प्र.10 ○○○●○

9.2 आकृत्या

सरावसंच - 29

- प्र.1 ○○○●○ प्र.2 ○○○●○ प्र.3 ○●○○○ प्र.4 ○○●○○ प्र.5 ●○○○○
प्र.6 ○○○●○ प्र.7 ○●○○○ प्र.8 ○○○●○ प्र.9 ●○○○○ प्र.10 ●○○○○

9.3 संख्या

सरावसंच - 30

- प्र.1 ○○●○○ प्र.2 ○○○●○ प्र.3 ○●○○○ प्र.4 ○●○○○ प्र.5 ○○●○○
प्र.6 ●○○○○ प्र.7 ○●○○○ प्र.8 ○●○○○ प्र.9 ●○○○○ प्र.10 ○○●○○

घटक 10 : सांकेतिक भाषा

10.1 अंकांचा वापर

सरावसंच - 31

- प्र.1 ○○○●○ प्र.2 ●○○○○ प्र.3 ○○●○○ प्र.4 ○○●○○ प्र.5 ●○○○○
प्र.6 ○●○○○ प्र.7 ○○○●○ प्र.8 ○○●○○ प्र.9 ●○○○○ प्र.10 ●○○○○

10.2 चिन्हांचा वापर

सरावसंच - 32

- प्र.1 ●○○○○ प्र.2 ○○○●○ प्र.3 ○○●○○ प्र.4 ○○○●○ प्र.5 ○○○●○
प्र.6 ●○○○○ प्र.7 ○○●○○ प्र.8 ○○●○○ प्र.9 ○○○●○ प्र.10 ○●○○○

घटक 11 : भावनिक व सामाजिक बुद्धिमत्ता

11.1 भावनिक बुद्धिमत्ता

सरावसंच - 33

- प्र.1 ○●○○○ प्र.2 ○○○●○ प्र.3 ○○○●○ प्र.4 ●○○○○ प्र.5 ○○○●○
प्र.6 ○●○○○ प्र.7 ●○○○○ प्र.8 ○○○●○ प्र.9 ○○○●○ प्र.10 ○●○○○

11.2 सामाजिक बुद्धिमत्ता

सरावसंच - 34

- प्र.1 ●○○○○ प्र.2 ○○○●○ प्र.3 ○○●○○ प्र.4 ○○○●○ प्र.5 ○○●○○
प्र.6 ●○○○○ प्र.7 ○○●○○ प्र.8 ○○○●○ प्र.9 ●○○○○

घटक 12 : आकृत्यांवरील प्रश्न
12.1 आकृतीचा वगळलेला भाग शोधणे

सरावसंच - 35

- प्र.1 ○○○● प्र.2 ○○●○ प्र.3 ○●○○ प्र.4 ○○○● प्र.5 ○●○○
प्र.6 ●○○○ प्र.7 ○○●○ प्र.8 ○○●○ प्र.9 ○○●○ प्र.10 ○○○●
प्र.11 ○○○● प्र.12 ○●○○

12.2 अपूर्ण आकृतीचा कापलेला भाग शोधणे

सरावसंच - 36

- प्र.1 ○●○○ प्र.2 ○○●○ प्र.3 ○○○● प्र.4 ●○○○ प्र.5 ○●○○
प्र.6 ○○○● प्र.7 ○○○● प्र.8 ○●○○ प्र.9 ○●○○ प्र.10 ○○●○
प्र.11 ○○○● प्र.12 ○○●○

12.3 घड्या घालून कापलेल्या कागदाची आकृती शोधणे

सरावसंच - 37

- प्र.1 ○○●○ प्र.2 ○○●○ प्र.3 ●○○○ प्र.4 ○○●○ प्र.5 ○○●○
प्र.6 ○●○○ प्र.7 ●○○○ प्र.8 ○○○● प्र.9 ○●○○ प्र.10 ○○○●
प्र.11 ○○●○ प्र.12 ○○○●

12.4 तुकडे जोडून तयार होणारी आकृती शोधणे

सरावसंच - 38

- प्र.1 ○○●○ प्र.2 ○●○○ प्र.3 ○○○● प्र.4 ●○○○ प्र.5 ○○●○
प्र.6 ●○○○ प्र.7 ○●○○ प्र.8 ○○○● प्र.9 ○○○● प्र.10 ○●○○

12.5 आकृतीमध्ये दडलेली आकृती शोधणे

सरावसंच - 39

- प्र.1 ○○●○ प्र.2 ○●○○ प्र.3 ●○○○ प्र.4 ○●○○ प्र.5 ○●○○
प्र.6 ○○●○ प्र.7 ●○○○ प्र.8 ○○○● प्र.9 ○●○○ प्र.10 ○○○●
प्र.11 ○○●○ प्र.12 ○●○○

शिक्षण विभाग (प्राथमिक) जिल्हा परिषद अहमदनगर

नवोदय व पूर्व उच्च प्राथमिक शिष्यवृत्ती पूर्वतयारी परीक्षा (इ. 4 थी)

नमुना प्रश्नपत्रिका क्र. 1

पेपर क्र. 2

विषय : तृतीय भाषा (इंग्रजी) व बुद्धिमत्ता चाचणी

एकूण गुण : 150

- : सूचना :-

- 1) प्रश्नपत्रिकेतील विभाग I मध्ये 1 ते 25 प्रश्न इंग्रजीचे आणि विभाग II मध्ये 26 ते 75 प्रश्न बुद्धिमत्ता चाचणीचे आहेत.
- 2) उत्तरपत्रिकेत प्रश्नक्रमांकासमोर उत्तराचा योग्य पर्याय छायांकित करताना काळ्या/निळ्या रंगाच्या बॉलपेनचाच वापर करावा.
- 3) उत्तरपत्रिका तपासणी संगणकीय असल्याने उत्तरपत्रिकेस घडी घालू नये, स्टेपल करू नये व खाडाखोड करू नये.
- 4) एकापेक्षा अधिक रंगविलेली वर्तुळे ग्राह्य धरली जाणार नाहीत.

योग्य पध्दत

अयोग्य पध्दत

विभाग I - ENGLISH

प्रश्न 25, गुण 50

1. Which of the following pairs of singular plural is incorrect?
1) game - games
2) doll - dolls
3) bird - birds
4) tooth - toothes
2. Choose the correct article for the sentence.
I want to eat _____ apple.
1) An
2) The
3) A
4) No article
3. Which of the following sentence is in the past tense ?
1) She is very happy
2) She was very happy
3) She will be very happy
4) She is going to be happy
4. Select the group of letters to form the name of a thing we see in classroom.
B - a - kb - a - d
1) l, c, o, r
2) c, o, r, l
3) c, o, l, r
4) r, o, l, c
5. Choose another word for the 'Clown'
1) jokey
2) joker
3) comedian
4) actor
6. Select the correct pair of opposite word.
1) false x true
2) low x hill
3) new - same
4) happy x glad
7. Choose the sounds of birds :
1) bray
2) creak
3) chirp
4) squeak

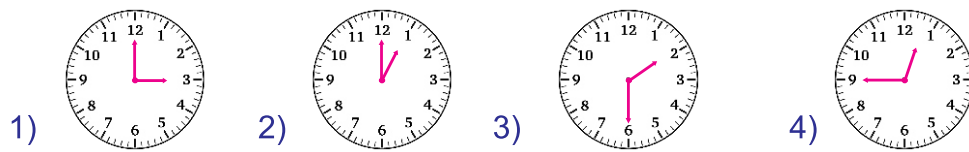
8. Which of the following word is not the part of face ?

- 1) cheek   2) nose   3) eyes   4) throat

9. Which of following is a request ?

- 1) come here   3) will you please tell me again ?
2) I am happy   4) how are you

10) Which clock shows the time 1 ?

11. Yash is at number 9 in queue.

so he is _____ in the queue.

- 1) nineteenth   2) ninth   3) nine   4) ninthteen

12. Choose the correct homophone to complete the sentence.

The _____ is very beautiful animal.

- 1) dear   2) deer   3) dire   4) dare

13. Identify the wrong pair of comparison.

- 1) as pretty as pig.   2) as fast as a leopard
3) as strong as bull   4) as hot as chilli

14. How many capital letters will the sentene contain?

she brought toys for geeta and seeta

- 1) 1   2) 2   3) 4   4) 3

15. Select the correct option for seeking permission.

- 1) I am going for a picnic.   2) May I go for a picnic?
3) I am not going for a picnic   4) I went for a picnic

16. Read the words in the following diagram.

Choose one correct punctuation mark.

- 1) Full stop
2) Comma
3) Exclamation mark
4) Question mark

Hurah	
oh	Wow
Bravo	

17 to 19. : Read the passage carefully and answer the following questions.

The horse is a common tame animal. After the cow, buffalo and the goat. It is the most useful animal. A horse is used for riding, in hunting. It draws our carts. Its is very faithful.

17. Select the correct option

The horse is most _____ animal.

- 1) useless   2) harmless   3) careless   4) useful

18. Choose the animal which is not mentioned in the given passage.

- 1) cow   2) bullock   3) buffalo   4) goat

19. Select the correct alternative.

A horse is not used for _____

- 1) riding   2) drawing carts   3) hunting   4) nothing

20. How many comma's are used in this given sentence.

Geeta, Yash, Ram, Om and Sakshi will come here tomorrow.

- 1) 3   2) 2   3) 0   4) 1

Que. No. 21 & 23 Instructions : Read the following advertisement and answer the questions given below.

KALPANA ELECTRONICS KOLHAPUR

GANPATI FESTIVAL OFFER

Buy - Samsung TV (21")

& Get a CD player FREE

Buy - LENOVO K3 NOTE

& Get 2 GB Memory Card FREE

Choose from wide variety

Proprietor / Owner - K.S. More
Email : kalpana4040@gmail.com

21. Who is the owner of the shop ?

- 1) Kalpana Electronics   2) K.S. More
3) Kalpana 4040   4) Samsung Company

22. What will get free after buying mobile Lenovo K3?

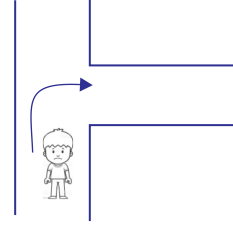
- 1) 2 GB memory card   2) CD's   3) Car Tape   4) Memory Card

23. Kalpana Electronic's is in which city?

- 1) Pune   2) Kolhapur   3) Bombay   4) Latur

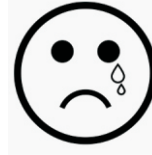
24. The boy is taking a _____ turn.

- 1) Left   2) Right
3) Straight   4) Road

25. Which expression of emogi is shown below.

- 1) Laughing   2) Happy
3) Crying   4) Puzzled

विभाग II - बुद्धिमत्ता चाचणी

प्रश्न 50, गुण 100

इंग्रजी अक्षरमाला ABCDE FGHIJ KLMNO PQRST UVWXY

26. वरील इंग्रजी अक्षरमालेतील डावीकडून सातव्या अक्षरानंतर तिसरे अक्षर कोणते येईल ?

- 1) P   2) G   3) J   4) K

प्र. 27 व 28 करीता सूचना : खालील प्रश्न आकृतीचे पाण्यातील प्रतिबिंब कसे दिसेल ते उत्तर आकृत्यांतून निवडा.

27. प्रश्नआकृती

उत्तर आकृत्या

306

360

309

60E

30e

1)

2)

3)

4)

28. प्रश्नआकृती

बळ

उत्तर आकृत्या

ळब

1)

बळ

2)

ळब

3)

ळब

4)

प्र. 29 ते 33 साठी सूचना : प्रश्नाच्या सुरुवातीला तीन पदे दिली आहेत. त्यांचे काही वैशिष्ट्य आहे. त्यामुळे एक गट तयार होतो. या गटात बसणारे पद दिलेल्या पर्यायांतून निवडा.

29. जांभूळ , आंबा , बोर , -----

1) आवळा

2) पपई

3) पेरू

4) मोसंबी

30. भुंगा , मधुकर , मिलिंद , -----

1) मकरंद

2) गुंजारव

3) पाकोळी

4) भ्रमर

31. 234 , 126 , 342 , -----

1) 450

2) 712

3) 534

4) 624

32. 111 , 222 , 333 , -----

1) 445

2) 990

3) 444

4) 505

33. भूप , नरेश , राजा , -----

1) नग

2) रंक

3) मृगेंद्र

4) नृप

प्र. 34 ते 38 साठी सूचना : गटात न बसणारे पद ओळखा.

34. 1) 12

2) 26

3) 17

4) 37

35. 1) बासरी

2) पुंगी

3) तबला

4) सनई

36. 1) अमरावती 2) अहमदनगर 3) अकोला 4) रामपूर

37. 1) 8 : 64 2) 10 : 100 3) 6 : 36 4) 7 : 77

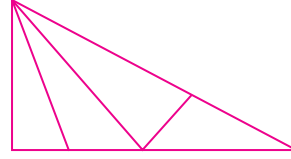
38. 1) 2) 3) 4)

39. 'आम्ही नयनमनोहर देखावा पाहिला.' यातील 'अ' कारान्त अक्षरांपेक्षा 'आ' कारान्त अक्षरे कितीने कमी अगर जास्त आहेत ?

1) 1 ने जास्त 2) 2 ने कमी 3) 2 ने जास्त 4) 1 ने कमी

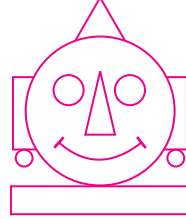
40. या आकृतीत एकूण त्रिकोण किती आहेत ?

1) 5 2) 6
3) 8 4) 9

41. या आकृतीत एकूण किती वर्तुळे आहेत ?

1) 4 2) 5
3) 6 4) 2

प्र. 42 व 43 साठी सूचना : खालील प्रश्नाकृतीची आरशातील प्रतिमा कशी दिसेल ते पर्यायांतून निवडा.

42. प्रश्नाकृती

उत्तराकृत्या

1)

2)

3)

4)

43. प्रश्नाकृती

उत्तराकृत्या

1)

2)

3)

4)

44. ता , भा , मा , त , र ही अक्षरे जुळवून अर्थपूर्ण शब्द बनवल्यास शेवटचे अक्षर कोणते येईल ?

- 1) ता   2) भा   3) मा   4) त

प्रश्न 45 साठी सूचना : संख्यामालिकेत प्रश्नचिन्हाच्या जागी क्रमाने येणाऱ्या संख्येचा पर्याय निवडा.

45. 70 , 63 , 56 , 49 , 42 , ? , 28 , 21 , 14 , 7

- 1) 30   2) 41   3) 35   4) 39

प्र. 46 ते 50 साठी सूचना : पुढील प्रश्नात पहिल्या पदाचा दुसऱ्या पदाशी जसा संबंध आहे. अगदी तसाच संबंध तिसऱ्या व चौथ्या पदांमध्ये आहे. तो ओळखून प्रश्नचिन्हाच्या जागी येणारे पद पर्यायांतून निवडा.

46. वडील : काका :: आई : ?

- 1) मामा   2) आत्या   3) मावशी   4) आजी

47. लेख : लेखक :: कविता : ?

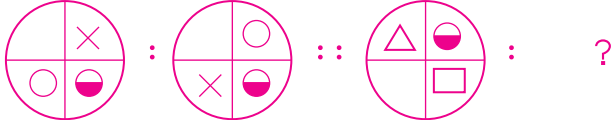
- 1) लेखिका   2) कवी   3) नाटककार   4) वक्ता

48. 7 - 13 : 11 - 17 :: 19 - 29 : ?

- 1) 1 - 3   2) 23 - 31   3) 23 - 29   4) 31 - 37

49. 4 : 16 :: 11 : ?

- 1) 110   2) 100   3) 55   4) 121

50.

- 1)   2)   3)   4)

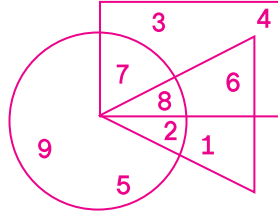
51. सुनिता मुलींच्या रांगेत मध्यभागी उभी आगे. तिचा क्रमांक 20 वा असेल तर त्या रांगेतील मुलींची एकूण संख्या किती ?

- 1) 41   2) 40   3) 38   4) 39

52. 3, 7, 15, 27, ? प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ?

- 1) 31   2) 35   3) 43   4) 30

प्र. 53 व 54 साठी सूचना : आकृतीचे निरीक्षण करून योग्य पर्याय निवडा.

53. फक्त आयतात असलेल्या अंकांची बेरीज फक्त वर्तुळात असलेल्या अंकांच्या बेरजेच्या कितीपट आहे ?

- 1) 2 पट   2) 4 पट   3) 3 पट   4) $\frac{1}{2}$ पट

54. आयत, वर्तुळ व त्रिकोण तीनही आकृत्यांत असलेला अंक कोणता ?

- 1) 6   2) 7   3) 2   4) 8

55. चुकीची तारीख ओळखा

- 1) 31-03-2022   2) 31-06-2022
3) 28-02-2022   4) 31-01-2022

56. प्रश्नचिन्हाच्या जागी येणारे पद ओळखा. , ?

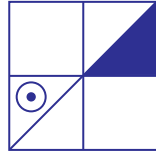
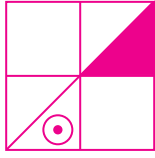
- 1)   2)   3)   4)

57. तुमच्यासोबत असलेला लहान भाऊ यात्रेत हरवला, तर तुम्ही काय कराल ?

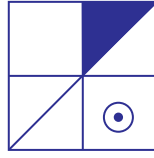
- 1) यात्रेचा आनंद लुटत राहणार.
- 2) मुलाकडे लक्ष दिले नाही म्हणून आईस रागावणार.
- 3) त्याचा शोध घेण्यास मदत करणार.
- 4) भाऊ दिसत नाही म्हणून मोठ्याने रडणार.

प्र. 58 व 59 साठी सूचना : खालील प्रश्नाकृतीस तंतोतंत जुळणारी आकृती पर्यायांतून निवडा.

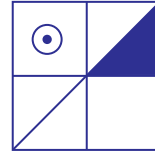
58. प्रश्नाकृती

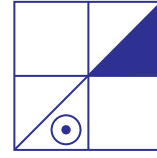
1)

2)

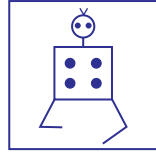
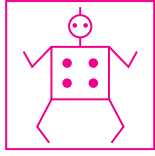
3)

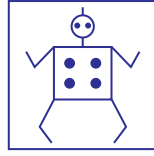
4)

उत्तर आकृत्या

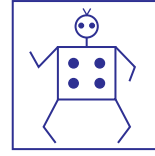
59. प्रश्नाकृती

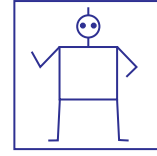
1)

2)

3)

4)

उत्तर आकृत्या

60. एका सांकेतिक भाषेत $1 = 1$, $2 = 4$, $5 = 25$, $7 = 49$ असे लिहितात, तर $9 =$ किती ?

- 1) 9
- 2) 19
- 3) 81
- 4) 90

61. चिन्हांच्या मालिकेत प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणते पद येईल ?

$\triangle$, $\triangle\square$, $\triangle\square\triangle$, $\triangle\square\triangle\square$?

- 1) $\triangle\square\triangle\square\triangle\triangle$
- 2) $\triangle\square\triangle\square\triangle$
- 3) $\square\triangle\square\triangle\square$
- 4) $\triangle\triangle\square\square\triangle$

68. तुम्ही शाळेच्या वर्गात आहात. त्याचवेळी भूकंपाचे धक्के जाणवू लागले. तुमची कोणती कृती अधिक योग्य राहिल ?

- 1) टेबलवर उभे राहून जोराने रडणे.
- 2) बाकाखाली किंवा टेबलाखाली जाऊन बसणे.
- 3) दरवाजाची कडी आतून लावून घेणे.
- 4) बाकावर आहे तिथेच बसून राहणे.

प्र. 69 व 70 साठी सूचना : खालील सारणीचे निरीक्षण करून त्यावर आधारित प्रश्नांची उत्तरे पर्यायांतून निवडा.

अक्षरे	स	य	ज	त	र	ण	काना	अनुस्वार	दुसरी वेलांटी
खुणा	○	△	*	∅	□	+		●	∩

69. वरील खुणांनी 'सायंतारा' हा शब्द कसा लिहिला जाईल ?

- 1) ○|△●∅□|
- 2) ○|△∅|□|
- 3) ○|△●∅|□|4) ○|△●∅|□|

70. □|*|□|+∩ या खुणांपासून तयार होणारा शब्द कोणता ?

- 1) राजरतण
- 2) संतराजा
- 3) राजाराणी
- 4) राजासंत

71. संत्र्यापेक्षा चिकू स्वस्त आहेत, चिकूपेक्षा केळी स्वस्त आहेत, केळीपेक्षा सफरचंद महाग आहेत; तर सर्वात स्वस्त फळ कोणते ?

- 1) संत्री
- 2) केळी
- 3) चिकू
- 4) सफरचंद

72. प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ?

- 1) 69
- 2) 55
- 3) 49
- 4) 101

9	64	16
25	4	36
1	?	81

73. एका सांकेतिक भाषेत 6 ला 5 म्हटले, 2 ला 4 म्हटले, 4 ला 7 म्हटले तर त्या सांकेतिक भाषेत

$$2 + 6 \times 4 = ?$$

1) 26

2) 39

3) 32

4) 37

74. अक्षयच्या मामेभावाचे नाव महेश आहे तर महेशचे वडील व अक्षयची आई यांचा नातेसंबंध काय ?
ते पर्यायांतून शोधा

1) सासरा - सून

2) दीर - भावजय

3) पती-पत्नी

4) भाऊ-बहिण

75. एका 20 मीटर लांबीच्या रस्त्यावर प्रत्येक एक मीटरवर झाडे लावायची आहेत; तर
रोपवाटीकेतून किती रोपे विकत घ्यावी लागतील ?

1) 20

2) 19

3) 21

4) 22

***

शिक्षण विभाग (प्राथमिक) जिल्हा परिषद अहमदनगर

नवोदय व पूर्व उच्च प्राथमिक शिष्यवृत्ती पूर्वतयारी परीक्षा (इ. 4 थी)

पेपर क्र. 2

उत्तरपत्रिका - नमुना प्रश्नपत्रिका क्र. 1

तृतीय भाषा (इंग्रजी) व बुद्धिमत्ता चाचणी

प्रश्न 75, गुण 150

Seat No.

Name

विद्यार्थ्याची स्वाक्षरी

उत्तरे नोंदविण्याची योग्य पध्दत

(1) ● (3) (4)

चुकीच्या पध्दती

(X) (2) (3) (4)

(1) (2) (3) (4)

(1) (2) ● (4)

(1) (2) (3) (4)

(1) (2) (3) (4)

(1) (2) ● ●

- सर्वसामान्य सूचना.
- पेन्सिलने नोंदविलेली उत्तरे ग्राह्य धरली जाणार नाहीत.
  - प्रत्येक प्रश्नाच्या समोर उत्तराचा योग्य पर्याय वर्तुळात नोंदविताना काळ्या किंवा निळ्या रंगाच्या बॉलपेनचाच वापर करावा.
  - एकदा रंगविलेले वर्तुळ बदलता येणार नाही.
  - एकापेक्षा अधिक रंगविलेली वर्तुळे ग्राह्य धरली जाणार नाहीत.
  - खाडाखोड केलेल्या अर्धवट भरलेल्या वर्तुळाच्या उत्तरास शून्य गुण दिले जातील.
  - उत्तरपत्रिकेस घडी घालू नये. स्टेपल करू नये. तसेच उत्तरपत्रिकेवर खाडाखोड करू नये.
  - उत्तरपत्रिका फाटल्यामुळे अथवा खराब केल्यामुळे उत्तरपत्रिकेत रंगविलेले पर्याय दिसत नसतील तर सदर प्रश्नांचे गुण दिले जाणार नाहीत. त्यासाठी उत्तरपत्रिका व्यवस्थितपणे हाताळावी.

उपस्थित P अनुपस्थित A

प्र.क्र.	उत्तरांचे पर्याय	प्र.क्र.	उत्तरांचे पर्याय	प्र.क्र.	उत्तरांचे पर्याय
1	(1) (2) (3) (4)	26	(1) (2) (3) (4)	51	(1) (2) (3) (4)
2	(1) (2) (3) (4)	27	(1) (2) (3) (4)	52	(1) (2) (3) (4)
3	(1) (2) (3) (4)	28	(1) (2) (3) (4)	53	(1) (2) (3) (4)
4	(1) (2) (3) (4)	29	(1) (2) (3) (4)	54	(1) (2) (3) (4)
5	(1) (2) (3) (4)	30	(1) (2) (3) (4)	55	(1) (2) (3) (4)
6	(1) (2) (3) (4)	31	(1) (2) (3) (4)	56	(1) (2) (3) (4)
7	(1) (2) (3) (4)	32	(1) (2) (3) (4)	57	(1) (2) (3) (4)
8	(1) (2) (3) (4)	33	(1) (2) (3) (4)	58	(1) (2) (3) (4)
9	(1) (2) (3) (4)	34	(1) (2) (3) (4)	59	(1) (2) (3) (4)
10	(1) (2) (3) (4)	35	(1) (2) (3) (4)	60	(1) (2) (3) (4)
11	(1) (2) (3) (4)	36	(1) (2) (3) (4)	61	(1) (2) (3) (4)
12	(1) (2) (3) (4)	37	(1) (2) (3) (4)	62	(1) (2) (3) (4)
13	(1) (2) (3) (4)	38	(1) (2) (3) (4)	63	(1) (2) (3) (4)
14	(1) (2) (3) (4)	39	(1) (2) (3) (4)	64	(1) (2) (3) (4)
15	(1) (2) (3) (4)	40	(1) (2) (3) (4)	65	(1) (2) (3) (4)
16	(1) (2) (3) (4)	41	(1) (2) (3) (4)	66	(1) (2) (3) (4)
17	(1) (2) (3) (4)	42	(1) (2) (3) (4)	67	(1) (2) (3) (4)
18	(1) (2) (3) (4)	43	(1) (2) (3) (4)	68	(1) (2) (3) (4)
19	(1) (2) (3) (4)	44	(1) (2) (3) (4)	69	(1) (2) (3) (4)
20	(1) (2) (3) (4)	45	(1) (2) (3) (4)	70	(1) (2) (3) (4)
21	(1) (2) (3) (4)	46	(1) (2) (3) (4)	71	(1) (2) (3) (4)
22	(1) (2) (3) (4)	47	(1) (2) (3) (4)	72	(1) (2) (3) (4)
23	(1) (2) (3) (4)	48	(1) (2) (3) (4)	73	(1) (2) (3) (4)
24	(1) (2) (3) (4)	49	(1) (2) (3) (4)	74	(1) (2) (3) (4)
25	(1) (2) (3) (4)	50	(1) (2) (3) (4)	75	(1) (2) (3) (4)

सोडविलेल्या

प्रश्नांची संख्या

न सोडविलेल्या

प्रश्नांची संख्या

एकूण प्रश्न संख्या

75

पर्यवेक्षकाचे नाव व स्वाक्षरी

शिक्षण विभाग (प्राथमिक) जिल्हा परिषद अहमदनगर

नवोदय व पूर्व उच्च प्राथमिक शिष्यवृत्ती पूर्वतयारी परीक्षा (इ. 4 थी)

नमुना प्रश्नपत्रिका क्र. 2

पेपर क्र. 2

विषय : तृतीय भाषा (इंग्रजी) व बुद्धिमत्ता

एकूण गुण : 150

- : सूचना :-

- 1) प्रश्नपत्रिकेतील विभाग I मध्ये 1 ते 25 प्रश्न इंग्रजीचे आणि विभाग II मध्ये 26 ते 75 प्रश्न बुद्धिमत्ता चाचणीचे आहेत.
- 2) उत्तरपत्रिकेत प्रश्नक्रमांकासमोर उत्तराचा योग्य पर्याय छायांकित करताना काळ्या/निळ्या रंगाच्या बॉलपेनचाच वापर करावा.
- 3) उत्तरपत्रिका तपासणी संगणकीय असल्याने उत्तरपत्रिकेस घडी घालू नये, स्टेपल करू नये व खाडाखोड करू नये.
- 4) एकापेक्षा अधिक रंगविलेली वर्तुळे ग्राह्य धरली जाणार नाहीत.

योग्य पध्दत

अयोग्य पध्दत

PART I - ENGLISH

प्रश्न 25, गुण 50

Instructions for question number 1 and 2. : Read the given advertisement & choose the correct alternative.

SUCCESS COACHING CLASS

Sports - Chess and Cricket

Age Group : 8 to 15 years.

Fees - Rs. 3000/-

Venue : Ahmednagar

1. What is advertisement meant for ?

1) School class	2) Reading class
3) Excercise class	4) Sport Class

2. How many games are covered in Coaching?

1) 4	2) 3	3) 2	4) 1

Que. No. 3 to 5 Instructions : Read the passage carefully and answer the questions.

One day, a wild boar was sharpening his tusks against the bark of a tree. He was doing it very carefully. There lived a fox in the same forest. He was looking for a chance to make a fun of other animals in the forest. Once he saw the wild boar and decided to tease him

3. Find the correct alternative of true statement.

- 1) A wild boar was not sharpening his tusks.
- 2) A fox was a careful animal

11. Choose the correct option to fill in the blanks.

In a leap year, february has ..... days.

- 1) 28   2) 29   3) 30   4) 31

12. Which of the following is a question

- 1) How are you ?   2) How beautiful this is !
3) Come here   4) What a great idea !

13. Select the correct rhyming pairs

- 1) tower - tom   2) go - too   3) walk - chalk   4) but - put

14. Choose the correct pair of cardinal & ordinal number

- 1) 21 - twenty one   2) 13 - Thirteen
3) 5 - fiveth   4) 12 - Twelfth

15. Which of the given pair of contracted forms is correct

- 1) Can + not = can't   2) will + not = willn't
3) is + not = is'not   4) shall not = shalln't

16. Choose the correct pair of punctucation

- 1) Question mark = !   2) Exclamation mark = !
3) Comma = ,   4) Full stop = .

17. Choose the correct option of punctuation for following sentence.

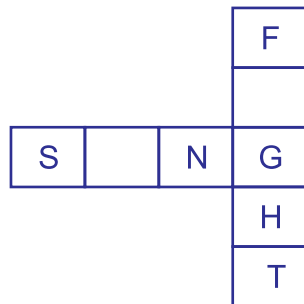
Well done Radha

- 1) Question mark   2) Full Stop
3) Apostrophe   4) Exclamation mark

18. Choose the word that goes with bread.

- 1) dal   2) wheat   3) butter   4) ghee

19. Which of the following given words begins with a capital letter?
 1) fish   2) family   3) Fatima   4) flower
20. How many capital letters will the sentence contain.
 they carried gifts for radha & gita
 1) 2   2) 4   3) 1   4) 3
21. Choose the proper action word related "eye"
 1) Walk   2) Speak   3) Read   4) Seat
22. Choose the correct vowel to complete the cross word.

- 1) a   2) e   3) u   4) i
23. You want to enter in the headmaster office. What will you say ?
 1) Come in   2) Can I go, sir?
 3) Sir, I am coming   4) May I come in, Sir ?
24. Choose the correct greeting from the given options.
 Ramesh got first prize in running race. Ganesh met him and said,
 1) Welcome!   2) Get well soon
 3) Congratulations!   4) Best of luck!
25. Which of the following is a request ?
 1) Come in   2) Give me your pen, please
 3) Give me water   4) Get out

52. सविताच्या मावशीचा मुलगा सौरभ तर सौरभची सविता कोण ?

- 1) चुलतबहीण   2) सख्खीबहीण   3) मावसबहीण   4) मामेबहीण

53. खालील चिन्हमालिकेत प्रश्नचिन्हाच्या जागी काय येईल ?

++ , +++++ , ? , +++++++++

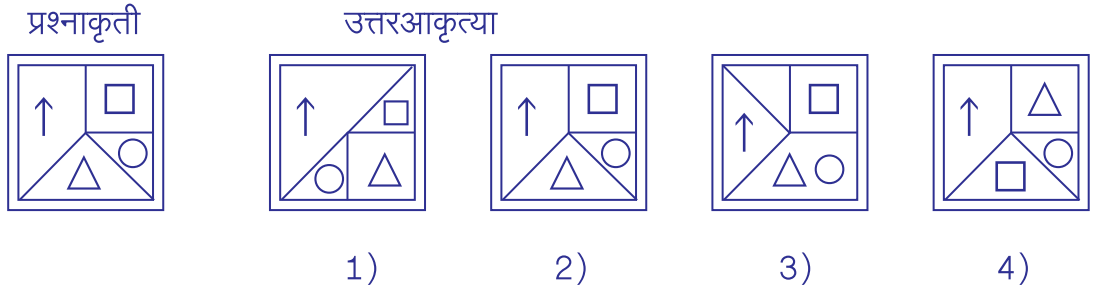
- 1) +++++   2) +++++   3) +++++   4) +++

54. खालील अक्षरमालेत ओळीने आलेल्या दोन अक्षरांचा समानार्थी शब्द पर्यायातील कोणता ?

स म र स म ध ग ज र म

- 1) मिलिंद   2) आरमार   3) मकरंद   4) मनुज

55. प्रश्नाकृती प्रमाणे दिसणारी तंतोतंत आकृती निवडा.

56. तुमच्या पुस्तकातील एखादे पान फाटले आहे. अशावेळी तुमची कोणती कृती योग्य असेल ?

- 1) त्याच्या कागदी वस्तू बनवाल
2) अभ्यासाच्या वेळी फाटलेले पान वापराल
3) ते पान पुन्हा व्यवस्थित पुस्तकात चिकटवाल
4) ते पान टाकून घाल

प्र. 57 व 58 साठी सूचना : संख्यांसाठी चिन्हांचा वापर केला आहे. त्यावरून प्रश्नांच्या उत्तरांचे पर्याय निवडा.

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

57. ■ गुणिले ☆ भागिले □ = किती ?

- 1) ☆   2)   3)   4)

58.   अधिक   वजा ☆ = किती ?

- 1)   2)   3) ☆   4)

59. अमृताची मैत्रीण आजारी आहे अशावेळी अमृताची कोणती कृती अधिक योग्य ठरेल ?

- 1) अमृता मैत्रीणीचा अभ्यास पूर्ण करेल.
- 2) अमृता मैत्रीणीला शाळेत येऊ नकोस असे सांगेल.
- 3) मैत्रीण लवकर बरी होण्यासाठी तिला वेळच्यावेळी औषध घेण्यास मदत करील.
- 4) अमृता रोज डॉक्टरांना भेटून मैत्रीणीची चौकशी करील.

60. खालील आकृतीत प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल ते ओळखा.

- 1) 40   2) 14
3) 52   4) 65

7	63	35
49	?	56
28	42	21

प्र. 61 व 63 साठी सूचना : पुढील गटात बसणारे पद ओळखून त्याचा पर्याय क्रमांक लिहा.

61. 72, 54, 18, 90, ?

- 1) 56   2) 27   3) 80   4) 26

62. सनई, सतार, ढोल, बासरी, ?

- 1) वाद्य   2) वादक   3) स्वर   4) तबला

63. A, D, I, P, ?

- 1) F   2) Y   3) T   4) M

64. एका रांगेत दोन्हीकडून 25 व्या क्रमांकावर उभ्या असणाऱ्या सौरभच्या मागे दुसऱ्या क्रमांकावर उभा असणाऱ्या सुजितचा मागून कितवा क्रमांक असेल ?

- 1) 23 वा   2) 21 वा   3) 51 वा   4) 25 वा

65. सुवर्णा पाच वेळा डावीकडे काटकोनात वळली तेव्हा तिच्या समोरची दिशा उत्तर होती. तर सुरुवातीला तिचे तोंड कोणत्या दिशेला होते ?

- 1) दक्षिण   2) पश्चिम   3) पूर्व   4) उत्तर

66. 5 डिसेंबर 2012 रोजी गुरुवार होता. तर त्या महिन्यात कोणते तीन वार पाच वेळा आले असतील ?

- 1) गुरुवार, शुक्रवार, शनिवार   2) मंगळवार, बुधवार, गुरुवार
3) सोमवार, मंगळवार, बुधवार   4) रविवार, सोमवार, मंगळवार

67. रमेश म्हणाला गौतम माझ्या आईच्या बहिणीचा मुलगा आहे तर गौतम व रमेश यांच्यातील नाते कोणते ?

- 1) चुलतभाऊ   2) मामेभाऊ   3) मावसभाऊ   4) यापैकी नाही

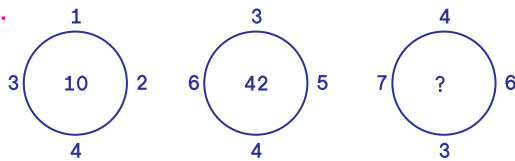
68. प्रश्नचिन्हाच्या जागी येणारी संख्या ओळखा.

35, 41, 48, ?

- 1) 57   2) 50   3) 56   4) 55

प्रश्न 69 व 70 साठी सूचना : प्रश्नचिन्हाच्या जागी येणारी संख्या ओळखा.

69.

70.

4	
5	20

6	
7	42

8	
4	?

1) 21

2) 42

3) 32

4) 36

प्रश्न 71 व 72 साठी सूचना : पुढील गटाशी जुळणारी संख्या लिहा.

71. 36, 81, 27 ?

1) 31

2) 45

3) 35

4) 52

72. 50, 105, 100, ?

1) 363

2) 121

3) 225

4) 144

73. 'भोसल्यांचे पूर्वज श्रीरामचंद्र; तर जाधवांचे पूर्वज श्रीकृष्ण.' या वाक्यात पहिल्या आणि तिसऱ्या शब्दातील अक्षरांच्या बेरजेपेक्षा दुसऱ्या आणि पहिल्या शब्दातील बेरीज कितीने जास्त किंवा कमी आहे ?

1) दोनने कमी

2) दोनने जास्त

3) तीनने कमी

4) एकने जास्त

74. '1, 2, 3, 5, 9, 1, 1, 3, 1, 7, 1, 8, 2, 1, 2, 3, 2, 9, 3, 1' या अंकमालिकेत तीन मूळसंख्या क्रमाने आल्या आहेत, असे किती वेळा घडले आहे ?

1) 5 वेळा

2) 4 वेळा

3) 3 वेळा

4) 2 वेळा

75. इंग्रजी अक्षरमालेत O चा शेजारी आहे; पण Q चा शेजारी नाही; असे अक्षर कोणते ?

1) N

2) R

3) M

4) P

***

शिक्षण विभाग (प्राथमिक) जिल्हा परिषद अहमदनगर

नवोदय व पूर्व उच्च प्राथमिक शिष्यवृत्ती पूर्वतयारी परीक्षा (इ. 4 थी)

पेपर क्र. 2

उत्तरपत्रिका - नमुना प्रश्नपत्रिका क्र. 2

तृतीय भाषा (इंग्रजी) व बुद्धिमत्ता चाचणी

प्रश्न 75, गुण 150

Seat No.

Name

विद्यार्थ्याची स्वाक्षरी

उत्तरे नोंदविण्याची योग्य पध्दत

(1) ● (3) (4)

चुकीच्या पध्दती

(X) (2) (3) (4)

(1) (2) (3) (4)

(1) (2) (3) (4)

(1) (2) (3) (4)

(1) (2) (3) (4)

(1) (2) (3) (4)

(1) (2) (3) (4)

- सर्वसामान्य सूचना.
- पेन्सिलने नोंदविलेली उत्तरे ग्राह्य धरली जाणार नाहीत.
  - प्रत्येक प्रश्नाच्या समोर उत्तराचा योग्य पर्याय वर्तुळात नोंदविताना काळ्या किंवा निळ्या रंगाच्या बॉलपेनचाच वापर करावा.
  - एकदा रंगविलेले वर्तुळ बदलता येणार नाही.
  - एकापेक्षा अधिक रंगविलेली वर्तुळे ग्राह्य धरली जाणार नाहीत.
  - खाडाखोड केलेल्या अर्धवट भरलेल्या वर्तुळाच्या उत्तरास शून्य गुण दिले जातील.
  - उत्तरपत्रिकेस घडी घालू नये. स्टेपल करू नये. तसेच उत्तरपत्रिकेवर खाडाखोड करू नये.
  - उत्तरपत्रिका फाटल्यामुळे अथवा खराब केल्यामुळे उत्तरपत्रिकेत रंगविलेले पर्याय दिसत नसतील तर सदर प्रश्नांचे गुण दिले जाणार नाहीत. त्यासाठी उत्तरपत्रिका व्यवस्थितपणे हाताळावी.

उपस्थित P अनुपस्थित A

प्र.क्र.	उत्तरांचे पर्याय	प्र.क्र.	उत्तरांचे पर्याय	प्र.क्र.	उत्तरांचे पर्याय
1	(1) (2) (3) (4)	26	(1) (2) (3) (4)	51	(1) (2) (3) (4)
2	(1) (2) (3) (4)	27	(1) (2) (3) (4)	52	(1) (2) (3) (4)
3	(1) (2) (3) (4)	28	(1) (2) (3) (4)	53	(1) (2) (3) (4)
4	(1) (2) (3) (4)	29	(1) (2) (3) (4)	54	(1) (2) (3) (4)
5	(1) (2) (3) (4)	30	(1) (2) (3) (4)	55	(1) (2) (3) (4)
6	(1) (2) (3) (4)	31	(1) (2) (3) (4)	56	(1) (2) (3) (4)
7	(1) (2) (3) (4)	32	(1) (2) (3) (4)	57	(1) (2) (3) (4)
8	(1) (2) (3) (4)	33	(1) (2) (3) (4)	58	(1) (2) (3) (4)
9	(1) (2) (3) (4)	34	(1) (2) (3) (4)	59	(1) (2) (3) (4)
10	(1) (2) (3) (4)	35	(1) (2) (3) (4)	60	(1) (2) (3) (4)
11	(1) (2) (3) (4)	36	(1) (2) (3) (4)	61	(1) (2) (3) (4)
12	(1) (2) (3) (4)	37	(1) (2) (3) (4)	62	(1) (2) (3) (4)
13	(1) (2) (3) (4)	38	(1) (2) (3) (4)	63	(1) (2) (3) (4)
14	(1) (2) (3) (4)	39	(1) (2) (3) (4)	64	(1) (2) (3) (4)
15	(1) (2) (3) (4)	40	(1) (2) (3) (4)	65	(1) (2) (3) (4)
16	(1) (2) (3) (4)	41	(1) (2) (3) (4)	66	(1) (2) (3) (4)
17	(1) (2) (3) (4)	42	(1) (2) (3) (4)	67	(1) (2) (3) (4)
18	(1) (2) (3) (4)	43	(1) (2) (3) (4)	68	(1) (2) (3) (4)
19	(1) (2) (3) (4)	44	(1) (2) (3) (4)	69	(1) (2) (3) (4)
20	(1) (2) (3) (4)	45	(1) (2) (3) (4)	70	(1) (2) (3) (4)
21	(1) (2) (3) (4)	46	(1) (2) (3) (4)	71	(1) (2) (3) (4)
22	(1) (2) (3) (4)	47	(1) (2) (3) (4)	72	(1) (2) (3) (4)
23	(1) (2) (3) (4)	48	(1) (2) (3) (4)	73	(1) (2) (3) (4)
24	(1) (2) (3) (4)	49	(1) (2) (3) (4)	74	(1) (2) (3) (4)
25	(1) (2) (3) (4)	50	(1) (2) (3) (4)	75	(1) (2) (3) (4)

सोडविलेल्या

प्रश्नांची संख्या

न सोडविलेल्या

प्रश्नांची संख्या

एकूण प्रश्न संख्या

75

पर्यवेक्षकाचे नाव व स्वाक्षरी

शिक्षण विभाग (प्राथमिक) जिल्हा परिषद अहमदनगर

नवोदय व पूर्व उच्च प्राथमिक शिष्यवृत्ती पूर्वतयारी परीक्षा (इ. 4 थी)

पेपर क्र. 2

तृतीय भाषा (इंग्रजी) व बुद्धिमत्ता चाचणी

नमुना प्रश्नपत्रिका क्र. 1

उत्तरसूची

1. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	26. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	51. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4
2. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	27. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	52. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
3. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	28. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	53. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4
4. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	29. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	54. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4
5. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	30. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	55. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4
6. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	31. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	56. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4
7. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	32. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	57. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
8. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	33. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	58. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4
9. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	34. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	59. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4
10. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	35. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	60. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
11. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	36. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	61. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4
12. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	37. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	62. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4
13. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	38. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	63. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4
14. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	39. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	64. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4
15. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	40. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	65. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4
16. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	41. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	66. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4
17. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	42. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	67. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4
18. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	43. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	68. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4
19. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	44. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	69. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
20. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	45. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	70. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
21. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	46. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	71. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4
22. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	47. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	72. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
23. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	48. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	73. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4
24. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	49. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	74. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4
25. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	50. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	75. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4

शिक्षण विभाग (प्राथमिक) जिल्हा परिषद अहमदनगर

नवोदय व पूर्व उच्च प्राथमिक शिष्यवृत्ती पूर्वतयारी परीक्षा (इ. 4 थी)

पेपर क्र. 2

नमुना प्रश्नपत्रिका क्र. 2

तृतीय भाषा (इंग्रजी) व बुद्धिमत्ता चाचणी

उत्तरसूची

1. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	26. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	51. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4
2. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	27. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	52. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
3. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	28. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	53. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4
4. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	29. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	54. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
5. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	30. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	55. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
6. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	31. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	56. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
7. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	32. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	57. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4
8. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	33. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	58. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4
9. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	34. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	59. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
10. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	35. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	60. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4
11. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	36. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	61. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4
12. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	37. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	62. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4
13. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	38. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	63. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4
14. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	39. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	64. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4
15. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	40. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	65. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4
16. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	41. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	66. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4
17. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	42. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	67. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
18. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	43. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	68. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
19. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	44. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	69. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4
20. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	45. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	70. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
21. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	46. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	71. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4
22. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	47. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	72. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4
23. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	48. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	73. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4
24. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	49. ☐ 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐ 4	74. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4
25. ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐ 4	50. ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒ 4	75. ☒ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4